

KALLELSE

Utbildningsnämnden

Sammanträdesdatum: 2021-06-09

1 (2)

Tid Kl: 09.00-16.00

Plats Digitalt via Teams i Nödinge kommunhus

Gruppmöte Kl: 8.00-9.00

Ledamöter Erik Liljeberg (M), ordförande
Johnny Sundling (S)
Jenny Sandqvist (MP)
Ingrid Inhammar (S)
Toni Andersson (S)
Jonas Molin (-)
Elinor Gandee (V)
Lina Bodestad (C)
Lena Camp (SD)
Robert Roos (SD)
Eva Lans Samuelsson (L)

Ersättare Carina Ackerfors (S)
Gunnar Skaven (S)
Aree Said Gaff (S)
Johan Bankel (M)
Magnus Wennergren (M)
Oliver Andersson (M)
Lena Zachrisson (FiA)
Tage Lindström (KD)
Anders Börjesson (V)
Alexis Tranmarker (SD)
Sven Nicolaisen (AD)

Övriga Åsa Ericson, sektorchef
Eva Ljungmark, nämndsekreterare
Ulla-Stina Millton, verksamhetschef grundskola F-6
Helene Petersson, verksamhetschef grundskola 7-9, gymnasium, sarskola och vuxenutbildning
Marcus Einarsson, verksamhetsutvecklare
Ulrika Ankel, lokalplanerare
Jerker Rellmark, IKT-utvecklare
Atbin Vali Ababaf, controller
Susanna Nevala, controller
Jonathan Gärtner, utvecklingsledare sektor kommunstyrelsen
Tony Jönsson, verksamhetschef sektor service
Personalföreträdare med närvarorätt
Övriga, se föredragningslistan

Förhinder att närvara anmäls till: Eva Ljungmark tel 0303-70 31 74 eller eva.ljungmark@ale.se

Erik Liljeberg
Ordförande

Ärenden	Föredragande	Tid
A Upprop		
B Justering		
1 UBN.2021.1 - Fastställande av föredragningslista		
2 UBN.2021.8 - Månadsavstämning per april 2021	Åsa Ericson, Atbin Vali Ababaf, Susanna Nevala	Kl: 09.05
3 UBN.2021.227 - Tilläggsyrkande om utökad investeringsram för UBN 2021	Atbin Vali Ababaf, Susanna Nevala	Kl: 09.15
4 UBN.2021.208 - Remiss av promemorian Försöksverksamhet med yrkesinriktningar på högskoleförberedande program	Helene Petersson	Kl: 09.25
5 UBN.2021.310 - Nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet	Helene Petersson, Ulla-Stina Millton, Jerker Rellmark	Kl: 09.35
6 UBN.2021.299 - Kostnader för personal i studier	Åsa Ericson, Marcus Einarsson	Kl: 10.05
7 UBN.2021.200 - Personal- och lärartätthet i förskola och skola	Åsa Ericson	Kl: 10.35
8 UBN.2021.260 - Uppföljning lärarbehörigheter	Åsa Ericson	Kl: 11.00
9 UBN.2021.303 - Befolkningsprognos 2021-2032	Jonathan Gärtner	Kl: 11.20
10 UBN.2021.204 - Behovsanalys för lokaler 2023-2032 Utbildningsnämnden	Åsa Ericson, Ulrika Ankel	Kl: 13.00
11 UBN.2021.124 - Uppföljning lokalförsörjningsplan 2021-2030	Tony Jönsson	Kl: 14.00
12 UBN.2021.5 - Aktuellt från sektorn	Åsa Ericson	Kl: 15.00
13 UBN.2021.3 - Redovisning av delegeringsbeslut		
14 UBN.2021.4 - Delgivningar		
15 UBN.2021.5 - Information och övriga frågor		

Sektor utbildning

Diarienummer:UBN.2021.8

Datum: 2021-05-26

Controller Atbin Vali-Ababaf

Utbildningsnämnden

Månadsuppföljning per april 2021

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden beslutar att notera informationen

Sammanfattning

Utbildningsnämnden har för perioden en positiv avvikelse gentemot budget och en prognos som visar ett överskott mot budget

Åsa Ericson

Sektorchef

Atbin Vali-Ababaf

Controller

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande 2021-05-26 Månadsuppföljning per april 2021

Ärendet

Sektor Utbildning	Budget tkr (ack)	Utfall tkr (ack)	Avvikelse Budget (ack)	Budget tkr (helår)	Prognos tkr (helår)	Avvikelse Prognos (helår)
Utbildning	-293 447	-282 641	10 806	-884 473	-883 473	1 000
Utvecklingsreserv	-3 088	0	3 088	-9 264	-3 664	5 600
Ledning och administration	-17 995	-16 815	1 180	-53 437	-53 437	0
Förskola	-74 576	-67 965	6 611	-224 855	-223 355	1 500
Grundskola	-124 452	-123 854	598	-373 892	-379 392	-5 500
Enheten för flerspråkighet	-2 906	-3 051	-145	-8 991	-8 991	0
Elevhälsa, Särskola	-18 937	-20 066	-1 129	-58 443	-59 043	-600
Gymnasium	-47 937	-48 030	-93	-143 692	-143 692	0
Komvux	-3 556	-2 860	696	-11 899	-11 899	0

Utbildningsnämnden har för perioden en positiv avvikelse gentemot budget och en prognos som visar på ett överskott på sektornivå. Största avvikelsen ligger hos förskolan både på central nivå och på enhetsnivå. Sektorn har fortsatt blivit kompenserad för sjuklönekostnader och beräknas bli det fram till och med juni. Trots fortsatt inkommande sjuklöneintäkter är det svårt att bemanna upp med vikarier ute på enheterna, vilket ökar på periodens överskott ytterligare.

Utvecklingsreserven kommer framgent nyttjas till framför allt volymförändringar inom grundskolan, särskolan och ökat språkbehov inom flerspråkighet, vilket sammantaget medför en försämrad prognos mot budget.

Ledning och administration har en positiv avvikelse mot budget för perioden och en prognos på budget i balans för året. Kostnaderna för strategiska satsningar har ännu inte fallit ut, vilket beräknas ske under året, samt ökade personalkostnader framgent är anledningarna till en prognos på en budget i balans för helåret.

Förskolan har en positiv avvikelse för perioden som till stor del kan förklaras av coronapandemin. Förskoleenheterna visar för perioden ett överskott mot budget, men beräknas hamna på en budget i balans vid årets slut. Svårigheterna med att bemanna upp med vikarier fortsätter, däremot beräknas coronaeffekterna avta vilket medför att personalkostnaderna framgent ökar. På central nivå visas för perioden ett överskott som bland annat förklaras av fler sålda platser än det budgeterade samt tjänster som ännu inte har

tillsatts. Helårsprognosen visar på ett överskott som förklaras av det ökade antalet sålda platser.

Grundskolan har helhetsmässigt en positiv avvikelse för perioden. Skolenheterna inklusive centrala delarna visar ett överskott, som till stor del kan förklaras av coronapandemin samt det medvetna arbetat ute på skolenheterna för att hamna i en budget i balans. Sålda platser, köpta platser samt skolskjuts visar för perioden ett underskott. Helårsprognosen visar på ett underskott mot budget där underskottet i sin helhet ligger på minskade sålda platser, ökade köpta platser samt högre skolskjutskostnader än budgeterat. Skolenheterna inklusive de centrala delarna beräknas hamna på en budget i balans vid årets slut. Det fortsatta arbetet för en budget i balans börjar ge positiva ekonomiska effekter för skolenheterna.

Enheten för flerspråkighet har för perioden ett underskott mot budget och en helårsprognos som visar på en budget i balans. Det ökade språkbehoven från 2020 ser ut att fortsätta under 2021. Enheten för flerspråkighet har till 2021 fått ta del av statsbidraget för likvärdig skola för att kunna täcka upp det ökade språkbehovet.

Elevhälsan, Särskola har för perioden och för helåret ett underskott mot budget. Inom området påvisar Elevhälsan en budget i balans medan särskolan visar ett underskott mot budget. Underskottet beror på fortsatt höga kostnader för skolskjuts för grundsär.

Gymnasiet har för perioden ett underskott mot budget och en prognos på en budget i balans. Gymnasiets största kostnader ligger på köpta platser och det mesta tyder på att dessa håller sig inom tilldelad ram. Ale gymnasium har inför budget 2021 en liknande elevpeng som föregående år och förväntas bedriva sin verksamhet inom tilldelad budgetram.

Komvux har för perioden en positiv avvikelse men beräknas hamna på en budget i balans vid årets slut. På grund av den förväntade efterfrågan på fler platser finns medel avsatta för att möta behovet. Detta är medtaget i lagd prognos.

Sektor utbildning

Diarienummer: UBN.2021.227

Datum: 2021-05-26

Controller Atbin Vali-Ababaf

Utbildningsnämnden

Tilläggsyrkande om utökad investeringsram för UBN 2021

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden föreslår att Kommunfullmäktige beslutar att bevilja Utbildningsnämnden en utökad investeringsram på 1,0 Mkr.

Sammanfattning

Sektor utbildning planerar för uppstart av yrkesutbildningar till HT21, däribland ett industriprogram. En driftsbudget har upprättats för projektet som inryms i lagd budgetram för sektor utbildning för året 2021. Ett behov av att investera i maskiner kopplade till utbildningen har uppdagats. Ärendet avser tilläggsäskande på 1,0 Mkr för att kunna investera i nödvändiga maskiner.

Åsa Ericson

Sektorchef

Atbin Vali-Ababaf

Controller

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande, 2021-05-26

Beslutet skickas till:

För vidare hantering:

Sektorchef sektor utbildning

Controller sektor utbildning

Ärendet

Sektor utbildning erbjuder idag introduktionsprogram inom Ale gymnasium. Det är sektorns ambition att utveckla utbudet genom att erbjuda fler yrkesutgångar. I samarbete med Komvux startar sektorn introduktionsprogram med yrkesutgångar för Bygg och anläggning samt Industri till HT21. Vidare kommer det även att erbjudas yrkespaket för målgruppen unga vuxna inom ramen för projekt InVux inom nämnda utbildningar. Även yrkesutgångar inom Vård och Omsorg, samt Barn och fritid kommer startas, med en framtida ambition om att inkludera yrkespaket.

Många unga i åldern 16-24 år riskerar att inte ta sig in på ungdomsgymnasiets nationella program då de saknar behörighet. De lokala IM-programmen riskerar att skapa inlåsnings effekter då nationella program att gå över till inte finns i kommunens regi. Genom dessa yrkesutgångar erbjuds istället möjligheter till en yrkesbehörighet inom exempelvis Bygg och anläggning samt Industri. Detta ger även möjlighet till validering av yrkesutgångarna samt yrkespaket för unga vuxna och eventuellt nyanlända som har en utbildning som av olika anledningar inte är gångbar eller leder till arbete.

En driftsbudget har upprättats för projektet som inryms i lagd budgetram för sektor utbildning för året 2021. Ett behov av att investera i maskiner kopplade till yrkesutgångarna Bygg och Anläggning samt Industri återstår och är nödvändig, då dessa saknas och behövs för att kunna bedriva en adekvat yrkesutbildning. Intentionen var att leasa maskinerna på årsbasis men företaget backade ur på grund av den ekonomiska risken vid inköp av kostsamma maskiner och en eventuell nedläggning av nämnda yrkesutbildning. För att kunna starta upp utbildningen behöver investeringsmedel därmed tillskjutas då leasing inte längre utgör ett alternativ. Ärendet avser tilläggsäskande på 1,0 Mkr för att kunna investera i nödvändiga maskiner.

Ekonomisk bedömning

Vid ett scenario där planerad yrkesutbildning för industri tvingas lägga ner, exempelvis på grund av för litet elevunderlag, innehar då Ale kommun och Utbildningsnämnden den ekonomiska risken. Skulle detta ske kommer det med stor sannolikhet inte finnas ett behov av de investerade maskinerna, vilket innebär att försäljning blir nödvändig. I ett sådant scenario är det föga troligt att hela det investerade belopp återfås, utan det bedöms att försäljningen sker med en mindre förlust. Risken för nedläggning bedöms som liten.

Invånarperspektiv

Möjligheten att starta yrkesutgångar och yrkespaket skulle innebära att fler Alebor får möjlighet till ett yrke och därmed ett arbete vilket bidrar till ett gott liv för den enskilde samt social hållbarhet för samhället.

Hållbarhetsperspektivet

Området har beaktats men inte bedömts tillföra ärendet något ytterligare underlag.

Lagstiftning och kommunala styrdokument

Området har beaktats men inte bedömts tillföra ärendet något ytterligare underlag.

Remissyttrande

Området har beaktats men inte bedömts tillföra ärendet något ytterligare underlag.

Beslutets genomförande

Efter beslut kommer sektorn investera i maskinerna för att till HT21 kunna starta upp programmen.

Förvaltningens bedömning

Många unga i åldern 16-24 år riskerar att inte ta sig in på ungdomsgymnasiets nationella program då de saknar behörighet. De lokala IM-programmen riskerar att skapa inlåsnings effekter då nationella program att gå över till inte finns i kommunens regi. Genom dessa yrkesutgångar erbjuds istället möjligheter till en yrkesbehörighet. Därav behövs ett tilläggsäskande på 1,0 Mkr för att kunna investera i nödvändiga maskiner.

Sektor utbildning

Diarienummer: UBN.2021.208

Datum: 2021-06-02

Verksamhetschef utbildning Helene Petersson

Utbildningsnämnden

Remiss av promemorian Försöksverksamhet med yrkesinriktningar på högskoleförberedande program

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden beslutar att avstå från att lämna synpunkter på remissen Försöksverksamhet med yrkesinriktningar på högskoleförberedande program.

Sammanfattning

Den 24 mars inkom inbjudan för Ale kommun att lämna synpunkter gällande promemorian, Försöksverksamhet med yrkesinriktningar på högskoleförberedande program, från Utbildningsdepartementet, diarienummer U2021/018. Ale kommun har möjlighet att lämna synpunkter som remissinstans.

Promemorian behandlar möjligheten till försöksverksamhet med yrkesinriktningar på högskoleförberedande program. Förslaget är att då yrkesförberedande program oftare leder till anställning än högskoleförberedande samt att samtliga elever inte väljer att studera vidare efter högskoleförberedande program skall försöksverksamhet med en handelsinriktning med yrkeskurser på ekonomiprogrammet ska inledas. Försöksverksamheten ska bygga på frivillighet. En huvudman ska kunna beviljas deltagande i försöksverksamheten om huvudmannen erbjuder utbildning på ekonomiprogrammet och försäljnings- och serviceprogrammet inom samma skolenhet.

Ale kommun är inte huvudman för nationella program och kan inte, som huvudman, delta i försöksverksamheten.

Åsa Ericson

Sektorchef

Helene Petersson

Verksamhetschef utbildning

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande, 2021-06-02

Remiss av promemorian Försöksverksamhet med yrkesinriktningar på högskoleförberedande program

Promemorian. Försöksverksamhet med yrkesinriktningar på högskoleförberedande program

Beslutet skickas till:

För vidare hantering:

Verksamhetschef gymnasium

Ärendet

Den 24 mars inkom inbjudan för Ale kommun att lämna synpunkter gällande promemorian, *Försöksverksamhet med yrkesinriktningar på högskoleförberedande program*, från Utbildningsdepartementet. Ale kommun har möjlighet att lämna synpunkter som remissinstans.

Verksamhetschef utbildning samt utvecklingsledare sektor utbildning har tagit del av promemorian och dess innehåll.

Promemorian sammanfattas av utbildningsdepartementet på följande sätt:

Samtidigt som många ungdomar har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden råder det brist på arbetskraft inom flera sektorer. I gymnasieskolan finns både högskoleförberedande program och yrkesprogram. En majoritet av eleverna som är behöriga till nationella program väljer en högskoleförberedande utbildning. Efter avslutade studier på ett högskoleförberedande program är det ungefär fyra av tio som väljer att inte studera vidare och istället söker sig till arbetsmarknaden. Samtidigt råder det stor brist på yrkesutbildad arbetskraft och sannolikheten för en smidig etablering på arbetsmarknaden är högre för elever som gått ett yrkesprogram där det råder brist på arbetskraft. Det finns alltså brister i matchningen mellan många ungdomars val av utbildning och behoven på arbetsmarknaden.

För vissa elever är det naturligt att redan i årskurs nio i grundskolan välja en utbildning med en tydlig inriktning mot ett visst yrke. För andra elever är det alltför tidigt. I denna promemoria föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska ges ett bemyndigande att besluta om vissa avvikelser från vad som annars gäller för högskoleförberedande program för att möjliggöra försöksverksamhet med yrkesinriktning på högskoleförberedande program. Syftet är att pröva nya vägar för att ge fler elever som vill arbeta direkt efter gymnasieskolan sådana kunskaper och färdigheter som arbetsgivare efterfrågar.

I denna promemoria föreslås även att en försöksverksamhet med en handelsinriktning med yrkeskurser på ekonomiprogrammet ska inledas. Försöksverksamheten ska bygga på frivillighet. En huvudman ska kunna beviljas deltagande i försöksverksamheten om huvudmannen erbjuder utbildning på ekonomiprogrammet och försäljnings- och serviceprogrammet inom samma skolenhet. Vidare ska det vara en förutsättning att det finns ett lokalt programråd för samverkan mellan skola och arbetsliv. Statens skolverk ska vara den myndighet som administrerar försöksverksamheten och hanterar ansökningar från huvudmän som önskar delta i försöksverksamheten.

Bemyndigandet att besluta om vissa avvikelser från vad som annars gäller för högskoleförberedande program föreslås träda i kraft den 1 juli 2022. Förordningen om försöksverksamhet på ekonomiprogrammet med inriktning handel inom gymnasieskolan föreslås träda i kraft den 1 juli 2022. Förordningen ska tillämpas på utbildning från och med läsåret 2023/2024.

Ale kommun, som huvudman, är inte huvudman för nationella program i gymnasieskolan och kan därmed inte delta i försöksverksamheten.

Sektor utbildning ser att det är bra att elevers möjlighet till bättre försörjningsmöjligheter lyfts och har inga synpunkter på promemorians förslag.

Ekonomisk bedömning

Området har beaktats men inte bedömts tillföra ärendet något ytterligare underlag.

Invånarperspektiv

Området har beaktats men inte bedömts tillföra ärendet något ytterligare underlag.

Hållbarhetsperspektivet

Området har beaktats men inte bedömts tillföra ärendet något ytterligare underlag.

Lagstiftning och kommunala styrdokument

Området har beaktats men inte bedömts tillföra ärendet något ytterligare underlag.

Remissyttrande

Området har beaktats men inte bedömts tillföra ärendet något ytterligare underlag.

Beslutets genomförande

Området har beaktats men inte bedömts tillföra ärendet något ytterligare underlag.

Förvaltningens bedömning

Ale kommun, som huvudman, är inte huvudman för nationella program i gymnasieskolan och kan därmed inte delta i försöksverksamheten.

Sektor utbildning ser att det är bra att elevers möjlighet till bättre försörjningsmöjligheter lyfts och har inga synpunkter på promemorians förslag.

Sektorns bedömning är, mot den bakgrunden, att rekommendera utbildningsnämnden att avstå från att lämna synpunkter.

Utbildningsdepartementet

Remiss av promemorian Försöksverksamhet med yrkesinriktningar på högskoleförberedande program

Remissinstanser

Academedia AB

Almega

Akavia

Ale kommun

Alvesta kommun

Arbetsförmedlingen

Arbetsgivarverket

Arboga kommun

Arvidsjårs kommun

Askersunds kommun

Barnombudsmannen

Bengtsfors kommun

Bollnäs kommun

Chalmers
Delegationen mot segregation
Delegationen för unga och nyanlända
Ekerö kommun
Elevernas riksförbund
Emmaboda kommun
Fackförbundet ST
Filipstads kommun
Folkbildningsrådet
Forshaga kommun
Friskolornas Riksförbund
Funktionsrätt Sverige
Föräldraalliansen Sverige
Gislaveds kommun
Gotlands kommun
Göteborgs kommun
Handelsanställdas förbund
Handelsrådet
Hylte kommun
Hällefors kommun
Höör kommun
Högskolan Kristianstad
Högskolan Väst

Idéburna skolors riksförbund
Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering
Jämställdhetsmyndigheten
Järfälla kommun
Kalmarsunds gymnasieförbund
Kalmar kommun
Karlshamns kommun
Kommunal
Kungliga vetenskapsakademien
Kunskapsskolan Sverige AB
Landsorganisationen i Sverige
Ljungby kommun
Linköpings universitet
Läraryrket
Lärarnas Riksförbund
Malmö kommun
Malung Sälens kommun
Mjölby kommun
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor
Myndigheten för yrkeshögskolan
Nationellt centrum för svenska som andra språk
Nuft – Nätverket Unga för tillgänglighet
Region Dalarna

Region Skåne
Region Stockholm
Region Västerbotten
Region Västernorrland
Region Västmanland
Riksförbundet Hem och Skola
Sametinget
Sameskolstyrelsen
Skolforskningsinstitutet
Specialpedagogiska skolmyndigheten
Socialstyrelsen
Statens skolinspektion
Statens skolverk
Statistiska centralbyrån
Stockholms kommun
Storumans kommun
Svalövs kommun
Svenskt Näringsliv
Sveriges akademikers centralorganisation
Sveriges elevkårer
Svensk handel
Sveriges elevråd
Sveriges Kommuner och Regioner

Sveriges Skolledarförbund

Tillväxtverket

Tjänstemännens Centralorganisation

Umeå universitet

Universitetskanslersämbetet

Universitets- och högskolerådet

Uppsala kommun

Vision

Västra Götalandsregionen

Vård- och omsorgscollege

Östersunds kommun

Överkalix kommun

Remissvaren ska ha kommit in till Utbildningsdepartementet **senast den 25 juni 2021**. Svaren bör lämnas per e-post till u.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till fritjof.karlsson@regeringskansliet.se. Ange diarienummer U2021/01877 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.

Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i promemorian. Om remissen är begränsad till en viss del av promemorian, anges detta inom parentes efter remissinstansens namn i remisslistan. En sådan begränsning hindrar givetvis inte att remissinstansen lämnar synpunkter också på övriga delar.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Promemorian kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria Svara på remiss – hur och varför (SB PM 2003:2, reviderad 2009-05-02). Den kan laddas ner från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Torbjörn Malm
Ämnesråd

Kopia till

Elanders Sverige AB, e-postadress: betankande@elanders.com

Regeringskansliet

Promemoria

2021-03-24
U2021/01877

Utbildningsdepartementet

Försöksverksamhet med yrkesinriktningar på högskoleförberedande program

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
1 Förslag till författningstext.....	3
1.1 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800).....	3
1.2 Förslag till förordning om försöksverksamhet på ekonomiprogrammet med inriktning handel inom gymnasieskolan	4
2 Bristande matchning påverkar både individ och samhälle	9
2.1 Intresset för högskoleförberedande program har ökat – men inte övergången till högre studier	9
2.2 Yrkesprogram och högskoleförberedande program skiljer sig åt i flera avseenden.....	10
2.3 Valet av gymnasieprogram har betydelse för etableringen på arbetsmarknaden	11
2.4 Tidig arbetslöshet kan leda till långsiktigt negativa konsekvenser för individen.....	13
2.5 Tidiga kontakter med arbetslivet underlättar etableringen	14
2.6 Brist på yrkesutbildad arbetskraft.....	15
2.7 Bristande matchning mellan ungdomars val av utbildning och arbetsmarknadens behov	16
2.8 Särskilda varianter innebär en möjlighet till lokala avvikelser från vad som annars gäller för nationella program	17
2.9 De nationella programmens utformning passar många elever – men inte alla	17
2.10 Vissa branscher har efterfrågat yrkesinriktningar på högskoleförberedande program	18
3 Försöksverksamhet med yrkesinriktningar på högskoleförberedande program.....	20
3.1 Det behövs ett bemyndigande för att genomföra en försöksverksamhet.....	20
3.2 Försöksverksamhet på ekonomiprogrammet med en handelsinriktning ska genomföras	23
3.3 Yrkesinriktningar kan vara aktuellt på fler högskoleförberedande program	24
4 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	24
5 Konsekvenser	25
6 Författningskommentar	29

Sammanfattning

Samtidigt som många ungdomar har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden råder det brist på arbetskraft inom flera sektorer. I gymnasieskolan finns både högskoleförberedande program och yrkesprogram. En majoritet av eleverna som är behöriga till nationella program väljer en högskoleförberedande utbildning. Efter avslutade studier på ett högskoleförberedande program är det ungefär fyra av tio som väljer att inte studera vidare och istället söker sig till arbetsmarknaden. Samtidigt råder det stor brist på yrkesutbildad arbetskraft och sannolikheten för en smidig etablering på arbetsmarknaden är högre för elever som gått ett yrkesprogram där det råder brist på arbetskraft. Det finns alltså brister i matchningen mellan många ungdomars val av utbildning och behoven på arbetsmarknaden.

För vissa elever är det naturligt att redan i årskurs nio i grundskolan välja en utbildning med en tydlig inriktning mot ett visst yrke. För andra elever är det alltför tidigt. I denna promemoria föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska ges ett bemyndigande att besluta om vissa avvikelser från vad som annars gäller för högskoleförberedande program för att möjliggöra försöksverksamhet med yrkesinriktning på högskoleförberedande program. Syftet är att pröva nya vägar för att ge fler elever som vill arbeta direkt efter gymnasieskolan sådana kunskaper och färdigheter som arbetsgivare efterfrågar.

I denna promemoria föreslås även att en försöksverksamhet med en handelsinriktning med yrkeskurser på ekonomiprogrammet ska inledas. Försöksverksamheten ska bygga på frivillighet. En huvudman ska kunna beviljas deltagande i försöksverksamheten om huvudmannen erbjuder utbildning på ekonomiprogrammet och försäljnings- och serviceprogrammet inom samma skolenhet. Vidare ska det vara en förutsättning att det finns ett lokalt programråd för samverkan mellan skola och arbetsliv. Statens skolverk ska vara den myndighet som administrerar försöksverksamheten och hanterar ansökningar från huvudmän som önskar delta i försöksverksamheten.

Bemyndigandet att besluta om vissa avvikelser från vad som annars gäller för högskoleförberedande program föreslås träda i kraft den 1 juli 2022. Förordningen om försöksverksamhet på ekonomiprogrammet med inriktning handel inom gymnasieskolan föreslås träda i kraft den 1 juli 2022. Förordningen ska tillämpas på utbildning från och med läsåret 2023/2024.

1 Förslag till författningstext

1.1 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs att det i skollagen (2010:800) ska införas en ny paragraf, 16 kap. 10 a §, och närmast före 16 kap. 10 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 kap.

Försöksverksamhet

10 a §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om försöksverksamhet med inriktningar med yrkeskurser på högskoleförberedande program. Sådana föreskrifter får innebära avvikelser från 4 och 16 §§.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.

1.2 Förslag till förordning om försöksverksamhet på ekonomiprogrammet med inriktning handel inom gymnasieskolan

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Denna förordning innehåller bestämmelser om en försöksverksamhet på ekonomiprogrammet med yrkesinriktning handel inom gymnasieskolan. Det är frivilligt för skolhuvudmän att delta i försöksverksamheten. Förordningen gäller för utbildning som påbörjas under tiden 1 juli 2023–30 juni 2026.

Förordningen är meddelad med stöd av

- 16 kap. 8 § andra stycket skollagen (2010:800) i fråga om 7 § första stycket,
- 16 kap. 10 a § skollagen (2010:800) i fråga om 6 och 8 §§,
- 16 kap. 18 § andra stycket skollagen (2010:800) i fråga om 7 § andra stycket,
- 8 kap. 11 § regeringsformen i fråga om 12 § andra stycket, och
- 8 kap. 7 § regeringsformen i fråga om övriga bestämmelser.

Bestämmelser i andra författningar

2 § Om inte annat anges i denna förordning gäller bestämmelserna om gymnasieskola i skollagen (2010:800) och gymnasieförordningen (2010:2039) för försöksverksamheten.

Villkor för huvudmannens deltagande

3 § Statens skolverk får bevilja huvudmän som erbjuder utbildning på ekonomiprogrammet och försäljnings- och serviceprogrammet inom samma skolenhet att delta i försöksverksamheten.

Deltagande får beviljas om det finns ett lokalt programråd för samverkan mellan skola och arbetsliv för utbildningen. Det kan vara ett som är inrättat för försäljnings- och serviceprogrammet, eller ett som inrättas särskilt för försöksverksamheten. Huvudmannen ska säkerställa att det lokala programrådet ges möjlighet att medverka i det systematiska kvalitetsarbetet för utbildningen.

Skolverket beslutar efter ansökan vilka huvudmän som får delta i försöksverksamheten.

Nationellt programråd

4 § Det nationella programrådet för försäljnings- och serviceprogrammet ska verka som nationellt programråd för inriktningen och bistå Statens skolverk med utformning av utbildningen.

Ansökan

5 § Ansökan om att få delta i försöksverksamheten ska lämnas in till Statens skolverk senast den 15 september kalenderåret före det år utbildningen ska påbörjas.

Utbildningens innehåll och utformning

6 § Utbildningen ska utgöra grund för elevernas yrkesverksamhet och fortsatta yrkesutbildning och för fortsatt utbildning på högskolenivå.

7 § I försöksverksamheten ska ekonomiprogrammet ha en nationell inriktning benämnd handel som ska innehålla yrkesämnena. Inriktningen ska omfatta 400 gymnasiepoäng och programfördjupningen 200 gymnasiepoäng.

Elever som läser inriktningen har rätt till minst 2 240 undervisningstimmar om 60 minuter (garanterad undervisningstid).

Inriktningen får börja det andra eller tredje läsåret.

Arbetsplatsförlagt lärande

8 § Delar av utbildningen ska vara arbetsplatsförlagd och omfatta minst fyra veckor. Varje vecka som genomförs på en arbetsplats ska för en elev i gymnasieskolan anses motsvara 23 timmars garanterad undervisningstid.

Rektorn ansvarar för att det för varje elev och arbetsplats upprättas en plan. Planen ska utgå från en gemensam planering med eleven och arbetsplatsen och ska innehålla uppgifter om

1. vilka kurser eller delar av kurser som ska genomföras på arbetsplatsen,
2. vilka arbetsmoment och arbetsuppgifter som eleven ska genomföra under det arbetsplatsförlagda lärandet,
3. vilken lärare på skolenheten och vilken handledare på arbetsplatsen som ska vara kontaktpersoner för den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen, och
4. hur uppföljning ska genomföras.

Examensmål och examensbevis

9 § Av 1 kap. 3 a § gymnasieförordningen (2010:2039) framgår att läroplanen för gymnasieskolan kompletteras av examensmål för gymnasieskolans nationella program. För utbildning enligt denna försöksverksamhet gäller examensmål enligt bilaga 1 till denna förordning.

Utöver det som anges i 8 kap. 17 och 18 §§ gymnasieförordningen ska det av examensbevis och studiebevis framgå att arbetsplatsförlagt lärande har ingått i utbildningen.

Uppföljning och utvärdering

10 § Statens skolverk ska följa upp de utbildningar som ingår i försöksverksamheten. Det nationella programrådet för försäljnings- och serviceprogrammet ska bistå Skolverket med uppföljning av utbildningen. De huvudmän som deltar i försöksverksamheten ska medverka i uppföljning och utvärdering.

11 § Statens skolverk ska senast den 30 januari varje år under perioden 2024–2028 redovisa omfattningen och vunna erfarenheter av försöksverksamheten till Regeringskansliet.

Bemyndiganden

12 § Statens skolverk får, efter att ha gett det nationella programrådet tillfälle att yttra sig, meddela föreskrifter om vilka kurser som ska ingå i inriktningen handel samt vilka kurser som får erbjudas inom programfördjupningen.

Skolverket får meddela föreskrifter om verkställigheten av denna förordning.

Överklagande

13 § Beslut enligt denna förordning får inte överklagas.

-
1. Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2022.
 2. Förordningen tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas läsåret 2023/2024.
 3. I stället för vad som anges i 5 § ska en ansökan om att få delta i försöksverksamheten läsåret 2023/24 lämnas in till Statens skolverk senast den 1 november 2022. Den första ansökningsomgången får avse utbildning som påbörjas läsåret 2023/2024.

Bilaga 1

Examensmål för ekonomiprogrammet inom ramen för en försöksverksamhet med inriktning handel

Ekonomiprogrammet med inriktning handel är ett högskoleförberedande program. Efter examen från programmet ska eleverna ha kunskaper för högskolestudier inom främst ekonomi, handel, juridik och andra samhällsvetenskapliga områden. Utbildningen ska även förbereda för yrkesverksamhet inom handelsområdet.

Utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper i samhällsekonomi, företagsekonomi, entreprenörskap, handel och juridik. Samhällsekonomi handlar om hur samhällets resurser används på bästa sätt för att tillgodose människors behov. Företagsekonomi utgår från företagets perspektiv och ska tillsammans med entreprenörskap utveckla kunskaper som krävs för att starta och driva företag. Handelsområdet omfattar såväl service och försäljning till kund som inköp och logistik där en förståelse av varuflöden och leveranskedjor är central. Inom juridiken behandlas det svenska rättssystemet samt lagar och andra författningar som styr eller påverkar företag, organisationer och privatliv. Utbildningen ska också utveckla elevernas kunskaper om hur människor tänker, känner och handlar. Sådana kunskaper i psykologi är viktiga vid beslut och bedömningar inom såväl handel och ekonomi som juridik.

De ekonomiska sambanden i världen är komplexa och förändringar som sker inom ett område får ofta konsekvenser inom ett helt annat. Utbildningen ska därför utveckla elevernas kunskaper om ekonomiska förhållanden i samhället, om länders olika förutsättningar för handel samt om grunderna för internationella sammanslutningar och avtal. Den ska även ge kunskaper om villkor för en hållbar utveckling, såväl ur miljösynpunkt som ekonomiskt och socialt. Vid studier i ekonomi är historisk kunskap central. Därför ska utbildningen utveckla elevernas historiska kunskaper så att de förstår nutiden och kan resonera kring orsakssamband och följer av olika beslut.

Utbildningen ska vidare ge kunskaper om företagets roll i samhällsutvecklingen, lokalt, regionalt, nationellt och globalt. Den ska även belysa det juridiska och moraliska ansvar som följer av företagande och handel. Innehåll och arbetsformer ska främja elevernas kreativitet och förmåga att samarbeta, ge service, ta ansvar och omsätta idéer i praktisk handling. I utbildningen ska eleverna ges möjlighet att praktiskt få pröva företagande.

Utbildningen ska ge förutsättningar för eleverna att utveckla grunder i ett vetenskapligt förhållningssätt samt träning i att söka, sovra, analysera och värdera information utifrån främst samhällsekonomiska, företagsekonomiska och juridiska frågeställningar. Utbildningen ska utveckla såväl elevernas förmåga att resonera ur individens, företagets och samhällets perspektiv som deras förmåga att dra slutsatser och argumentera för sina ställningstaganden. För att beskriva och förklara ekonomiska och juridiska företeelser i samhället ska utbildningen ge eleverna kunskaper i att använda centrala begrepp, teorier och modeller. Utbildningen ska också utveckla elevernas förmåga att strukturera och presentera sina resultat enligt vetenskapliga normer och anpassat till

målgrupp. Alla ämnen inom utbildningen ska bidra till att utveckla elevernas språkliga förmåga och till att digital teknik används som ett redskap för informationssökning, presentation och kommunikation.

Arbetsplatsförlagt lärande ska förekomma inom utbildningen. Det arbetsplatsförlagda lärandet ska bidra till att eleverna utvecklar yrkeskunskaper och ges en bild av ett möjligt arbetsliv inom handelsområdet. Det arbetsplatsförlagda lärandet kan också ge inblick i företagandets villkor.

Inriktningar

Inriktningen handel ska ge kunskaper inom detalj- och partihandeln med ett fokus på försäljning och kundservice samt inköp och logistik. Inriktningen kan leda till ett arbete inom handeln, till fortsatta studier på yrkeshögskola eller högskola.

Mål för gymnasiearbetet

Gymnasiearbetet ska visa att eleven är förberedd för högskolestudier och yrkesverksamhet inom i första hand handelsområdet. Det ska utföras på ett sådant sätt att eleven formulerar en frågeställning samt planerar, genomför och utvärderar ett större arbete som utgår från centrala kunskapsområden inom programmet. Gymnasiearbetet ska redovisas antingen i en skriftlig rapport eller på annat lämpligt sätt utifrån arbetets innehåll som kompletteras med en kortare skriftlig redogörelse. Rapporten eller den skriftliga redogörelsen ska innehålla en kort sammanfattning på engelska. Eleven ska presentera och diskutera sitt arbete samt ge respons på andra gymnasiearbeten.

2 Bristande matchning påverkar både individ och samhälle

2.1 Intresset för högskoleförberedande program har ökat – men inte övergången till högre studier

Gymnasieskolans nationella program är uppdelade på högskoleförberedande program och yrkesprogram. En majoritet av eleverna som är behöriga till nationella program väljer en högskoleförberedande utbildning. Efter avslutade studier på ett högskoleförberedande program är det ungefär fyra av tio som väljer att inte studera vidare och istället söker sig till arbetsmarknaden, enligt uppgifter hämtade från betänkandet Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning (SOU 2020:33 s. 160). Betydligt fler ungdomar tar denna väg till arbetsmarknaden i dag jämfört med för tio år sedan. Sedan 2008 har andelen elever på nationella program som går högskoleförberedande program ökat med över tio procentenheter och andelen elever på yrkesprogram minskat i samma omfattning. De senaste fem åren har fördelningen varit konstant. Av eleverna som läsåret 2019/20 började på nationella program går 73 procent av flickorna på högskoleförberedande program och 27 procent på yrkesprogram. Av pojkarna går 62 procent på högskoleförberedande program och 38 procent på yrkesprogram, enligt Skolverkets statistik. Trots att andelen elever på högskoleförberedande program har ökat så har övergången till högskolestudier inte förändrats i motsvarande grad, det gäller både män och kvinnor, se Sveriges officiella statistik, tabellen Påbörjat högskolestudier inom 1–10 år för avgångna från gymnasieskolan 1993/94–2017/18, SCB 2020). Även om det är en högre andel kvinnor som väljer att gå högskoleförberedande program så är könsfördelningen på de högskoleförberedande programmen betydligt jämnare, jämfört med vissa yrkesprogram. Läsåret 2020/21 gick exempelvis drygt 25 000 kvinnor och drygt 20 000 män på naturvetenskapsprogrammet. På samhällsprogrammet gick drygt 40 000 kvinnor och drygt 21 000 män. Det är nästan dubbelt så många kvinnor som män på samhällsvetenskapliga programmet. Men på majoriteten yrkesprogram är könsuppdelningen betydligt större. På VVS- och fastighetsprogrammet gick 123 kvinnor och 3593 män. På hantverksprogrammet gick nästan 6 000 kvinnor och knappt 400 män.

Majoriteten av de som läst ett högskoleförberedande program men sedan väljer att inte studera vidare på högskolan får ett arbete. Det beror på att många arbetsgivare inte ställer krav på specifik yrkesutbildning. De kunskaper och kompetenser som elever får på de högskoleförberedande programmen, i kombination med personliga egenskaper, räcker för att få en anställning inom vissa sektorer. De vanligaste yrkeskategorierna för personer som arbetar efter att ha gått ett högskoleförberedande program är butikspersonal, barnskötare och elevassistenter, bageripersonal, transportledare, resesäljare eller kundtjänstpersonal och receptionister, skötare, vårdare och personliga assistenter, snabbmatpersonal, köks- och

restaurangbiträden samt vårdbiträden. Inom dessa kategorier fanns 48 procent av de som tidigare gått på högskoleförberedande program. Övriga arbetade inom andra yrkeskategorier (SOU 2020:33 s. 161). De flesta av dessa yrkeskategorier ryms inom branscher där andelen visstidsanställda är hög, se rapporten Tidsbegränsade anställningar på svensk arbetsmarknad – en kartläggning av förekomsten, behoven och hur de används (Svenskt Näringsliv & LO 2016 s. 17).

2.2 Yrkesprogram och högskoleförberedande program skiljer sig åt i flera avseenden

Yrkesprogram och högskoleförberedande program är uppbyggda på samma sätt och består av olika block: gymnasiegemensamma ämnen, programgemensamma ämnen, inriktningar, programfördjupning, kurser inom det individuella valet och ett gymnasiearbete, se 4 kap. 1 § gymnasieförordningen (2010:2039). Yrkesprogram och högskoleförberedande program har dock olika syften. Yrkesprogram ska utgöra grund för yrkesverksamhet och fortsatt yrkesutbildning. Högskoleförberedande program ska utgöra grund för fortsatt utbildning på högskolenivå, se 16 kap. 3 och 4 §§ skollagen (2010:800). De olika syftena påverkar programmets innehåll. På högskoleförberedande program ingår exempelvis fler kurser inom de gymnasiegemensamma ämnena. Det gäller bl. a. svenska, engelska och matematik. Det finns även andra skillnader mellan högskoleförberedande program och yrkesprogram. Den garanterade undervisningstiden, dvs. den minsta undervisningstid som alla elever har rätt till, skiljer sig mellan programmen. Elever på yrkesprogram har rätt till minst 2 430 undervisningstimmar om 60 minuter och elever på högskoleförberedande program har rätt till minst 2 180 undervisningstimmar om 60 minuter (16 kap. 18 § skollagen). Utbildningen i gymnasieskolan ska i huvudsak förläggas till skolan. Undantag från denna huvudregel görs dock för gymnasial lärlingsutbildning inom yrkesprogram (15 kap. 11 § och 16 kap. 11 § skollagen). När det gäller yrkesprogram ska de innehålla minst 15 veckor arbetsplatsförlagt lärande (16 kap. 16 § skollagen, 4 kap. 12 § gymnasieförordningen). Arbetsplatsförlagt lärande får även förekomma på högskoleförberedande program, men det är inte något krav. För yrkesprogrammen ska det finnas ett eller flera lokala programråd för samverkan mellan skola och arbetsliv (1 kap. 8 § gymnasieförordningen).

Såväl högskoleförberedande program som yrkesprogram innehåller ett gymnasiearbete (16 kap. 22 § skollagen, 4 kap. 1 § gymnasieförordningen). Innehållet i gymnasiearbetet skiljer sig dock åt mellan de två programkategorierna. Elever på högskoleförberedande program gör ett gymnasiearbete med en tydlig akademisk prägel som visar att eleven är förberedd för högskolestudier inom programmets område. Arbetet ska redovisas i en skriftlig rapport som även ska sammanfattas på engelska. Elever på yrkesprogram ska genom gymnasiearbetet visa att de är förberedda för det yrkesområdet som utbildningen förbereder dem för. Gymnasiearbetet ska även pröva elevens förmåga att utföra vanligt förekommande arbetsuppgifter inom yrkesområdet. Eleven ska planera, genomföra och utvärdera vald uppgift men det finns inte något krav på en skriftlig rapport.

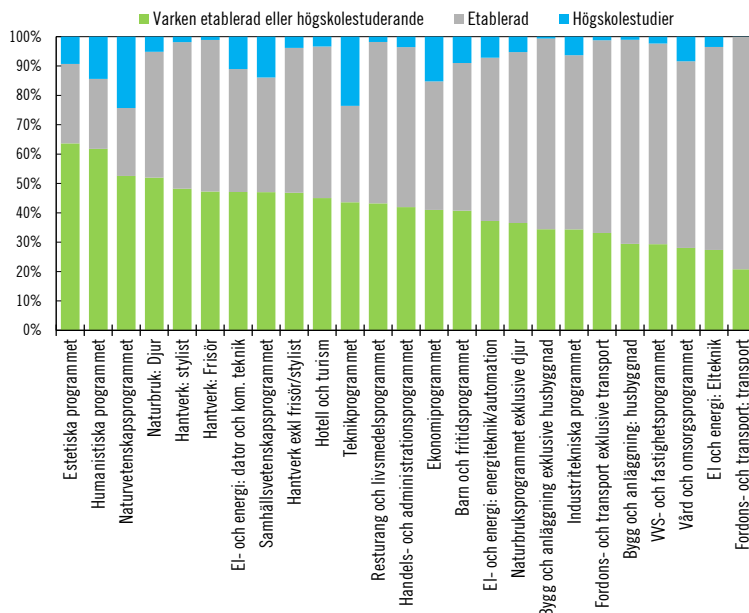
Det är inte bara syfte och innehåll som skiljer sig åt mellan högskoleförberedande program och yrkesprogram – både kraven för behörighet till programmen och kraven för examen skiljer sig åt. För behörighet till såväl yrkesprogram som högskoleförberedande program krävs att eleven har godkända betyg i svenska eller svenska som andraspråk, engelska och matematik. För behörighet till yrkesprogram krävs därutöver att eleven har godkända betyg i minst fem andra ämnen, medan behörighet till högskoleförberedande program kräver att eleven är godkänd i minst nio andra ämnen (16 kap. 30 och 31 §§ skollagen). För både högskoleförberedande program och yrkesprogram krävs för en examen att eleven har godkända betyg på en utbildning som omfattar minst 2 250 gymnasiepoäng och ett godkänt gymnasiearbete. Vidare krävs att de godkända betygen innefattar vissa kurser. För examen på högskoleförberedande program krävs godkända betyg från fler kurser i svenska och engelska (16 kap. 27 och 28 §§ skollagen).

2.3 Valet av gymnasieprogram har betydelse för etableringen på arbetsmarknaden

I betänkandet Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning (SOU 2020:33) analyseras vilken betydelse valet av gymnasieprogram har för sannolikheten att etablera sig på arbetsmarknaden, för de elever som väljer att inte studera vidare. Utredningen konstaterar att för elever med svaga meritvärden från grundskolan har valet av utbildning betydelse för sannolikheten att etablera sig på arbetsmarknaden.

Figur 2.1 Modellberäkning sannolikhet att vara etablerad på arbetsmarknaden eller inom eftergymnasiala studier andra kalenderåret efter gymnasieskolan

Individer födda 1995 – låga grundskolebetyg

Anm.: Övriga variabler konstanthålls vid följande värden. Föräldrarnas etablering: två etablerade föräldrar. Bakgrund: Född i Sverige med två svenskfödda föräldrar. Kön: kvinna. Region: storstadregion. Gått på förstahandsval av skola och program. Lågt meritvärde vid 25: percentilen. Källa: Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning, SOU 2020:33 s. 1003.

Det finns stora skillnader i etablering mellan olika yrkesprogram där några yrkesutbildningar sticker ut med en särskilt låg sannolikhet för etablering. Det gäller t.ex. naturbruksprogrammets djurinriktning, stylist- och frisör inom hantverksprogrammet. På dessa tre inriktningar är det mycket fler kvinnor än män. Läsåret 2020/21 började t.ex. nästan 1000 elever på inriktningen frisör. Av dessa var det endast 30 män. På inriktningen dator- och kommunikationsteknik inom el- och energi-programmet är förhållandena omvända. Samma läsår började nästan 1 500 elever på inriktningen. Av dessa var det endast 41 kvinnor (se Skolverkets statistik Tabell 5 D: Elever på program och inriktning redovisade efter skolor och kön, läsåret 2020/21).

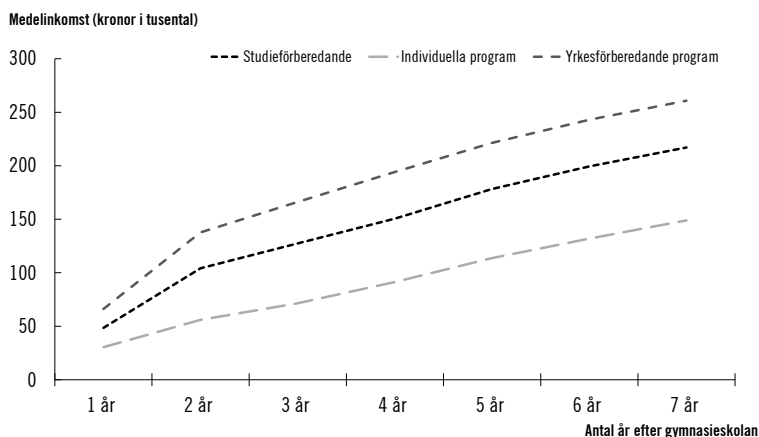
Trots variation mellan olika program framträder en tydlig bild av att risken för arbetslöshet efter gymnasieskolan ökar för elever med lägre meritvärden från grundskolan om de valt ett högskoleförberedande program utan att studera vidare. Det bör dock noteras att det även finns exempel på inriktningar på yrkesprogram där etableringen är svag. I figur 2.1 visas en jämförelse av sannolikheten att vara etablerad på arbetsmarknaden eller studera på eftergymnasial nivå, andra kalender året efter gymnasieskolan. Jämförelsen bygger på en statistisk analys av den fjärdedel av eleverna som hade lägst betyg från grundskolan. Ett lågt meritvärde från grundskolan innebär att eleven fått låga betyg.

2.4 Tidig arbetslöshet kan leda till långsiktigt negativa konsekvenser för individen

Att lämna skolans värld, ta de första stegen ut i arbetslivet och börja försörja sig på egen hand är en viktig del i att bli en självständig och vuxen person. Förutsättningarna för att klara av den egna försörjningen efter gymnasieskolan varierar dock beroende på vilket program eleven gått. I ovan nämnda betänkande (SOU 2020:33) analyseras inkomstutveckling efter gymnasieskolan. Utredningen konstaterar att det finns en stor variation i inkomstutvecklingen mellan de olika yrkesprogrammen. Utredningen kan dock visa att även på lång sikt är inkomstutvecklingen i genomsnitt bättre efter ett yrkesprogram än efter ett högskoleförberedande program för individer som inte studerat vidare efter gymnasieskolan.

Figur 2.2 Utvecklingen av årlig medelinkomst sju kalenderår efter gymnasieskolan 2011–2017

Elever som lämnade gymnasieskolan 2010 och ej påbörjat högskolestudier före 2018.

Anm.: I diagrammet är medieprogrammet betraktat som ett yrkesförberedande program. Detta program har betydligt lägre inkomstutveckling än övriga yrkesförberedande program. En exkludering av programmet skulle öka inkomsterna i snitt. Antalet individer med studieförberedande program: 15 863, yrkesförberedande: 42 539 och individuella program: 5 898. Specialutformade program utan anknätningsprogram har exkluderats (1 221 individer).

Källa: Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning (SOU 2020:33 s. 165).

Hur övergången från skola till arbete fungerar kan få stor betydelse, inte bara på kort sikt utan även på lång sikt. Tidig arbetslöshet har visat sig öka risken för återkommande arbetslöshet och sämre inkomster senare i livet, något som i forskningslitteraturen ibland beskrivs som ärrbildning eller märkningseffekter, se Statistiska centralbyråns rapport Fokus på näringsliv och arbetsmarknad (SCB 2015:2 s. 14). Den första tiden efter gymnasieskolan kan få stor betydelse och ungdomar som blir arbetslösa direkt efter utbildningen, fortsätter att vara arbetslösa i betydligt större utsträckning än andra under de kommande tio åren, se rapporten Har ungdomsarbetslöshet långvariga effekter? från Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU 2004:13 s. 11). Kunskaper och

färdigheter som inte används riskerar att erodera och ytterligare försämra en individs produktivitet och attraktivitet på arbetsmarknaden. Långvarig arbetslöshet kan även leda till exempelvis social exkludering, ekonomisk utsatthet, sämre boendevillkor och ökad fysisk och psykisk ohälsa.

2.5 Tidiga kontakter med arbetslivet underlättar etableringen

Ungdomar har ofta en svagare ställning på arbetsmarknaden. Mot bakgrund av att etableringen på arbetsmarknaden har så stor betydelse är det angeläget att förstå vilka faktorer som kan bidra till att underlätta inträdet. Sett ur arbetsgivarens perspektiv gäller det vid en rekrytering att hitta rätt person till det jobb som ska utföras. Svenskt Näringsliv genomför regelbundet en enkät angående rekrytering bland sina medlemsföretag. I rekryteringsenkäten 2018 tillfrågades arbetsgivare om vilka de viktigaste orsakerna till att det varit svårt att rekrytera medarbetare var. Brist på personer med rätt yrkeserfarenhet uppgavs vara den vanligaste orsaken. Totalt angav 70 procent detta som främsta orsak. Andra orsaker som angavs var även brist på personer med rätt engagemang och attityd (53 procent) och brist på personer med rätt utbildning (52 procent), se Rekryteringsenkäten (Svenskt Näringsliv, 2018 s. 23). Svaren illustrerar betydelsen av att ha rätt utbildning för jobbet men också betydelsen av mjuka kompetenser. Att arbetsgivare värdesätter kompetenser som t.ex. samarbetsförmåga, social förmåga, att komma i tid och att kunna ta instruktioner påverkar både rekrytering och löneutveckling, se t.ex. rapporterna Den ökade avkastningen på sociala förmågor (IFAU 2018:23 s. 20) eller Arbetslivet efter skolan (Skolverket 441:2016 s. 7–9).

Ett vanligt sätt att ta sig in på arbetsmarknaden är genom personliga kontakter, t.ex. genom kollegor från tidigare sommarjobb eller via familjemedlemmar, detta är något som IFAU analyserat i flera rapporter, bl.a. Informella kontaktnäts betydelse för arbetssökande och företag på den svenska arbetsmarknaden (IFAU 11:2017 s. 20 och 21) och Kontakter och ungdomars arbetsmarknadsinträde (IFAU 20:2013 s. 20–21). I en rapport från Studieförbundet Näringsliv och Samhälle (SNS) analyseras vilken betydelse som sommarjobb eller extrajobb har för yrkeselevers etablering på arbetsmarknaden efter gymnasieskolan. Runt 30 procent av ungdomarna från gymnasieskolans yrkesprogram som får ett jobb direkt efter avslutad gymnasieskola får sina första varaktiga jobb på samma arbetsplatser som de jobbade på under skoltiden, se Från skola till arbete – vikten av kontakter (SNS 65:2020 s. 2–8). I studien undersöks hur ungdomars etablering påverkas om den arbetsplats där de haft extrajobb läggs ned strax innan de slutar gymnasieskolan. Resultaten tyder på att sannolikheten att få en varaktig anställning då minskar under flera år. De negativa effekterna är störst för de elever som haft ett extrajobb med en koppling till deras yrkesutbildning. Dessa ungdomar hänvisas i högre utsträckning till jobb i branscher som inte matchar deras yrkesutbildning.

Egna kontakter med arbetslivet är således av stor betydelse för ungdomars etablering. I studien som refererats ovan undersöktes betydelsen av sommar- eller extrajobb. Men det finns mycket som talar för att

arbetsplatsförlagt lärande kan fylla samma funktion. I en utvärdering av gymnasieskolan lät Statens skolverk arbetsgivare som nyligen anställt en nyutexaminerad person svara på frågor om olika rekryteringssätt. Det som angavs ha störst betydelse för rekrytering var om arbetsgivare hade kännedom om personen genom praktik eller arbetsförlagd utbildning, framgår av rapporten Väl förberedd (Skolverket 268:2005 s. 31).

I samband med gymnasiereformen 2011 stärktes kraven på arbetsplatsförlagt lärande. I propositionen som föregick reformen anförs att arbetsplatsförlagt lärande är avgörande för att yrkesutbildningen ska få sådan kvalitet, djup och verklighetsförankring att eleverna blir anställningsbara, se propositionen Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan (prop. 2008/09:199). Vidare anförs att yrkesutbildning handlar om mer än yrkeskunskaper. Det handlar också om att förstå yrkeskulturen och att bli del av yrkesgemenskapen på en arbetsplats för att utveckla en yrkesidentitet. Som ytterligare skäl för att stärka arbetsplatsförlagt lärande anförs i propositionen att det ger eleverna en möjlighet att börja bygga upp ett eget nätverk av potentiella framtida arbetsgivare, vilket kan underlätta etableringen på arbetsmarknaden (se s. 163).

Det arbetsplatsförlagda lärandets betydelse för etablering har även lyfts fram i en rapport från Ratio, ett forskningsinstitut knutet till Svenskt Näringsliv. I rapporten intervjuas arbetsgivare om arbetsplatsförlagt lärande och flera arbetsgivare beskriver att arbetsplatsförlagt lärande är ett tillfälle att skola in yrkeslever i den egna företagskulturen, se Man lär så länge man har elever (Ratio 15:2014 s. 12 och 13). Detta skulle kunna förstås som att arbetsplatsförlagt lärande bidrar till att eleverna lär sig viktiga koder på arbetsplatsen, som t.ex. att komma i tid, och att de utvecklar de mjuka kompetenser som arbetsgivare efterfrågar. En arbetsplats är i det avseendet en starkare lärmiljö jämfört med skolan. På en arbetsplats kan en elev på arbetsplatsförlagt lärande arbeta tillsammans med 10 vuxna personer. I skolan är det omvända förhållanden, där är det kanske 15 elever tillsammans med en lärare.

2.6 Brist på yrkesutbildad arbetskraft

Som framgått ovan kan ungdomars val av utbildning få stor betydelse för individers möjlighet till etablering och en god inkomstutveckling. Matchningen mellan ungdomars val av utbildning och behoven på arbetsmarknaden har även stor betydelse för arbetsgivares möjlighet att rekrytera. Samtidigt som många ungdomar väljer ett högskoleförberedande program utan att studera vidare, råder det brist på arbetskraft med gymnasial yrkesutbildning inom flera branscher. Enligt SCB:s Arbetskraftsbarometer uppger arbetsgivare brist på personal inom 7 av 13 undersökta utbildningar. Detta är en minskning jämfört med 2018. Då uppger arbetsgivare att det var brist på personal från 11 av 13 yrkesutbildningar. Inom exempelvis sektorerna transport och industri uppger ungefär 8 av 10 arbetsgivare brist på nyutexaminerad arbetskraft 2020 (SCB 2018 och 2020).

Brist på yrkesutbildad arbetskraft inom t.ex. industrin är inte något nytt. Redan i mitten på 1990-talet utreddes det vikande intresset för gymnasie-

skolans industriprogram (Ds 1996:53). I samband med gymnasiereformen 2011 gjordes vissa förändringar av det dåvarande industriprogrammet för att anpassa innehållet till efterfrågan på arbetsmarknaden. Programmet fick ett nytt namn, nationella inriktningar infördes och den stora mängden av specialutformade program ersattes med nationellt kvalitetssäkrade utbildningsvägar. Intresset för det industritekniska programmet har dock fortsatt att svikta samtidigt som intresset för teknikprogrammet ökade något under samma period.

2.7 Bristande matchning mellan ungdomars val av utbildning och arbetsmarknadens behov

I betänkandet Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning (SOU 2020:33), beskrivs en bristande matchning mellan å ena sidan vad elever väljer för program i gymnasieskolan och å andra sidan vilken kunskap och kompetens som arbetsgivare efterfrågar. Mot bl.a. den bakgrunden föreslås i betänkandet nya principer för planering och dimensionering, t.ex. att större hänsyn ska tas till behoven på arbetsmarknaden när utbudet av utbildning på gymnasial nivå beslutas. Utredningen konstaterar dock att genomströmningen i gymnasieskolan kan påverkas negativt om elever inte får sitt förstahandsval av utbildning tillgodosett. Utredningen menar att om ett utbud utformas på ett visst sätt för att underlätta etableringen på arbetsmarknaden så kan de positiva effekterna av sådana åtgärder komma att reduceras om det innebär att eleverna hänvisas till utbildningar som de egentligen inte vill gå. Mot den bakgrunden anser utredningen att åtgärder som syftar till en mer ändamålsenlig planering och dimensionering bör kombineras med åtgärder som syftar till att justera utbildningsinnehållet så att det bättre svarar mot både elevers intressen och deras långsiktiga behov (SOU 2020:33 s. 20, 156, 260, 446, 541 och 650–658).

Svårigheten att skapa ett välbalanserat utbud av utbildning har uppmärksamats i flera sammanhang, bland annat av den utredning som låg till grund för gymnasiereformen som genomfördes 2011 (Gy11). Före Gy11 fanns en bred flora av specialutformade program och riksrekryterande utbildningar. Genom att specialutforma program kunde huvudmän själva skapa utbildningar som avvek från vad som annars gällde för nationella program i gymnasieskolan. I betänkandet Framtidsvägen – en reformerad gymnasieskola (SOU 2008:27) konstaterades att konkurrensen om elever drev på en utveckling med allt fler specialutformade program. Utredningen konstaterade också att utbildningarna profilerades i konkurrens om elever på ett sätt som inte avspeglade avnämarnas behov. De specialutformade programmen ledde enligt utredningen också till att likvärdigheten sattes ur spel och att utbildningarna inte alltid ledde till en nationellt erkänd utbildningsnivå. Utredningen beskrev den dåvarande situationen vad gällde utbudet som att det förelåg en mycket stark producentstyrning i stället för att gymnasieskolan utförde ett uppdrag så som det formulerades på den statliga politiska nivån i början av 1990-talet (SOU 2008:27 s. 18 och 19). I samband med Gy11 begränsades huvudmännens möjligheter att själva skapa utbildningar och de specialutformade programmen togs bort.

2.8 Särskilda varianter innebär en möjlighet till lokala avvikelser från vad som annars gäller för nationella program

När möjligheten att lokalt besluta om specialutformade program togs bort, infördes en möjlighet för huvudmän att ansöka om att få erbjuda särskilda varianter av nationella program. Särskilda varianter kan, efter beslut av Skolverket, avvika från vad som annars gäller för nationella program vad gäller programfördjupning och innehåll i inriktningar. Ett viktigt motiv som angavs var att all utbildning som erbjuds i gymnasieskolan ska vara nationellt kvalitetssäkrad. I propositionen Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan (prop. 2008/09:199) anges att den nationella kvalitetssäkringen behövs för att eleverna ska känna sig trygga i att det finns en efterfrågan på de kunskaper och färdigheter som en utbildning ger. Vidare anges att ett villkor för att inrätta särskilda varianter borde vara att utbildningen kan hänföras till ett nationellt program, men att behovet av avsteg är större än vad som rimligtvis kan tillgodoses inom ramen för de nationella inriktningarna eller programfördjupningen inom berört program (prop. 2008/09:199 s. 41 och 88–90).

2.9 De nationella programmens utformning passar många elever – men inte alla

En annan förändring i Gyll var att det i skollagen reglerades vilka nationella program som är högskoleförberedande och vilka program som är yrkesprogram. Samtidigt höjdes kraven för grundläggande behörighet till högre utbildning. De kurser som krävs för grundläggande behörighet ingår sedan dess på alla högskoleförberedande program. Elever på yrkesprogram behöver däremot göra egna aktiva val för att läsa sådana kurser. Efter reformens genomförande minskade intresset för yrkesutbildning och den dåvarande regeringen gav Skolverket i uppdrag att utforma yrkesprogrammen så att alla huvudmän skulle kunna erbjuda elever på yrkesprogram möjlighet att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet inom ramen för 2 500 poäng, dvs utan att läsa utökat program (U2013/2576). Även andra åtgärder har genomförts för att öka yrkesutbildningarnas attraktionskraft. Bland annat har arbetsmarknadens parter, med stöd av regeringen, under lång tid genomfört yrkestävlingar och andra insatser för att skapa intresse för yrkesutbildning. Trots omfattande insatser har intresset för yrkesprogrammen inte förändrats i någon större utsträckning och som framgått ovan finns stora behov på arbetsmarknaden av yrkesutbildad arbetskraft.

I betänkandet Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning (SOU 2020:33) konstateras att den nuvarande uppdelningen i två kategorier av program passar för de flesta elever. De högskoleförberedande programmen fungerar väl för elever som väljer att studera vidare. Yrkesprogrammen utgör ett attraktivt utbildningsval för vissa elevgrupper och de allra flesta yrkesprogram ger en god förberedelse för arbetslivet. Men alltför många elever är enligt utredningen

inte redo för ett yrkesval i årskurs nio och söker sig i stället till ett högskoleförberedande program. Utredningen konstaterar att programmets uppdelning i olika kategorier inte fullt ut stämmer överens med hur många ungdomar tänker om sin framtid. Det finns, enligt utredningen, ett glapp mellan många ungdomars föreställning om sin framtid, det utbud som står till buds och vad ungdomarna gör efter utbildningen. Som framgått ovan visar utredningens undersökningar att framför allt elever med svagare meritvärden som väljer ett högskoleförberedande program, riskerar att möta större svårigheter vid etableringen på arbetsmarknaden, jämfört med om de valt ett yrkesprogram inriktat mot ett område där det finns en efterfrågan på arbetsmarknaden. Mot den bakgrunden föreslår utredningen att hänsyn till behoven på arbetsmarknaden ska vägas in vid beslut om utbildningsvolym. Utredningen menar dock att som komplement till förslaget om nya principer för planering och dimensionering bör gymnasieskolans utbildningar utvecklas för att minimera eventuella målkonflikter mellan elevers intresse på kort sikt vid valet av utbildning och vad de faktiskt har nytta av efter genomförd utbildning. Som exempel på möjliga vägar att utveckla de högskoleförberedande programmen nämner utredningen dels Yrkesprogramsutredningens förslag med en yrkesteknisk inriktning på teknikprogrammet, dels regeringens uppdrag till Skolverket angående en handelsinriktning på ekonomiprogrammet (SOU 2020:33 s. 653–655).

2.10 Vissa branscher har efterfrågat yrkesinriktningar på högskoleförberedande program

Som framgår ovan fanns det före Gy11 stora möjligheter för huvudmän att utveckla utbildningar genom att besluta om specialutformade program. En stor andel av dessa utbildningar var blandningar av högskoleförberedelse och förberedelse för arbetslivet. Med tiden blev dock utbudet och innehållet i olika utbildningar svårt att överblicka för både elever och arbetsgivare. Utredningen som låg till grund för Gy11 konstaterade att det vid tiden för utredningsarbetet fanns inte mindre än 200 lokala inriktningar, bara på det relativt lilla industriprogrammet (drygt 1500 elever läsåret 2010/11), se Framtidsvägen – en reformerad gymnasieskola (SOU 2008:27 s. 18).

Ett par år efter gymnasiereformen Gy11 gav den dåvarande regeringen en särskild utredare i uppdrag att föreslå hur det högskoleförberedande teknikprogrammet skulle kunna kompletteras med en eller flera industritekniska inriktningar med tydliga yrkesutgångar (dir. 2013:122). Syftet var att skapa en attraktiv teknikutbildning för såväl elever som vill läsa vidare på högskola som för elever som vill gå vidare direkt till arbetslivet efter avslutad gymnasieskola. I delbetänkandet En yrkesinriktning på teknikprogrammet (SOU 2015:29 s. 85 och 86) konstaterade utredaren att arbetsgivare inom teknik- och industriområdet hade identifierat behov av kompetenser som inte fullt ut tillgodoses inom dagens utbildningssystem. Industrin behöver personer med kunskaper i matematik och fysik. Dessa personer bör också vara väl rustade för att i framtiden tillgodogöra sig nya

kunskaper, exempelvis genom högskolestudier. De kunskaper och färdigheter som efterfrågas beskrevs som en kombination av innehållet i gymnasieskolans industritekniska program och teknikprogram. Mot den bakgrunden föreslog utredaren en försöksverksamhet med en yrkesteknisk inriktning på teknikprogrammet. Förslaget realiserades aldrig, men idén om försöksverksamhet med någon form av hybridprogram väcktes till liv igen några år senare.

Regeringen beslutade 2015 att ge en särskild utredare i uppdrag att bl.a. analysera och föreslå åtgärder för att alla ungdomar ska påbörja och fullfölja en gymnasieutbildning (dir. 2015:31). Utredningen antog namnet Gymnasieutredningen (U 2015:01). Enligt direktiven skulle utredaren bl.a. analysera om det fanns anledning att göra justeringar av det nationella utbudet av program och inriktningar i gymnasieskolan, och i så fall föreslå sådana justeringar. När det gällde handels- och administrationsprogrammet ansåg företrädare för handelsbranschen att programmet inte längre var den främsta utbildningsvägen för arbete inom branschen. Handelsbranschen lämnade flera olika förslag till utredningen, bl.a. om programmets innehåll, namn och anknytning till arbetsmarknaden. I samband med utredningen efterfrågades även en handelsinriktning på ekonomiprogrammet. Utredaren menade å ena sidan att det var problematiskt att handelsbranschen ansåg att utbudet av nationella program och inriktningar inte svarar mot arbetslivets behov. Å andra sidan menade utredaren att det är viktigt att förändringar i det nationella utbudet av program och inriktningar inte får negativa konsekvenser för någon elevgrupp och att det sammantagna utbudet är utformat så att alla behöriga elever kan finna ett nationellt program som intresserar dem. Utredningens samråd med skolföreträdare visade att många elever på handels- och administrationsprogrammet skulle ha svårt att hitta ett annat passande program om handels- och administrationsprogrammet avvecklades. Utredaren ansåg därför att handels- och administrationsprogrammet borde finnas kvar men föreslog samtidigt att det nationella utbildningsutbudet skulle kompletteras med en handelsinriktning med yrkesprofil inom ekonomiprogrammet, se En gymnasieutbildning för alla – åtgärder för att alla unga ska påbörja och fullfölja en gymnasieutbildning (SOU 2016:77 s. 476, 478 och 718–724).

Handels- och administrationsprogrammet har efter utredningen genomgått stora förändringar. Skolverket har på regeringens uppdrag sett över programmets innehåll, inriktningen administration har avvecklats och programmet har fått ett nytt namn, försäljnings- och serviceprogrammet.

3 Försöksverksamhet med yrkesinriktningar på högskoleförberedande program

3.1 Det behövs ett bemyndigande för att genomföra en försöksverksamhet

Förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om försöksverksamhet med inriktningar med yrkeskurser på högskoleförberedande program. Sådana föreskrifter ska få innebära avvikelser från bestämmelserna om vad högskoleförberedande program ska utgöra grund för och bestämmelserna om vilka krav som finns på arbetsplatsförlagt lärande.

Skälen för förslaget

Bristande matchning mellan arbetssökandes kvalifikationer och behoven på arbetsmarknaden

Bristande matchning mellan arbetssökandes kvalifikationer och behoven på arbetsmarknaden gör att arbetsgivare inom flera sektorer under lång tid har haft svårt att rekrytera arbetskraft med yrkesutbildning på gymnasial nivå. Det riskerar att leda till lägre produktion av varor och tjänster och därmed till lägre skatteintäkter. Många ungdomar saknar de kvalifikationer som efterfrågas av arbetsgivare och det råder konkurrens om jobben inom de sektorer där arbetsgivare inte ställer krav på specifika yrkeskunskaper. Det finns alltså även en bristande matchning mellan ungdomars val av utbildning och efterfrågan på arbetsmarknaden. Detta beskrivs närmare i avsnitt 2.7.

Sett ur både individers och arbetsgivares perspektiv finns det starka skäl att sträva efter ett utbildningsutbud i gymnasieskolan som bidrar till att fler elever väljer utbildningar som rustar dem för den verksamhet som väntar dem efter gymnasieskolan. Även ur ett bredare samhällsperspektiv är det angeläget att fler elever som vill arbeta efter gymnasieskolan har sådana yrkeskunskaper som efterfrågas på arbetsmarknaden.

Trots att det är svårt att förutsäga hur arbetsmarknaden på lång sikt kommer att påverkas av covid-19-pandemin, finns det anledning att sträva efter utbildningsutbud som ökar matchningen mellan elevers val av utbildning och behoven på arbetsmarknaden. Målsättningen bör vara att så många elever som möjligt ska hitta utbildningar som de finner intressanta och som samtidigt ger dem de kunskaper och färdigheter som de behöver efter gymnasieskolan.

Utbildningarna i gymnasieskolan behöver utvecklas

Uppdelningen av de nationella programmen i högskoleförberedande program och yrkesprogram fungerar väl för majoriteten av eleverna i gymnasieskolan. För många är det helt självklart att de ska gå ett högskole-

förberedande program och förbereda sig för vidare akademiska studier. Andra strävar mot att så fort som möjligt komma ut på arbetsmarknaden och en utbildning med så stora inslag av yrkeskurser som möjligt är det självklara valet. Samtidigt är det tydligt att uppdelningen inte fullt ut stämmer överens med hur många ungdomar i grundskolans årskurs nio tänker kring sin framtid. En stor andel av eleverna som väljer högskoleförberedande program studerar sedan inte vidare och riskerar att vara sämre förberedda för arbetslivet, jämfört med om de hade gått ett yrkesprogram inom ett område där det finns brist på arbetsmarknaden (SOU 2020:33 s. 653–655). Det tycks alltså finnas ett glapp mellan många ungdomars föreställning om sin framtid, det utbud av utbildning som står till buds och vad eleverna gör efter utbildningen. För många 16-åringar förefaller arbetsmarknaden och det egna ansvaret för försörjningen ligga långt bort. Det finns alltså flera skäl till varför utbudet av utbildning i gymnasieskolan behöver utvecklas. Samtidigt har vissa branscher uttryckt önskemål om yrkesinriktningar på högskoleförberedande program och flera utredningar har lämnat förslag i samma riktning. Därför bör det prövas hur nya utbildningsvägar kan utvecklas för att fler elever ska vara rustade för livet efter gymnasieskolan samtidigt som utbildningarna upplevs som intressanta studiealternativ.

Mot bakgrund av de skäl som beskrivs ovan föreslås i denna promemoria att det bör bli möjligt att genomföra försöksverksamhet med yrkesinriktningar på högskoleförberedande program. Försöksverksamheten bör syfta till att underlätta elevers etablering på arbetsmarknaden direkt efter gymnasieskolan. Det innebär att de utbildningar som ingår i sådana försök i viss mån närmar sig yrkesutbildningarna. De avvikelser som behövs för att genomföra en försöksverksamhet handlar om utbildningens syfte, garanterad undervisningstid, arbetsplatsförlagt lärande och innehåll i gymnasiearbetet.

I samband med gymnasiereformen Gy11 infördes en nationell kvalitets-säkring av alla nationella program och den ska behållas. Detta innebär att försöksverksamhet med yrkesinriktningar bör initieras, kvalitetssäkras och utvärderas på nationell nivå. Utbildningar som ingår i sådan försöksverksamhet bör ha samma behörighetskrav och gymnasiegemensamma ämnen som andra högskoleförberedande program. Vidare bör utbildningarna i försöksverksamheten ha samma programgemensamma ämnen och samma krav för examen som det högskoleförberedande program som försöksverksamheten gäller.

Bemyndigande som tillåter avvikelser

I den utsträckning regleringen av försöksverksamheten innebär en avvikelse från innehållet i skollagens bestämmelser krävs att riksdagen beslutar om ett bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att få meddela sådana föreskrifter.

I 16 kap. 3 § skollagen anges att yrkesprogrammen ska utgöra grund för yrkesverksamhet och fortsatt yrkesutbildning. I 16 kap. 4 § skollagen anges att de högskoleförberedande programmen ska utgöra grund för fortsatt utbildning på högskolenivå. En försöksverksamhet på ett högskoleförberedande program med en yrkesinriktning innebär att den aktuella utbildningen fortsatt ska utgöra grund för högskoleutbildning då den ska leda till

en högskoleförberedande examen, men också att utbildningen ska utgöra grund för yrkesverksamhet och fortsatt yrkesutbildning. I den utsträckning den även ska utgöra grund för yrkesverksamhet och fortsatt yrkesutbildning avviker detta från bestämmelserna i skollagen. Ett bemyndigande i skollagen om rätt att meddela föreskrifter om sådan försöksverksamhet behövs därför. I det fall regleringen av försöksverksamheten ska innehålla en rätt för eleven att få viss del av sin utbildning som arbetsplatsförlagt lärande så innebär det också en avvikelse i förhållande till vad som anges i skollagens bestämmelser om arbetsplatsförlagt lärande. Huvudregeln är att utbildningen på nationella program, med undantag för lärlingsutbildning på yrkesprogram, i huvudsak ska vara skolförlagd (15 kap. 11 § skollagen). Enligt 16 kap. 16 § andra stycket skollagen ska yrkesprogram innehålla arbetsplatsförlagt lärande. Det finns i bestämmelsen också ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om minsta omfattning av det arbetsplatsförlagda lärandet för att ett yrkesprogram ska få anordnas. När det gäller högskoleförberedande program ska de således enligt huvudregeln vara i huvudsak skolförlagda. Det finns inte någon bestämmelse om att ett högskoleförberedande program ska innehålla arbetsplatsförlagt lärande. Enligt nuvarande reglering i skollagen kan alltså en huvudman låta elever på högskoleförberedande program ha en viss del arbetsplatsförlagt lärande så länge utbildningen i huvudsak är skolförlagd. En försöksverksamhet där det ska ingå ett arbetsplatsförlagt lärande på den yrkesinriktning som ingår i det högskoleförberedande programmet är inte i överensstämmelse med skollagens reglering. Anledningen är att det i skollagen inte finns någon bestämmelse om en skyldighet för huvudmannen att anordna arbetsplatsförlagt lärande på ett högskoleförberedande program och nuvarande bemyndigande inte omfattar dessa program. Ett bemyndigande för föreskrifter i förordning om sådan reglering behövs därför.

I fråga om garanterad undervisningstid finns i 16 kap. 18 § andra stycket skollagen redan ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om avvikelser.

Enligt 29 kap. 23 § skollagen får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om försöksverksamhet inom skolväsendet. I sådana föreskrifter får undantag göras från organisatoriska bestämmelser i skollagen. Bestämmelser om vad högskoleförberedande program utgör grund för och om arbetsplatsförlagt lärande kan dock inte anses utgöra organisatoriska bestämmelser.

Sammanfattningsvis föreslås alltså att det i skollagen införs ett bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att få meddela föreskrifter om försöksverksamhet med inriktningar med yrkeskurser på högskoleförberedande program. I bemyndigandet bör framgå att föreskrifterna ska få innebära avvikelser från bestämmelserna om vad högskoleförberedande program ska utgöra grund för och från bestämmelserna om krav på arbetsplatsförlagt lärande.

3.2 Försöksverksamhet på ekonomiprogrammet med en handelsinriktning ska genomföras

Förslag: En försöksverksamhet på ekonomiprogrammet med en inriktning med yrkeskurser från handelsområdet ska regleras i förordning. Utbildningen ska bedrivas inom ramen för ett särskilt examensmål. Försöksverksamheten ska bygga på frivillighet. En huvudman ska kunna beviljas deltagande i försöksverksamheten om huvudmannen erbjuder utbildning på ekonomiprogrammet och försäljnings- och serviceprogrammet inom samma skolenhet. Statens skolverk ska vara den myndighet som administrerar försöksverksamheten och hantlar ansökningar från huvudmän som önskar delta i försöksverksamheten.

Skälen för förslaget: Skolverket fick 2018 i uppdrag att föreslå en försöksverksamhet med en inriktning mot handelsområdet inom ekonomiprogrammet (U2018/03629). Skolverket bjöd i sitt beredningsarbete in lärare och skolledare från fristående och kommunala skolor som erbjuder ekonomiprogrammet samt handels- och administrationsprogrammet vid ett trettiotal orter i Sverige för att samråda utifrån de förslag som Gymnasieutredningen lämnat. Skolverket samrådde även med elever och lärare samt med Sveriges Kommuner och Landsting (numera Sveriges Kommuner och Regioner). Myndigheten inhämtade synpunkter från det nationella programrådet för handels- och administrationsprogrammet och från rådet för de högskoleförberedande programmen. Därtill samrådde myndigheten med företrädare för ett antal företag som är verksamma inom handelssektorn. Myndighetens förslag remitterades till 44 remissinstanser och remissen publicerades även på myndighetens webbplats. De remissinstanser som svarade var i huvudsak positiva till myndighetens förslag.

Skolverkets förslag innebar i korthet att huvudmän ska kunna ansöka om att delta i en försöksverksamhet med en handelsinriktning på ekonomiprogrammet. Inriktningen föreslogs få en tydlig profil som leder till arbete inom handeln, till yrkeshögskola eller annan högskoleutbildning. Inriktningen föreslogs innehålla kurser från handelns område. Skolverket föreslog även att programmets utrymme för programfördjupning skulle tas i anspråk för yrkeskurser. Den minsta garanterade undervisningstiden skulle utökas från 2 180 till 2 240 timmar och minst fyra veckors arbetsplatsförlagt lärande skulle ingå. Vidare föreslogs en anpassning av gymnasiearbetet och ett krav på samverkan med arbetslivet. Skolverket föreslog att både kommunala och enskilda huvudmän skulle kunna ansöka om att delta i försöksverksamheten.

Mot bakgrund av handelsbranschens önskemål, Gymnasieutredningens förslag och det positiva remissutfallet på Skolverkets förslag, föreslås att en försöksverksamhet med en handelsinriktning med yrkeskurser på ekonomiprogrammet ska inledas. Försöksverksamheten bör bygga på frivillighet. En huvudman bör beviljas deltagande i försöksverksamheten om huvudmannen erbjuder utbildning på ekonomiprogrammet och försäljnings- och serviceprogrammet inom samma skolenhet. Vidare bör det vara en förutsättning att det finns ett lokalt programråd för samverkan

mellan skola och arbetsliv. Skolverket bör vara den myndighet som administrerar försöksverksamheten och hanterar ansökningar från huvudmän som önskar delta i försöksverksamheten. De första eleverna föreslås påbörja utbildningen i försöksverksamheten läsåret 2023/24. Förordningen föreslås vidare gälla för ytterligare två läsårsstarter. Skolverket föreslås få i uppdrag att följa upp och utvärdera försöket.

3.3 Yrkesinriktningar kan vara aktuellt på fler högskoleförberedande program

Skolverket konstaterar i sin redovisning av uppdraget om försöksverksamheten på ekonomiprogrammet att handelsområdet är ett exempel på en bransch som genomgår en snabb omvandling som innebär att kompetensbehoven påverkas (U2019/01353). Myndigheten menar vidare att strukturförändring och snabb utveckling sker inom många branscher. Det gör att arbetsuppgifterna inom befintliga yrken förändras och nya yrkesområden växer fram. Utmärkande för svenskt arbetsliv är enligt Skolverket att många yrken är kunskapsintensiva och att många anställda kommer att behöva bygga på sin utbildning senare, t.ex. genom studier inom yrkes-högskola eller högskola. Det är inte tillräckligt att för den framtida kompetensförsörjningen inom vissa sektorer enbart förlita sig på ett gymnasialt yrkesprogram. Rekryteringen behöver breddas dels för att fler personer ska kunna anställas, dels för att omfatta fler yrkeskategorier. Skolverkets slutsats ligger i linje med Yrkesprogramsutredningens analys angående behovet av en yrkesteknisk inriktning på teknikprogrammet (En yrkesinriktning på teknikprogrammet, SOU 2015:29 s. 85 och 86). Detta beskrivs närmare i avsnitt 2.10. Det kan därför bli aktuellt med fler försöksverksamheter, om det finns intresse från fler branscher.

4 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag: Ändringen i skollagen ska träda i kraft den 1 juli 2022.

Förordningen om försöksverksamhet på ekonomiprogrammet med inriktning handel inom gymnasieskolan ska träda i kraft den 1 juli 2022. Förordningen tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas läsåret 2023/2024.

Skälen för förslaget: Då det är av betydelse att en försöksverksamhet med inriktning med yrkeskurser på högskoleförberedande program kan påbörjas så snart som möjligt föreslås ändringen i skollagen, med bemyndigandet att få meddela föreskrifter om sådan försöksverksamhet, träda i kraft den 1 juli 2022. Även förordningen om försöksverksamhet på ekonomiprogrammet föreslås, mot bakgrund av det förberedande arbete som genomförts, träda i kraft den 1 juli 2022. Med en tillämpning av förordningen om försöksverksamhet från och med läsåret 2023/24 finns det

tid för huvudmän att ansöka om deltagande i försöksverksamheten samt tid för Skolverket att fatta beslut om vilka huvudmän och verksamheter som ska ingå i försöksverksamheten. Det finns då även tid för att huvudmän ska ha möjlighet att informera elever om att verksamheten ska ingå i försöksverksamheten och att elever därmed har möjlighet att välja inriktningen handel på ekonomiprogrammet. Elever som börjar det första läsåret på en utbildning inom ramen för försöksverksamheten kommer att börja på handelsinriktningen hösten 2024. För elever som påbörjar ekonomiprogrammet hösten 2022, utanför försöksverksamheten, bör det vara möjligt att välja handelsinriktningen inför hösten 2023. Detta innebär en övergång till en utbildning inom ramen för försöksverksamheten och sker som ett byte av studieväg som huvudmannen får besluta, se 7 kap. 9 § gymnasieförordningen. En revidering görs då i elevens individuella studieplan (1 kap. 7 § gymnasieförordningen).

5 Konsekvenser

Vilka som kan bli berörda

I detta kapitel redogörs för en analys av förslagets konsekvenser. Utöver vad som följer av 14–15 a §§ kommittéförordningen (1998:1474) redovisas konsekvenserna ur ett barnrättsperspektiv utifrån lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) och Förenta nationernas konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och principen om icke-diskriminering. Innehållet i konsekvensutredningen styrs av bestämmelserna i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

De som i första hand berörs av förslagen är elever, kommunala och enskilda huvudmän samt offentliga och privata arbetsgivare.

Konsekvenser för elever

Av barnkonventionen artikel 3 framgår att alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, i första hand ska beakta vad som bedöms vara barnets bästa texten. Som framgår av avsnitt 2.9 passar dagens uppdelning i två programkategorier bra för många ungdomar. Men fyra av tio elever som lämnar ett högskoleförberedande program kommer inte att studera vidare inom högre utbildning. För många av dessa elever var sannolikt ett yrkesval i årskurs nio alldeles för tidigt. En försöksverksamhet med yrkesinriktningar på högskoleförberedande program innebär att elevers valfrihet ökar och tidpunkten för att välja mellan att fördjupa sig i förberedelse för arbetslivet eller för högre studier senareläggs. Försöksverksamheten har fördelen att den inte begränsar möjligheten för tidiga val för de elever som redan i grundskolans årskurs nio känner sig redo för detta. Den innebär inte heller några begränsningar för elever som väljer ett högskoleförberedande program och som vill studera vidare. Ökade valmöjligheter är en viktig konsekvens för elever. Sannolikheten för en snabb etablering på arbets-

marknaden är högre för elever som gått ett yrkesprogram, jämfört med elever som gått ett högskoleförberedande program (se avsnitt 2.3). Detta kan antas gälla även för elever som gått en yrkesinriktning på ett högskoleförberedande program. Möjligen kan försteget in på arbetsmarknaden bli lite mindre då volymen av yrkeskurser blir lägre jämfört med ett yrkesprogram. Samtidigt bör försöksverksamheten inriktas mot de yrkesområden där det finns en stor efterfrågan på arbetsmarknaden och där branschen verkligen efterfrågar en kombination av högskoleförberedelse och yrkesförberedelse. Fler valmöjligheter och vägar till yrkeskunskaper kan således få positiva konsekvenser för elevers etablering på arbetsmarknaden. En annan positiv konsekvens för elever är att inkomstutveckling efter avslutad utbildning sannolikt blir bättre om de har ett visst mått av yrkeskunskaper med sig när de söker sig ut på arbetsmarknaden. Ungdomar som tidigt möter längre perioder av arbetslöshet löper större risk för återkommande arbetslöshet även på sikt. En snabbare etablering på arbetsmarknaden minskar risken för sådana långsiktiga effekter. Elever som väljer en utbildning inom försöksverksamheten kommer, om de fullföljer utbildningen, att ha de kurser som krävs för grundläggande behörighet till högre utbildning. Det betyder att om de efter gymnasieskolan vill studera vidare så står vägen öppen för det.

Enligt artikel 12 i barnkonventionen har barn rätt att framföra sina åsikter i frågor som rör barnet. Förslaget i denna promemoria bygger bl.a. på en redovisning från Skolverket. Myndigheten har bl.a. haft samråd med elever och lärare. Vid en uppföljning av försöksverksamheten bör det vara möjligt att fånga upp hur eleverna uppfattat utbildningen (U2019/01353).

Ekonomiska konsekvenser

För en huvudman kan ett deltagande i försöksverksamheten innebära ökade utbildningskostnader. Yrkesutbildning är generellt dyrare att anordna jämfört med högskoleförberedande utbildning. Det beror på flera faktorer, bl.a. mer specialiserade lokaler och utrustning, mindre grupper och mer garanterad undervisningstid. Att erbjuda ett brett utbud med många utbildningsalternativ kan innebära att befintliga elever fördelas på fler och mindre klasser, något som också kan vara kostnadsdrivande. Mot den bakgrunden bör det vara frivilligt att delta i försöksverksamheten.

Det är dock värt att notera att trots att yrkesutbildning vanligtvis är dyrare att erbjuda så arbetar många huvudmän aktivt för att öka rekryteringen till sådana utbildningar. Ett viktigt skäl till det är att ekonomiska konsekvenser kan analyseras ur flera olika perspektiv. Exempelvis är studiemisslyckanden kostsamma för både samhället och individen. Att läsa yrkeskurser i komvux i stället för i gymnasieskolan leder till ökade kostnader. Svårigheter för arbetsgivare att rekrytera kan leda till minskad produktion och därmed lägre skatteintäkter. En försenad etablering leder således till kostnader för både individ och samhälle, varför en snabbare etablering bedöms totalt sett leda till positiva ekonomiska konsekvenser för både individ och samhälle.

Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen

Varje kommun ansvarar för att ungdomarna i kommunen erbjuds gymnasieutbildning av god kvalitet. Kommunen kan erbjuda utbildning som den själv anordnar eller utbildning som anordnas av en annan kommun eller region, se 15 kap. 30 § skollagen. Kommuner beslutar alltså själva om de vill vara huvudmän för gymnasieskolan, vilka program och inriktningar de i så vill anordna. Förslaget om ett bemyndigande angående försöksverksamhet med yrkesinriktningar på högskoleförberedande program innebär inte någon inskränkning i den kommunala självstyrelsen då kommunerna själva beslutar om och i så fall vilka utbildningar de vill anordna. Kommunerna beslutar också själva om de vill ansöka om att få delta i försöksverksamhet och erbjuda utbildningar som ingår i en försöksverksamhet.

Konsekvenser för fristående skolor

Enskilda huvudmän beslutar själva vilka utbildningar de vill ansöka om tillstånd för att anordna och även för enskilda huvudmän är det frivilligt att delta i försöksverksamhet.

Ekonomiska och organisatoriska konsekvenser för staten

Försöksverksamhet med yrkesinriktningar på högskoleförberedande program innebär att Skolverket behöver administrera och följa upp de utbildningar som ingår i försöksverksamheten. Det bedöms ligga inom myndighetens befintliga uppdrag och kostnaderna bedöms rymmas inom myndighetens ram.

Konsekvenser för små företag

Yrkesinriktningar på högskoleförberedande program väntas bidra till bättre kompetensförsörjning för både offentliga och privata arbetsgivare. Att arbetsgivare tar emot elever på arbetsplatsförlagt lärande är en förutsättning för genomförandet. Att ta emot elever på arbetsplatsförlagt lärande kan innebära en viss kostnad för arbetsgivaren då en handledare behöver stödja eleven. Detta är dock ett frivilligt åtagande för arbetsgivare.

Konsekvenser för jämställdhet och integration

Unga med utländsk bakgrund har en påtagligt svagare ställning på arbetsmarknaden än unga med svensk bakgrund. Unga födda utomlands, eller unga med utlandsfödda föräldrar, har lägre arbetsinkomster än unga med svensk bakgrund. Lägst inkomster har de som har invandrat till Sverige när de var äldre än 16 år. Särskilt stora är skillnaderna mellan unga med svensk och utländsk bakgrund när det gäller andelen unga inaktiva som varken arbetar eller studerar, se IFAU:s rapport En förlorad generation? Om ungas etablering på arbetsmarknaden (IFAU 2016:1 s. 54–57).

Som framgår av avsnitt 2.3 är sannolikheten att vara etablerad på arbetsmarknaden efter gymnasieskolan högre för personer som gått ett yrkesprogram. Det gäller i främst elever med lägre meritvärden från grundskolan. Elever som väljer att arbeta i stället för att studera vidare

efter gymnasieskolan har i genomsnitt en bättre inkomstutveckling upp till sju år efter avslutade studier, om de gått ett yrkesprogram (SOU 2020:33 s. 164).

Av de elever som fick slutbetyg från grundskolan våren 2019 hade 82 procent av eleverna med svensk bakgrund uppnått kunskapskraven i alla ämnen. Bland eleverna med utländsk bakgrund och födda i Sverige var denna andel 71 procent medan endast 47 procent av eleverna födda utomlands hade klarat kunskapskraven i alla ämnen (Skolverkets statistik).

I genomsnitt har elever med utländsk bakgrund alltså sämre meritvärde från grundskolan. Samtidigt väljer de i högre utsträckning högskoleförberedande program, jämfört med elever med svensk bakgrund. Av de elever som gick i gymnasieskolan läsåret 2020/21 och som hade en svenskfödd förälder gick 34 procent ett yrkesprogram. För elever födda i Sverige med utlandsfödda föräldrar var andelen 22 procent. Av de elever som är födda utomlands gick 35 procent på ett yrkesprogram (Skolverkets statistik: Gymnasieskolan – Elever – Riksnivå. Tabell 5 C). Att fler utlandsfödda elever går ett yrkesprogram jämfört med elever med utlandsfödda föräldrar kan sannolikt förklaras av att det är färre i gruppen som är behöriga till ett högskoleförberedande program.

Skolverket har analyserat hur det går för ungdomar med utländsk bakgrund om de direkt efter gymnasieskolan går vidare till högre utbildning. Jämfört med ungdomar med svensk bakgrund uppnår de i lägre grad högskolepoängen på de utbildningar de påbörjat, se Skolverkets rapport Från gymnasieskola till högskola – en registerstudie (Skolverket 466:2018 s. 7).

Att ha de yrkeskunskaper som efterfrågas av arbetsgivare underlättar etableringen på arbetsmarknaden. Men många ungdomar, oavsett bakgrund, vill inte välja yrkesbana redan i grundskolans årskurs nio och de uppfattar att högskoleförberedande program ger fler möjligheter efter gymnasieskolan. I sak är detta snarast en missuppfattning då det är en rätt för individer att få komplettera med behörighetsgivande kurser efter ett yrkesprogram. Någon motsvarande rätt att läsa yrkeskurser som krävs för anställning efter ett högskoleförberedande program finns inte. Yrkesinriktningar på högskoleförberedande program skulle kunna ge elever nya möjligheter att i ett senare skede välja att läsa kurser som förbereder dem för arbetslivet. För elever med utländsk bakgrund skulle denna möjlighet kunna bidra till snabbare etablering och därmed förbättra förutsättningarna för integration.

Gymnasieskolans yrkesbildningar präglas i dag av en stark könsuppdelning. Denna uppdelning är en avspeglning av arbetsmarknaden. Högskoleförberedande program har en betydligt jämnare könsfördelning. Försöksverksamhet med yrkesinriktningar på högskoleförberedande program skulle öppna möjligheter för de skolor som deltar att erbjuda elever att läsa yrkeskurser i en mindre könsuppdelad utbildningsmiljö. Detta kan bidra till mer jämställda utbildningsval som i lägre grad påverkas av traditionella könsroller på arbetsmarknaden.

Sveriges medlemskap i Europeiska unionen

De föreslagna förändringarna rör frågor som inte är reglerade i EU-rätten.

6 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i skollagen (2010:800)

16 kap.

10 a § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om försöksverksamhet med inriktningar med yrkeskurser på högskoleförberedande program. Sådana föreskrifter får innebära avvikelser från 4 och 16 §§.

Paragrafen är ny. Den innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om en försöksverksamhet inom gymnasieutbildningen.

Av paragrafen framgår att bemyndigandet avser försöksverksamhet där högskoleförberedande program har inriktningar med yrkeskurser. Av 8 § i kapitlet framgår att inriktningar är nationella.

Föreskrifter som meddelats med stöd av bemyndigandet innebär att avvikelser får göras i förhållande till 4 § om att högskoleförberedande program ska utgöra grund för fortsatt utbildning på högskolenivå. I en förordning om försöksverksamhet kan därmed regleras att ett högskoleförberedande program med inriktningar med yrkeskurser, även kan utgöra grund för yrkesverksamhet och fortsatt yrkesutbildning. Föreskrifter med stöd i bemyndigandet får även innebära att avvikelser görs från 16 § om vilka krav som finns på arbetsplatsförlagt lärande. Enligt denna bestämmelse finns det endast krav på att ett yrkesprogram ska innehålla arbetsplatsförlagt lärande. För högskoleförberedande program gäller att dessa i huvudsak ska vara skolförlagda. Detta innebär att det i 16 § finns en möjlighet men inte något krav på en huvudman att se till att det högskoleförberedande programmet innehåller arbetsplatsförlagt lärande. Med stöd av bemyndigandet kan i en förordning om försöksverksamhet ställas krav på att även ett högskoleförberedande program som ingår i försöksverksamheten ska innehålla arbetsplatsförlagt lärande.

Övervägandena finns i avsnitt 3.1.

Sektor utbildning

Diarienummer: UBN.2021.310

Datum: 2021-06-02

IKT-utvecklare Jerker Rellmark

Utbildningsnämnden

Nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden beslutar att notera informationen.

Sammanfattning

Ärendet beskriver ett nuläge kring var Ales skolor befinner sig i förhållande till Nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet. Det övergripande målet för strategin innebär att skolväsendet ska vara ledande i att använda digitaliseringens möjligheter på bästa sätt för att uppnå en hög digital kompetens hos barn och elever och för att främja kunskapsutvecklingen och likvärdigheten.

Strategin består av tre fokusområden:

- (1) Digital kompetens för alla i skolväsendet,
- (2) Likvärdig tillgång och användning,
- (3) Forskning och uppföljning kring digitaliseringens möjligheter.

Fokusområdena är nedbrutna i delmål som sammantaget bedöms leda till att det övergripande målet för strategin uppnås till 2022.

Främst har sektorn kommit längst kring fokusområde två, då fokus under året har varit att säkerställa likvärdig tillgång av digitala verktyg. Inom fokusområde ett, kvarstår att arbeta vidare så att digital kompetens på alla nivåer blir en självklarhet både i undervisningen och i verksamheten. Vidare att alla elever har utvecklat en adekvat digital kompetens som används i lärandet och med den digitala miljön. Fokusområde tre är ett nationellt fokusområde som behöver införlivas i det systematiska kvalitetsarbetet i sektorn.

Åsa Ericson
Sektorchef

Jerker Rellmark
IKT-utvecklare

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande, 2021-06-02

Ärendet

Den Nationella Digitaliseringsstrategin löper till och med 2022 och består av tre fokusområden, med tillhörande mål och delmål.

- Digital kompetens för alla i skolväsendet
- Likvärdig tillgång och användning
- Forskning och uppföljning kring digitaliseringens möjligheter

Nedan beskrivs arbetet i Sektor Utbildning ställt mot Strategins tre fokusområden.

Fokusområde 1: Digital kompetens för alla i skolväsendet

Fokusområdet innefattar bland annat personalens förmåga att välja och använda ändamålsenliga verktyg i undervisningen, för att på så vis främja lärandet. Här ligger Ale skolor långt fram. Det senaste årets distansundervisning har utvecklat personalens kompetens att göra val utifrån det pedagogiska behovet i olika lärsituationer. Sektorn har under året kraftigt ökat antalet utbildningstillfällen för personalen med gott resultat. Dessutom fortsätter Sektorn att satsa på att samordna viktiga digitala verktyg centralt för att ge alla skolor tillgång till likvärdiga resurser.

Som ett led i arbetet med att uppdatera sektorns digitala handlingsplan, kommer Skolverkets LIKA-värdering att genomföras. Verktuget LIKA, som Skolverket tagit fram är en avstämning för att få syn på de områden där skolorna behöver fokusera mer på under 2021-2022. Även om det kan märkas en kompetenshöjning gällande att leda det digitala utvecklingsarbete, så ses detta som ett av de prioriterade områdena. Ett mer systematiskt arbete kring handlingsplaner för digitalisering för varje enskild skola behöver tydliggöras. Detta ger i sin tur större möjligheter att konkretisera arbetet med adekvat digital kompetens ute på skolorna.

Fokusområde 2: Likvärdig tillgång och användning

En stor del av sektorns utvecklingsarbete har under läsåret 20/21 kretsats att säkerställa likvärdig tillgång och användning av digitala verktyg. Sektorn arbetar sedan hösten 2020 med att utveckla samarbetet mellan IT gällande avtal och rutiner för hårdvara. Målet är att säkerställa högsta kvalitet på hårdvara. Vidare har fokus under läsåret legat på att säkerställa regelbunden tillgång och byte av elevdatorer. Från och med hösten kommer även personaldatorer att ses över samt att hitta vägar för att effektivisera administrationen.

Sektorn fortsätter även att satsa på att utöka antalet kommungemensamma digitala tjänster. Dessa tjänster ska täcka in så många behov som möjligt samt skapa en likvärdig tillgång för alla skolor.

Under året har sektorn utvecklat skolornas digitala arbetsmiljö för att göra den mer användarvänlig. Med hjälp av den nya strukturen byggs samtidigt en grund för kollegialt samarbete och en så kallad ”dela”-kultur. För elevernas del har det inneburit förbättringar av arbetsflöden i den digitala miljön. Mängden kompensatoriska hjälpmedel har ökats, för att på så sätt kunna ge stöd åt elever med olika behov och förutsättningar.

Fokusområde 3: Forskning och uppföljning kring digitaliseringens möjligheter

Detta område är till stora delar ett nationellt övergripande arbete och kan exempelvis handla på ett bättre sätt göra aktuell forskning kring digitalisering tillgänglig och tydlig för huvudman, men också att ge redskap till huvudman för att använda uppföljningar till utveckling.

Sektorn behöver dock på ett bättre sätt, säkerställa att medarbetarna får ta del av den forskning som pågår kring digitalisering och undervisning. På så sätt utvecklas kunskapen om hur digitalisering kan skapa mervärde i undervisningen i våra skolor. Att fördjupa arbetet med skolornas lokala handlingsplaner är ett sätt att öka kunskaperna hos medarbetarna. Sektorn behöver även arbeta vidare med att utvärdera digitaliseringens effekter i vår verksamhet och att införliva det i det systematiska kvalitetsarbetet på ett tydligare sätt.

Sektor utbildning

Diarienummer: UBN.2021.299

Datum: 2021-05-26

Verksamhetsutvecklare Marcus Einarsson

Utbildningsnämnden

Kostnader för personal i studier vårterminen 2021

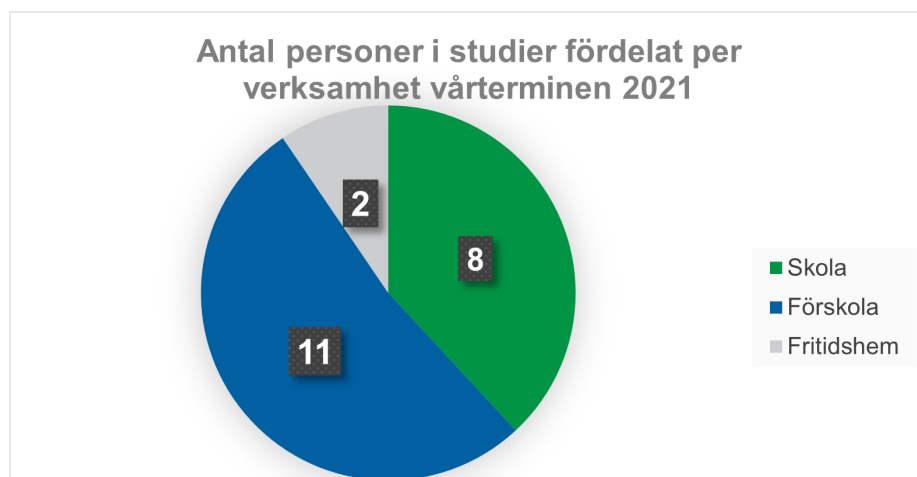
Förslag till beslut

Utbildningsnämnden beslutar att notera informationen.

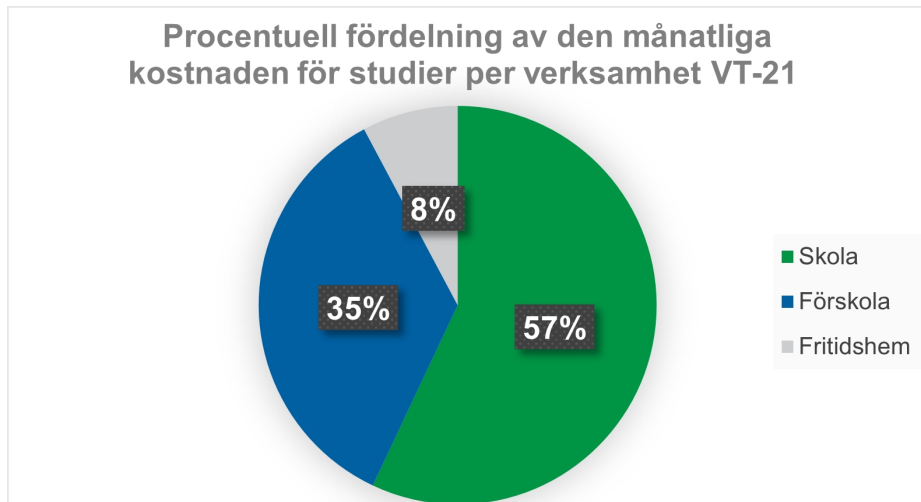
Sammanfattning

Under vårterminen 2021 kommer sektor utbildning ha 21 medarbetare som delvis finansieras som betald studietid. Beroende på vilken utbildning de studerar till och omfattningen av studierna så varierar ersättningen ifrån sektor utbildning. För helåret 2021 ligger kostnadsprognosen för dessa 21 medarbetare på 1,277 mkr vilket är i paritet med kostnaden för helåret 2020 som hamnade på 1, 215 mkr. En kostnad på 1,277 mkr motsvarar 0,89 procent av den totala budgeten för sektor utbildning.

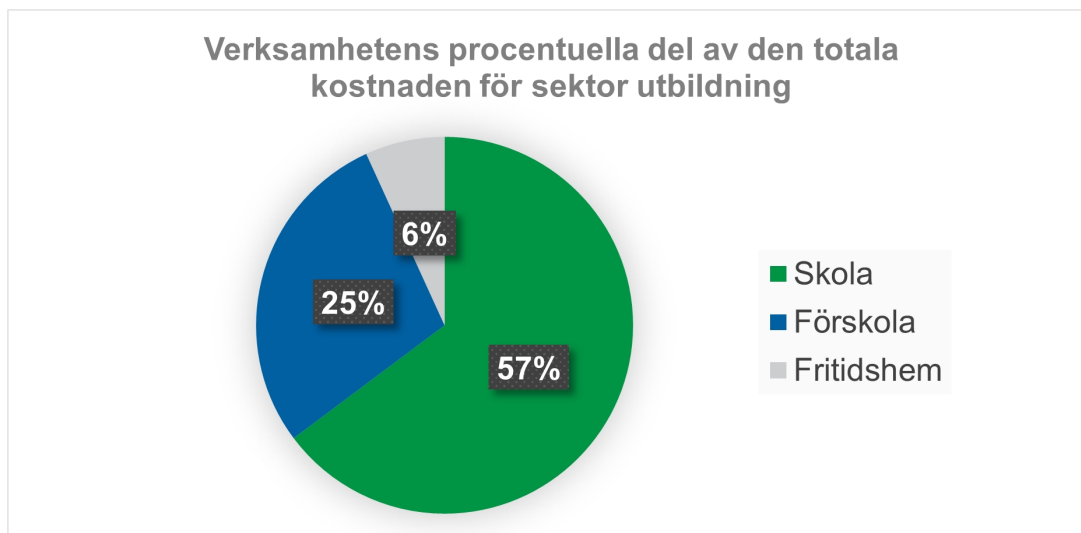
Inför läsåret 2020/21 prioriterades förskolan som särskilt väsentlig gällande utbildningsinsatser. Denna prioritering har under läsåret resulterat i utbildningsinsatser till studier som förskollärare, barnskötare och specialistbarnskötare. Nedanstående diagram visar på hur fördelningen ser ut mellan de olika verksamheterna gällande medarbetare i studier under vårterminen 2021.

Nedanstående diagram visar den procentuella fördelningen mellan verksamheterna av den månatliga kostnaden för studier under vårterminen 2021.

I relation till ovanstående procentuella fördelning så kan det sägas att den stämmer ganska så bra överens med hur stor del av kostnaden som respektive verksamhet står för gällande den totala budgeten för sektor utbildning. Nedanstående graf visar på den procentuella delen av kostanden som varje verksamhet representerar av den totala budgeten för sektor utbildning.

Under vårterminen 2021 har sektor utbildning även fem medarbetare som läser inom lärarlyftet, som sektorn inte finansierar men administrerar ansökningar av statsbidrag ifrån Skolverket för. 13 medarbetare har under vårterminen påbörjat barnskötarutbildning kopplat till förskola vars utbildningskostnader bekostas av Europeiska socialfonden(ESF). Det finns även medarbetare som läser efter eget bevåg, utan stöd ifrån sektor utbildning eller ifrån

statsbidrag, det finns exempelvis tre medarbetare som just nu läser till socialpedagoger och ett antal lärare som läser till något ämne för att utvidga sin behörighet.

Sektor utbildning kan konstatera att det är ett relativt lågt söktryck ifrån medarbetare inom skola och förskola gällande de utbildningsinsatser som anordnas av sektorn, vilket kan hänga samman med de villkor som hittills erbjudits de medarbetare som vill studera vidare.

Inför läsåret 2021/2022 avser sektor utbildning att prioritera medarbetare inom förskola och fritidshem då en fortsatt utbildningssatsning behöver göras för att öka behörighetsgraden inom dessa verksamheter. Kostnaden utifrån de villkor som gäller i dagsläget för att utbilda medarbetare till behörighet inom förskola eller fritidshem ligger på ungefär 65 000 kr/år och medarbetare. Dessa satsningar och ytterligare satsningar som behöver göras för att bättra på behörigheten inom grundskolan, samt öka kompetensen inom särskolan, innebär att prognostiserad kostnad för helåret 2022 kan landa på cirka 1,8 mkr.

Åsa Ericson
Sektorchef

Marcus Einarsson
Verksamhetsutvecklare

Tjänsteutlåtande, 2021-05-26

Sektor utbildning

Diarienummer: UBN.2021.200

Datum: 2021-06-02

Verksamhetsutvecklare Maggan Melander

Utbildningsnämnden

Personal- och lärartäthet i förskola och skola

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden beslutar att notera informationen.

Sammanfattning

Personal- och lärartäthet mäts nationellt i alla skolformer per 15 oktober varje år. Den redovisning som gjordes oktober 2020 redovisades av Skolverket i mars och april 2021.

Här redovisas den statistik som Ale lämnat in avseende förskola, fritidshem och grundskola per 15 oktober 2020 jämfört med riket.

Ale har under flera år haft en personal- och lärartäthet som ligger väsentligt lägre än riket. Läsåret 2018/19 var den sammanlagda nivån i alla skolformer så låg att Lärarförbundet rankade Ale lägst i riket. Ale har sedan dess lyckats förbättra lärartätheten i både förskola och grundskola 1-9, men fritidshemmen har fortfarande låg nivå jämfört med riket.

Åsa Ericson
Sektorchef

Maggan Melander
Verksamhetsutvecklare

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande 2021-06-02, Personal och lärartäthet i förskola och skola

Ärendet

Personal- och lärartäthet mäts nationellt i alla skolformer per 15 oktober varje år. Den redovisning som gjordes oktober 2020 redovisades av Skolverket i mars och april 2021.

Här redovisas den statistik som Ale lämnat in avseende förskola, fritidshem och grundskola per 15 oktober 2020 jämfört med riket.

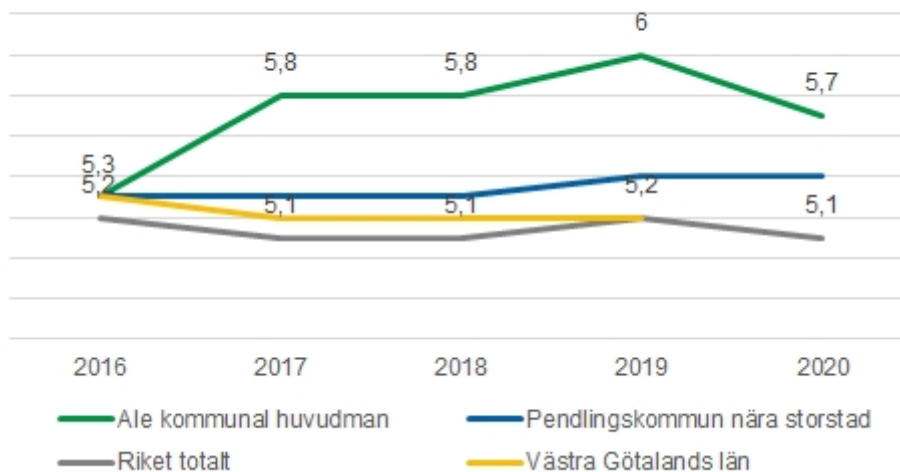
Ale har under flera år haft en personal- och lärartäthet som ligger väsentligt lägre än riket. Läsåret 2018/19 var den sammanlagda nivån i alla skolformer så låg att Lärarförbundet rankade Ale lägst i riket. Ale har sedan dess lyckats förbättra lärartätheten i både förskola och grundskola 1-9, men fritidshemmen har fortfarande låg nivå jämfört med riket.

En parameter som kan påverka jämförbarheten i förskola och fritidshem är att personalen mäts i tid i form av årsarbetare/heltidstjänst medan barnet mäts på samma sätt oavsett om barnet är där tre eller åtta timmar. Det betyder till exempel att en förskola med många 15-timmarsbarn får ett mått av en lägre personaltäthet än en förskola med färre barn som är där under en längre tid.

Förskola

I förskolan har personaltätheten förbättrats och antal barn per personal har minskat till 5,7 barn per personal jämfört med 6 barn per personal hösten 2019. Ale har dock fortfarande en låg personaltäthet jämfört med riket och även jämfört med andra pendlingskommuner nära storstad. Statsbidraget för mindre barngrupper påverkar personaltätheten positivt och motsvarar en förstärkning av cirka sju tjänster. Diagrammen nedan visar förändringen över tid.

Antal barn per heltidstjänst i förskola

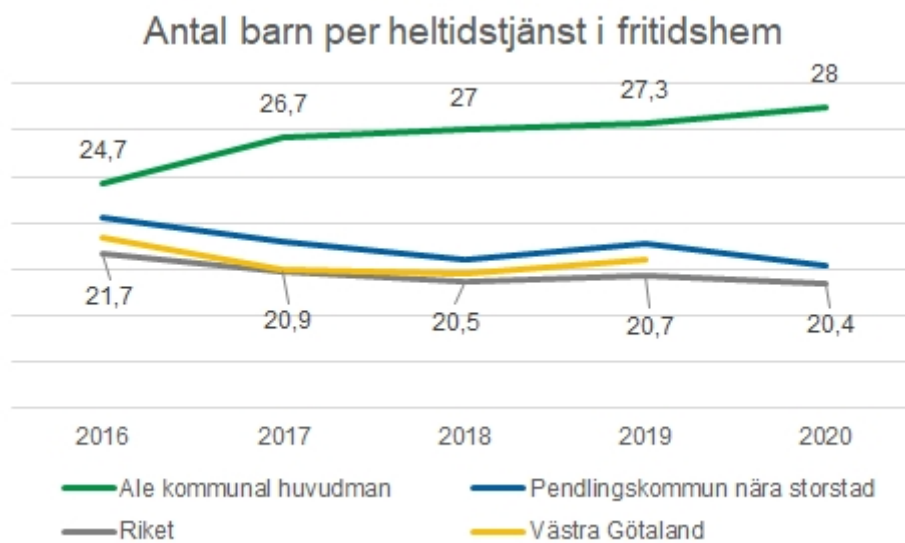

Antal barn per personal (heltidstjänst) i Ales kommunala förskolor, 2016-2020 i jämförelse med riket, VGR och pendlingskommuner nära storstad. Källa: Skolverket

Fritidshem

Personaltätheten i Ales fritidshem har minskat ytterligare sedan hösten 2019. Det finns emellertid flera parametrar som påverkar jämförelserna. I Ale erbjuds elever i årskurs 4-6 fritidshem medan flera andra kommuner erbjuder fritidsklubb för dessa åldrar.

Personaltätheten är lägre för de äldre eleverna, delvis för att eleverna är och förväntas vara mindre på fritidshemmet.

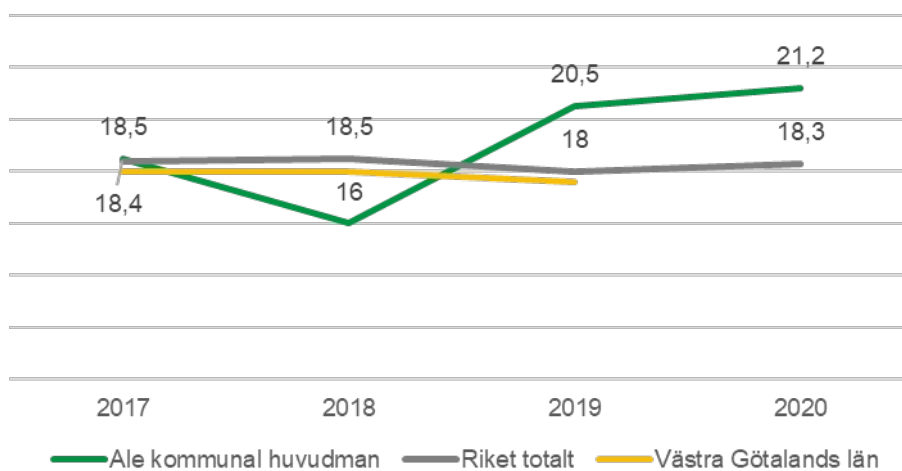

Antal barn per personal (heltidstjänst) i Ales kommunala fritidshem, 2016-2020 i jämförelse med riket, VGR och pendlingskommuner nära storstad. Källa: Skolverket

Förskoleklass

Även förskoleklasserna har i Ale har en lägre lärartäthet än riket. Lärartätheten har minskat i Ales skolor medan riket ligger på ungefär samma nivå över tid. Diagrammet nedan visar lärartätheten i förskoleklass över tid i Ale jämfört med riket.

Antal elever per lärare i förskoleklass

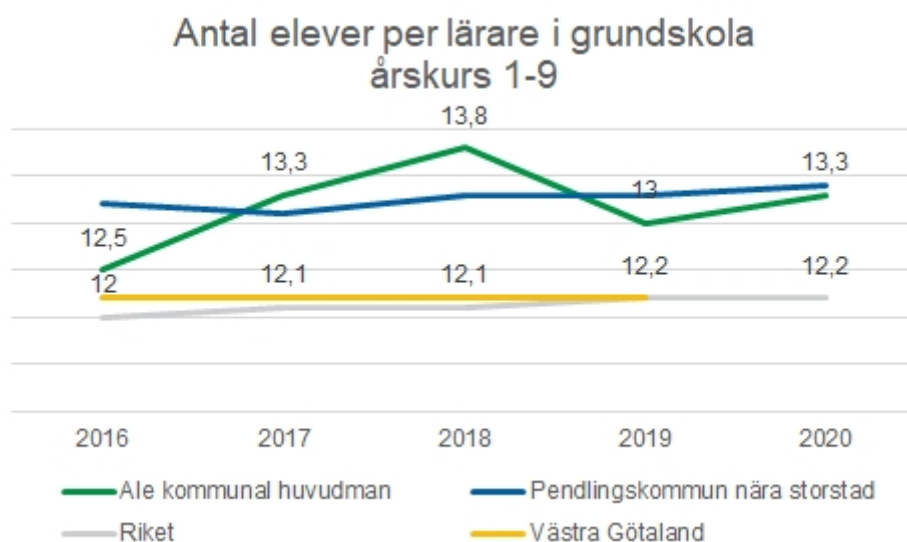

Antal elever per lärare (heltidstjänst) i Ales kommunala skolor, förskoleklass, 2017-2020 i jämförelse med riket, och VGR. Källa: Skolverket

Grundskola årskurs 1-9

De senaste åren pågår en växling i Ales skolor där extraresurser som till exempel elevassistenter minskar medan andelen utbildade behöriga lärare ökar. Detta påverkar lärartätheten positivt. De extraresurser som finns i skolorna arbetar i mindre utsträckning mot enstaka elever och mer med grupper. Statsbidraget för likvärdig skola som används till lärare och satsning på hemmaplanslösningar med särskilda undervisningsgrupper påverkar lärartätheten positivt på kommunnivå.

Lärartätheten har försämrats något sedan hösten 2019, en parameter som påverkar är en förbättrad följsamhet mot budget vilket innebär att antal anställningar bättre korrelerar med tilldelade medel. Förändring av klasstorlekar, samt om det finns vakanser vid mätdatumet kan också påverka personaltätheten. Ales lärartäthet ligger alltså väsentligt lägre än riket och Västra Götaland, men ungefär samma nivå som andra pendlingskommuner nära storstad.

Antal elever per lärare (heltidstjänst) i Ales kommunala grundskolor årskurs 1-9, 2016-2020 i jämförelse med riket, VGR och pendlingskommuner nära storstad. Källa: Skolverket

Det finns stor skillnad avseende lärartäthet för de olika stadierna. För yngre elever är lärartätheten lägre. Totalt sett har årskurs 7-9 högst personaltäthet både avseende lärare och all pedagogisk personal.

De strukturella villkorens påverkan på kvalitet och resultat kommer att belysas längre fram.

Sektor utbildning

Diarienummer: UBN.2021.260

Datum: 2021-06-02

Verksamhetsutvecklare Maggan Melander

Utbildningsnämnden

Uppföljning lärarbehörigheter 2020/21

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden beslutar att notera informationen.

Sammanfattning

Skolverkets senaste statistik över lärarbehörigheten visar på nationell nivå att andelen behöriga lärare i grundskolan har ökat något jämfört med förra läsåret. I förskolan har andel personal med förskollärarlegitimation ökat med en procentenhet i riket jämfört med 2019. I Ale är andelen samma nivå som föregående år.

I grundskolan har andelen lärare med legitimation med behörighet i minst ett av sina undervisningsämnen ökat något både i Ale och i riket.

Skolverkets statistik visar de lärare som var anställda i kommunerna och de ämnen de undervisade i vid inrapportering till SCB som avser 15 oktober 2020. Statistiken avser läsåret 2020/21 med jämförelser för läsåren 2016/17, 2017/18, 2018/19 och 2019/20.

Här presenteras övergripande statistik som avser andel behöriga lärare i Ale kommun och jämförelse med riket.

Åsa Ericson

Sektorchef

Maggan Melander

Verksamhetsutvecklare

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande 2021-06-02 Uppföljning lärarbehörigheter 2020/21

Ärendet

Skolverkets senaste statistik över lärarbehörigheten visar på nationell nivå att andelen behöriga lärare i grundskolan har ökat något jämfört med förra läsåret. I förskolan har andel personal med förskolläraryrkeslegitimation ökat med en procentenhet i riket jämfört med 2019. I Ale är andelen samma nivå som föregående år.

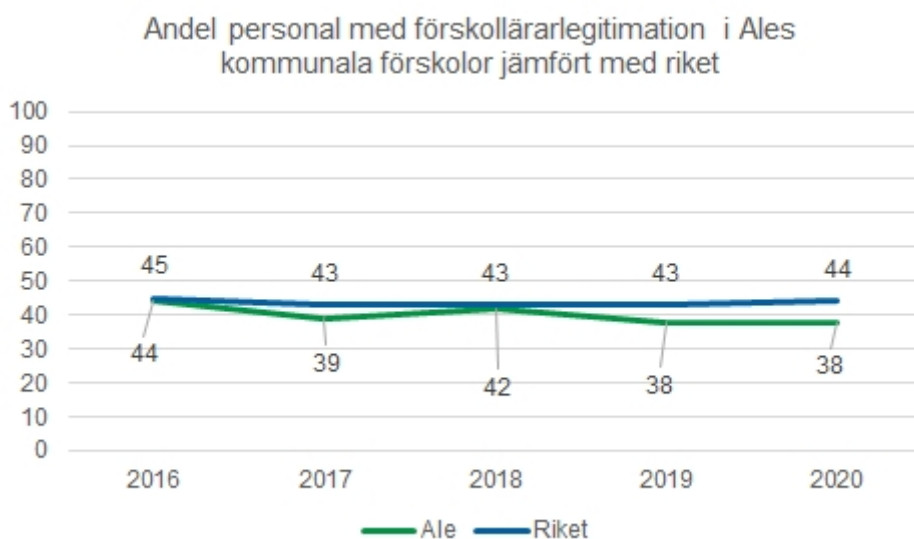
I grundskolan har andelen lärare med legitimation med behörighet i minst ett av sina undervisningsämnen ökat något både i Ale och i riket.

Skolverkets statistik visar de lärare som var anställda i kommunerna och de ämnen de undervisade i vid inrapportering till SCB som avser 15 oktober 2020. Statistiken avser läsåret 2020/21 med jämförelser för läsåren 2016/17, 2017/18, 2018/19 och 2019/20.

Här presenteras övergripande statistik som avser andel behöriga lärare i Ale kommun och jämförelse med riket.

Förskola

Av all personal som arbetar med barn i Ales kommunala förskolor har 38 procent förskolläraryrkeslegitimation, samma nivå föregående läsåret, och sex procentenheter lägre än riket.

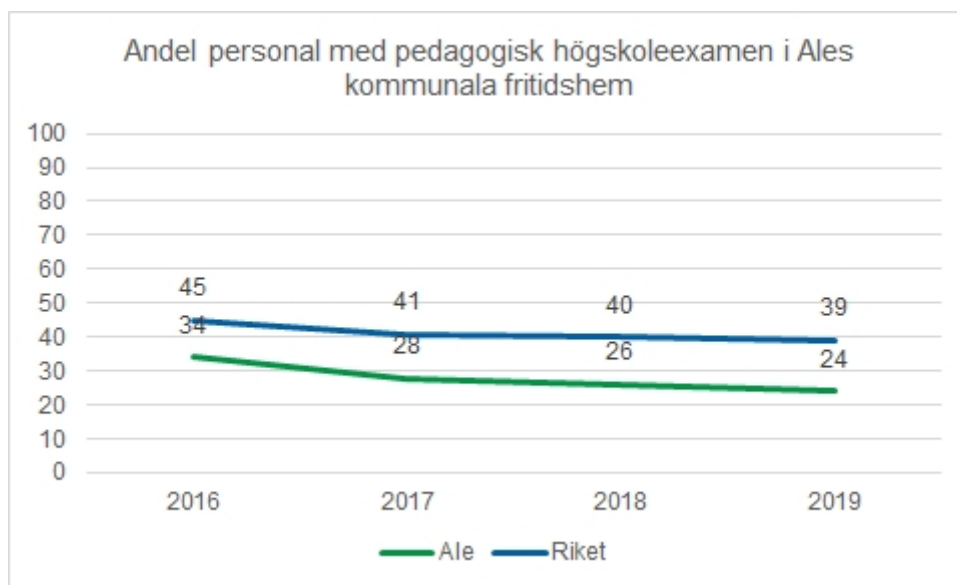

Andel personal med förskolläraryrkeslegitimation i Ales kommunala förskolor, 2016-2020 i Ales kommunala skolor i jämförelse med Riket, omräknat till heltidstjänster. Källa: Skolverket

Variationen mellan kommunens förskolor är stor. Det finns förskolor där andel personal med förskolläraryrkeslegitimation är under 20 procent och de som har en andel som överstiger 50 procent. Antalet anställda omräknat till heltidstjänster var 303 vid mätdatum 15 oktober 2020. (Källa: Skolverket)

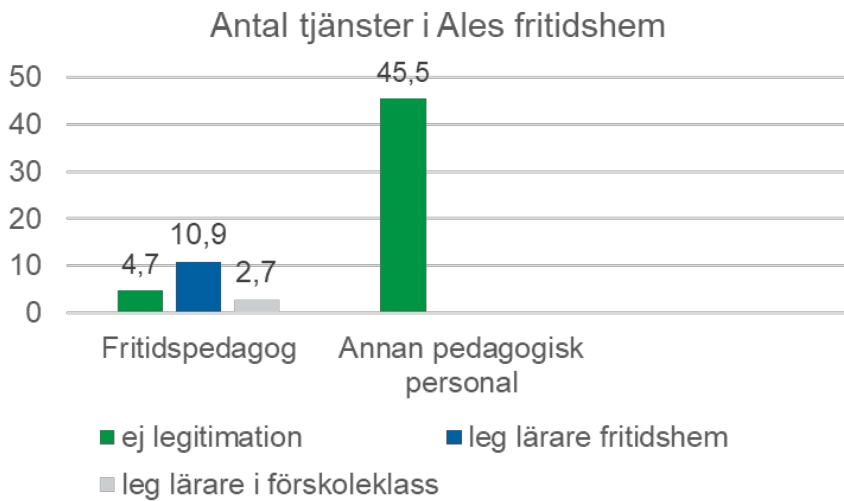
Fritidshem

Från och med 1 juli 2019 infördes legitimationskrav för att få bedriva och ansvara för undervisningen i fritidshemmet. I undervisningen i fritidshemmet får det även finnas annan personal med sådan utbildning eller erfarenhet att elevernas utveckling och lärande främjas. Sådan annan personal kan till exempel vara fritidsledare och barnskötare. Andel personal med pedagogisk högskoleexamen har minskat över tid både i Ale och i Riket, men Ale har en väsentligt lägre andel vilket visas i diagrammet nedan.

Andel personal med pedagogisk högskoleexamen i Ales kommunala fritidshem, 2016-2019 i Ales kommunala skolor i jämförelse med Riket, omräknat till heltidstjänster. Källa: Skolverket. Jämförbar statistik saknas för 2020.

I Ales kommunala fritidshem är antal elever per legitimerad lärare i fritidshem 84,5 jämfört med 62,8 i riket. För att nå rikets nivå behövs ytterligare sju personer som är legitimerade, detta jämförelsemått är dock problematiskt eftersom personerna kan ha olika fördelning mellan skola och fritidshem. Nedanstående diagram illustrerar hur fördelningen ser ut i behörighet omräknat till antalet heltidstjänster på Ales fritidshem. I stapeln annan pedagogisk personal ingår exempelvis fritidsledare, pedagogisk resurs och barnskötare. Mer information om behörighet i fritidshemmet finns i kartläggningen av fritidshemmen i Ale.

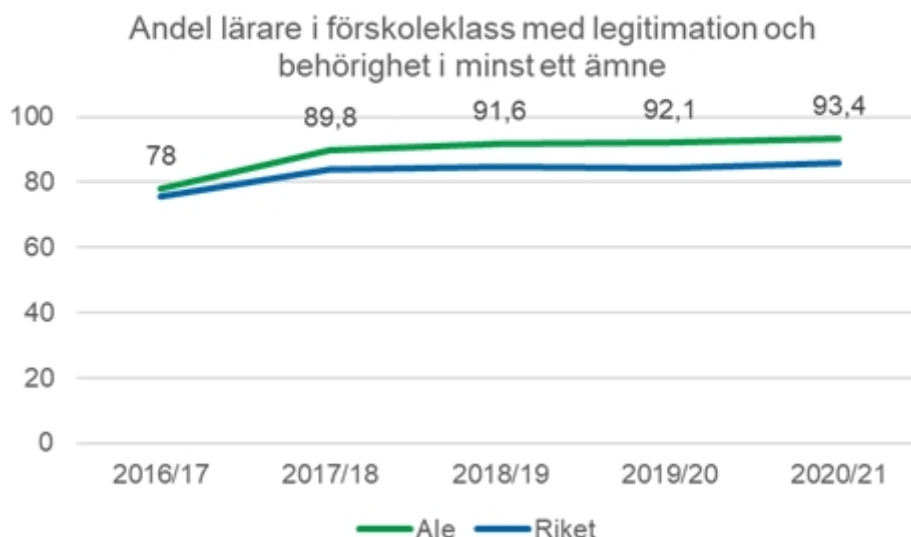

Fördelning av personal i Ales kommunala fritidshem 2020 omräknat till heltidstjänster. Källa: Ales egna verksamhetssystem.

Förskoleklass

Förskoleklassen har den högsta andelen behöriga lärare både i Ale och i riket. Här inkluderas förskollärare samt lärare med legitimation med behörighet i minst ett undervisningsämne i någon av årskurserna 1-3. I Ale har andelen behöriga lärare ökat till 93,4 procent jämfört med 92,1 procent förra läsåret.

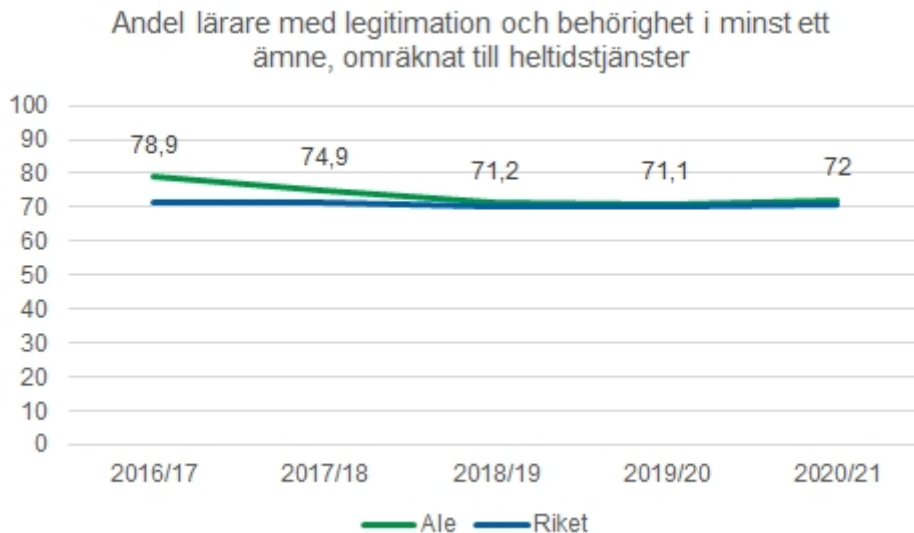
Diagrammet nedan visar utvecklingen den senaste femårsperioden i Ales kommunala skolor jämfört med samtliga skolor i riket.

Andel personal i förskoleklass med legitimation i Ales kommunala skolor, jämförelse med Riket, omräknat till heltidstjänster. 2016-2020 Källa: Skolverket.

Grundskola årskurs 1-9

Ale har över tid haft en hög andel behöriga lärare jämfört med riket. Andelen behöriga lärare i Ale har minskat mer än i riket och är nu på samma nivå som riket. Det syns ingen stor förändring jämfört med föregående år. Diagrammet nedan visar utvecklingen den senaste femårsperioden i Ales kommunala skolor jämfört med samtliga skolor i riket.

Andel lärare med legitimation och behörighet i minst ett ämne, 2016-2020 i Ales kommunala skolor i jämförelse med Riket, omräknat till heltidstjänster. Källa: Skolverket

På nationell nivå är svenska, matematik och idrott och hälsa är de ämnen som har den genomsnittligt högsta andelen behöriga lärare i grundskolan, medan teknik och svenska som andraspråk har den genomsnittligt lägsta andelen lärare med behörighet. I Ale är det hem- och konsumentkunskap, svenska och matematik som har högst andel behöriga lärare. Precis som riket har Ale en låg andel behöriga lärare i teknik och svenska som andraspråk.

Lärobehörighet per ämne och eventuella samband med elevernas resultat kommer att redovisas längre fram.

Grundsärskolan

I grundsärskolan saknar en stor del av lärarna legitimation med behörighet för den skolform de undervisar. I Ale är andel med legitimation och behörighet i minst ett ämne 14,9 procent jämfört med 15,7 procent i riket. Andel lärare med behörighet i årskurs 7-9 i Ale är 19 procent och 10 procent i årskurs 1-6.

Andel lärare i Ales grundsärskolor med pedagogisk högskoleexamen är 82,8 procent, och 32,8 procent har en specialpedagogisk högskoleexamen.

Under en period får lärare som anställdes före den 1 juli 2011 ansvara för undervisning och betygssättning i grundsärskolan även om de inte har legitimation. Detta gäller mellan den 1 december 2013 och den 30 juni 2028.

Ale gymnasium

På Ale gymnasium har 84,1 procent (heltidstjänster) pedagogisk högskoleexamen. Då Ale gymnasium inte undervisar i de nationella gymnasieprogrammen går det inte att göra jämförelse med gymnasieskolor i riket.

Sektor utbildning

Diarienummer:UBN.2021.204

Datum: 2021-05-26

Lokalplanerare Ulrika Ankel

Utbildningsnämnden

Behovsanalys för lokaler 2023-2032 Utbildningsnämnden

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden beslutar att anta Behovsanalys för lokaler 2023-2032 Utbildningsnämnden.

Sammanfattning

Behovsanalysen är underlag till Ale kommuns lokalförsörjningsplan och beskriver behov av lokaler för utbildningsnämnden 2023–2032. En generell samlad bedömning, per verksamhetsområde, visar när behov uppstår. Den generella bedömningen är gjord utifrån att utbildningsnämndens behov har redovisats och tagits beslut om i tidigare antagna lokalförsörjningsplaner. Behovsanalys för lokaler 2023-2032 visar att behoven kvarstår.

Åsa Ericson

Sektorchef

Ulrika Ankel

Lokalplanerare

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande, 2021-05-26 Behovsanalys för lokaler 2023-2032 Utbildningsnämnden

Rapport Behovsanalys för lokaler 2023-2032 Utbildningsnämnden

Beslutet skickas till:

För vidare hantering:

Servicenämnden

Ärendet

Behovsanalysen är underlag till Ale kommuns lokalförsörjningsplan och beskriver behov av lokaler för utbildningsnämnden 2023–2032. En generell samlad bedömning, per verksamhetsområde, visar när behov uppstår. Den generella bedömningen är gjord utifrån att utbildningsnämndens behov har redovisats och tagits beslut om i tidigare antagna lokalförsörjningsplaner. Behovsanalys för lokaler 2023-2032 visar att behoven kvarstår.

Behovsanalysen utgår från år 2021 och redovisar genomförandeprojekt samt de anpassningar av lokaler som är kända. Projekt beslutade i lokalförsörjningsplaner har inte tagits med i beräkningarna eftersom det finns en osäkerhet i när de genomförs.

Tillväxten i Ale kommun ställer krav på långsiktig planering för att behålla och hållbart utveckla kommunal service. Tillväxten ökar behovet av fler platser inom förskola och skola. Det innebär också ökat krav på investeringstakt och innovativa lösningar. God framförhållning behövs för att kunna finansiera, utveckla och leverera lokaler till invånare och medarbetare samt möta krav på förändrad service i rätt tid, på rätt plats och till rätt kostnad.

Utbildningsnämnden behöver ändamålsenliga lokaler, väl anpassade för verksamheten, för att kunna fullgöra sitt uppdrag utifrån gällande lagar och politiskt antagna mål. För att kunna ta det lagstadgade kommunala ansvaret och möta ett ökat behov av förskole- och elevplatser behöver kapaciteten för förskolor och skolor öka. Att leva upp till det lagstadgade ansvaret blir allt svårare och kravet på verksamheten att själva ta fram lösningar ökar.

Ekonomisk bedömning

Lokalförsörjningsplanen är ett av underlagen till kommunens investeringsplan. I investeringsplanen finns en bedömning när projekt kan påbörjas och slutföras. Det finns tidsavvikelse mellan behovet av nya lokaler och möjligheten att färdigställa lokaler.

Det är av största vikt ur ekonomiskt hänseende att behovet av barn- och elevplatser möts i tid. Då flera av utbildningsnämndens behov har täckts med hjälp av fördyrande tillfälliga lösningar har medel inte kunnat frigöras till pedagogisk personal. En konsekvens av att beslutade projekt inte är färdigställda när behovet finns är att behovet av kortsiktiga lösningar fortsätter. Konsekvensen blir att fler behov behöver skrivas fram som akuta, vilket innebär tillfälliga och dyra lösningar.

Kommunen behöver arbeta och planera för att hålla alla byggkostnader nere. Vid ökade byggkostnader måste utbildningsnämnden hantera konsekvenserna av en ökad lokalkostnad. De ekonomiska aspekterna av utbyggnadstakten och befolkningstillväxten är stora utmaningar för utbildningsnämnden. Det finns dessutom ett eftersatt fastighetsunderhåll av befintliga verksamhetslokaler.

Invånarperspektiv

Ett barnrättsbaserat synsätt kräver att varje barn erkänns, respekteras och skyddas som rättighetsbärare med en individuell personlighet, egna behov och intressen samt personlig integritet.

God utbildning för alla (Agenda 2030, mål 4) innebär en inkluderande och jämlik utbildning av god kvalitet som främjar livslångt lärande för alla. Inom mål 4 görs ett avgörande arbete mot social hållbarhet. Alla skolformers mål är att nå så långt som möjligt i varje barns och elevs lärande, utveckling och välmående.

Då ändamålsenliga lokaler inte erbjuds alla barn och elever försämras förutsättningarna för måluppfyllelse och lika tillgång och kvalitet på utbildningen. För en del barn och elever har det en påverkan så som till exempel bristande tillgång till mindre utrymmen, undervisning i klassrum med fler elever än vad det är anpassat för, kortare tid för lunch i matsalen samt transporter till specialsalar som påverkar skoldagens längd.

Funktionshinderperspektivet aktualiseras när behov uppstår eller då lokalförsörjningsplanen ska realiseras. Lokalplaneringen får nu en tydlig uppbyggnad vilket stärker arbetet med lokalers tillgänglighet.

Hållbarhetsperspektivet

Miljöfrågor ska hanteras på ett systematiskt sätt och framförallt fokusera på energianvändning, inne- och utemiljö samt materialval och källsortering. Nya byggnader ska projekteras utifrån det miljöcertifieringssystem som anses hållbart och optimalt för projektet utifrån helhet och hållbarhetsperspektiv.

Utbildningsnämndens befintliga lokaler bör utredas ur miljöhänseende för att kunna belysa miljöperspektivet.

Lagstiftning och kommunala styrdokument

Verksamhetsplan med budget, investeringsplan och lokalförsörjningsplan. För att utbildningsnämnden ska ha förutsättning att ta fram relevanta behov är det viktigt att projekt enligt antagen lokalförsörjningsplan genomförs i tid, annars uppstår behov av akuta lösningar.

Strategier för lokalförsörjning (översyn pågår).

Remissyttrande

Området har beaktats men inte bedömts tillföra ärendet något ytterligare underlag.

Beslutets genomförande

Servicenämnden ansvarar för att utbildningsnämndens behov av lokaler tillgodoses i lokalförsörjningsprocessen.

Förvaltningens bedömning

Sektor utbildning gör bedömningen att behoven för utbildningsnämnden har redovisats och tagits beslut om i tidigare antagna lokalförsörjningsplaner. Vid analys av behovet av platser inom förskolan och skolan har projekt som är beslutade i tidigare lokalförsörjningsplaner inte tagits med i beräkningarna eftersom det finns en osäkerhet i när de genomförs. Behovsanalys för lokaler 2023-2032 visar att behoven kvarstår.

UBN.2021.204

Behovsanalys för lokaler 2023–2032
Utbildningsnämnden

Datum 2021-05-20

Arbetet med Behovsanalys för lokaler 2023–2032 Utbildningsnämnden har letts av lokalplanerare Ulrika Ankel och tagits fram i samarbete med

Maria Andersson, verksamhetssamordnare Nolskolan och Himlaskolan

Annika Johansson Krotz, verksamhetssamordnare Da Vinciskolan

Gunilla Johansson, utbildningshandläggare Komvux

Camilla Johnsson, verksamhetssamordnare Kronaskolan och Madenskolan

Aleksandar Kovacevic, verksamhetssamordnare Bohusskolan och Surteskolan

Qamile Mehmeti, verksamhetssamordnare Nödingeskolan och Kyrkbyskolan

Lina Nelin, utvecklingsledare sektor utbildning, administrativa enheten

Damir Seleskovic, verksamhetssamordnare Garnvindeskolan och Alboskolan

Hannes Wolff, verksamhetssamordnare Aroseniusskolan och Ale gymnasium

Statistik: Befolkningsprognos 2021–2032, Ale kommun

Innehållsförteckning

Ale kommun.....	1
Strategier för lokalförsörjning	1
Lokalförsörjningsplan Ale kommun.....	1
Utredning skolområde	1
Befolkningsprognos	3
Planerat bostadsbyggande	4
Utbildningsnämnden.....	6
Centralt organiserade enheter.....	6
Strategiska målsättningar	7
Ramprogram för förskolans och skolans lokaler och miljöer.....	9
Behovsanalys	10
Samlad bedömning förskola	10
Samlad bedömning grundskola och fritidshem	12
Samlad bedömning gymnasieskola	14
Samlad bedömning Komvux.....	15
Förskola	16
Erbjudande om omsorg	16
Statsbidrag	17
Placering på förskolorna i Ale kommun.....	17
Förskoleplatser	18
Analysantagande förskola.....	19
Befolkningsprognos barn 1–5 år.....	19
Surte	20
Bohus	20
Nödinge	21
Nol.....	23
Alafors.....	23
Starrkärr, Kilanda och Ryd	24
Älvängen.....	25
Skepplanda	26
Hålanda.....	26
Alvhem.....	27

Förskoleklass, grundskola, grundsärskola och fritidshem	28
Förskoleklass och grundskola.....	28
Grundsärskola.....	29
Fritidshem	29
Skolval Ale kommun.....	30
Analysantagande skola.....	31
Elevplatser.....	31
Befolkningsprognos barn 6–15 år.....	32
Surte	32
Bohus	33
Nödinge	34
Nol.....	37
Alafors, Starrkärr, Kilanda och Ryd	38
Älvängen.....	39
Skepplanda	42
Gymnasium	45
Ale gymnasium	45
Vuxenutbildning	47
Komvux i Ale.....	47
Samverkan	47

Ale kommun

Ale kommuns vision Lätt att leva innebär bland annat att det är nära till skola, arbete och sköna naturupplevelser. Tillsammans ska vi förenkla och underlätta människors vardag - förädla våra tjänster och service – värna om den gemensamma livsmiljön och ge aleborna livskvalitet.

Tillväxten i Ale kommun ställer krav på långsiktig planering för att behålla och hållbart utveckla kommunal service. Tillväxten ökar behovet av fler platser inom förskola och skola. Det innebär också ökat krav på investeringstakt och innovativa lösningar. God framförhållning behövs för att kunna finansiera, utveckla och leverera lokaler till invånare och medarbetare samt möta krav på förändrad service i rätt tid, på rätt plats och till rätt kostnad.

Strategier för lokalförsörjning

Kommunfullmäktige antog 2017 (dnr 2017.181) mål och strategier för lokalförsörjning i Ale kommun. Lokalförsörjningsenheten har initierat ett arbete för att uppdatera strategierna.

Lokalförsörjningsplan Ale kommun

Ale kommuns lokalförsörjningsplan 2022–2031 (LFP) redogör för kommunens lokalbehov och anger riktningen för investeringar i verksamhetslokaler under en tioårsperiod. Planen visar vilka behov som ingår i den långsiktiga planeringen. Lokalförsörjningsplanen beslutas av kommunfullmäktige.

Lokalförsörjningsenheten har påbörjat projekt för samtliga av utbildningsnämndens behov, förutom lokaler till Ale gymnasium och vuxenutbildningen. Projekt som lokalförsörjningsenheten arbetar med är genomförandeprojekt och områdesutredning/tidiga skeden.

Genomförandeprojekt

Lövängens förskola, Nödinge
Förskola paviljong, Skepplanda
Lokalanpassning Lingonet
Lokalanpassning Bohusskolan

Områdesutredning/tidiga skeden

Skola i Surte
Förskola Surte
Skola i Bohus
Förskola Bohus
Utredning skolområde Nödinge
Detaljplan Nolängens förskola
F-6 skola Nol/Alafors
Utredning skolområde Älvängen
Utredning skolområde Skepplanda

Utredning skolområde

Enhet lokalförsörjning på sektor service, har under hösten 2020 och våren 2021 gjort utredningar för skolområde Surte/Bohus, Nödinge, Älvängen och Skepplanda. Utredningarna visar förutsättningar för att öka antal elev- och förskoleplatser inom skolområdet. De visar vilka möjligheter som finns utifrån gällande detaljplan, lösningar och åtgärder som krävs samt evakueringsplan, tidplan och ungefärliga kostnader för genomförandet.

För ny grundskola i Nol/Alafors har enhet lokalförsörjning tagit fram en rapport som redogör för förutsättningar och rekommendation för etablering av ny grundskola F-6 med plats för 600-700 elever på befintliga skolfastigheter i Nol och Alafors samt på tomten i Brandsbo, i rapporten benämnd norra Nol. Kommunfullmäktige beslutade i december 2020 att placera den nya grundskolan i norra Nol (Brandsbo). Utredningen har beaktat kostnader, tidplan, föreningar, alternativ för evakuering samt möjligheten att förvärva tomten i norra Nol.

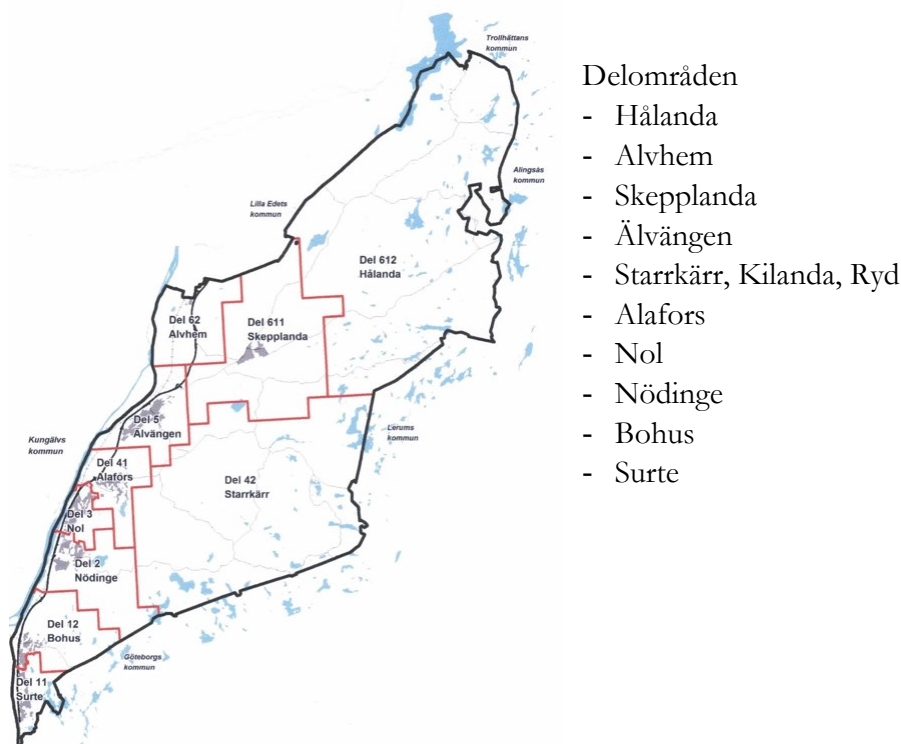
I Skepplanda skolområde ska det utredas om det går att bygga en förskola där Garnvindeskolan är placerad och om Alboskolan kan utökas till en F-6 skola. Förstudien för förskola påbörjades våren 2021.

Hur många elevplatser som skolorna ska ha kapacitet för beror på beslut om och/eller hur skolupptagningsområdena ska ändras. En utredning av skolupptagningsområden i Ale kommun påbörjades hösten 2020. Utredningen omfattar tre scenarier och hänsyn har tagits till socioekonomi, bakgrund och utbildningsnivå.

Befolkningsprognos

Ale kommun upprättar varje år en befolkningsprognos. Befolkningsprognos 2021–2032, Ale kommun, är gjord för kommunen som helhet samt för tio delområden, figur 1. Prognosen är en uppskattning av hur befolkningsstrukturen kommer att se ut i framtiden utifrån givna förutsättningar.

Befolkningsprognosen är ett viktigt verktyg för att beräkna behov av förskole- och elevplatser, men ska användas med försiktighet när den används för behovsberäkningar. Prognosen används för att, i ett tidigt skede, planera för behov som uppstår i en framtid.

Figur 1. Ale kommun och delområden

I prognosen används inflyttnings- och utflyttningsrisker, fruktsamhetstal och dödsrisker. Riskerna sammanställs av Statistiska centralbyrån och bygger på de genomsnittliga och faktiska talen de senaste fem åren för Ale kommuns förutsättningar. Därutöver tillkommer antagande om inflyttning i nyproducerade bostäder.

Prognosantagande

- Antal personer som flyttar in i småhus och flerbostadshus följer övriga pendlingskommuner nära storstad. För småhus innebär det 3,3 personer och för flerbostadshus 1,9 personer per bostad.
- Det är troligt att planerat bostadsbyggande, inom de närmaste fem åren, färdigställs.
- Försiktighet kring planerat byggande och inflyttning efter 2026.
- Inflytt sker i nyproducerade bostäder under året de blir färdigställda.

Diagram 1 visar befolkningsutvecklingen i antal folkbokförda personer. Utvecklingen beräknas fortsatt att vara hög fram till 2032. Befolkningsprognosen beräknar en hög tillväxt i början av perioden, men framför allt i den senare prognosperioden från 2026-2032.

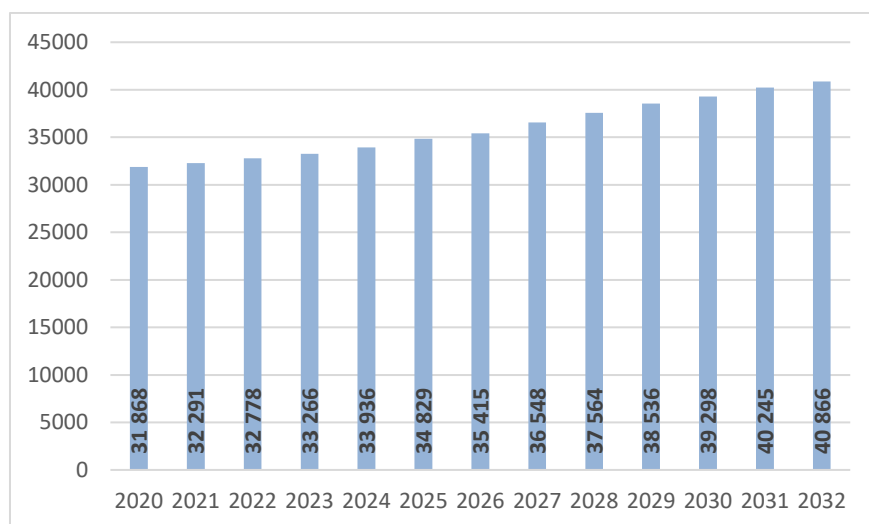

Diagram 1. Befolkningsprognos 2021–2032

Planerat bostadsbyggande

Planerings- och exploateringsenheten har tagit fram ”Planerat bostadsbyggande Ale kommun 2021–2025”. Dokumentet ska ses som ett planeringsunderlag och det används som underlag till Ale kommuns befolkningsprognos. Exploatörernas faktiska byggande påverkar antalet framtida inflyttningsklara bostäder. Exploatörer med planbesked har kontaktats för att stämma av planerat bostadsbyggande.

Planerat bostadsbyggande redovisar en möjlig utbyggnadsvolym om 1 132 bostäder under planeringsperioden 2021–2025, vilket i snitt innebär 225 bostäder per år.

Tabell 1 redovisar antal inflyttningsklara bostäder för respektive delområde och år. Till småhus räknas friliggande villor, parhus och radhus. Siffrorna inkluderar styckebyggnad för respektive delområde.

Delområde	2021		2022		2023		2024		2025		Per delområde
	s	f	s	f	s	f	s	f	s	f	
Surte	2	0	2	14	2	0	2	0	2	0	24
Bohus	2		2		2		2		2		10
Nödinge	4	0	4	0	4	0	4	80	4	175	275
Nol	4	58	4	29	2	16	2	0	2	36	153
Alafors	4	0	4	13	3	25	3	25	3	25	105
Älvängen	27	0	10	78	5	109	5	110	5	70	419
Skepplanda	5	12	5	0	5	3	5	0	5	0	40
Alvhem	11	0	9	0	2	0	22	0	22	0	66
Starrkärr Kilanda Ryd	5		5		5		5		5		25
Hålanda	3		3		3		3		3		15
Småhus/flerbostadshus	67	70	48	134	33	153	53	215	53	306	1132
Totalt beräknat byggande	137		182		186		268		359		

Tabell 1. Antal inflyttningsklara bostäder för respektive delområde och år

Tabell 2 visar planerat bostadsbyggande per år 2021–2032. Totalt under perioden planeras det för 3 792 bostäder.

2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
137	182	186	268	359	251	496	460	448	364	406	235

Tabell 2. Planerat bostadsbyggande per år 2021–2032

Bostadsbyggandet står för en betydande del av befolkningsökningen i Ale kommun. Vid en förändring av konjunkturen påverkas bostadsbyggandet. För att hantera risken görs ett antagande om försiktighet när det gäller bostadsbyggande.

Utbildningsnämnden

Utbildning är en av de viktigaste grundpelarna för att bygga ett demokratiskt samhälle. Förskola och skola ska ge barn och elever förutsättningar att utveckla förmågor, kunskaper och färdigheter och i samarbete med hemmen främja den harmoniska utvecklingen till ansvarsställande samhällsmedlemmar.

Utbildningsnämndens verksamhet regleras bland annat av skollagen, läroplaner och Skolverkets författningssamling. Nämnden ansvarar för

- förskola
- pedagogisk omsorg
- fritidshem
- förskoleklass
- grundskola
- grundsärskola
- gymnasieskola
- gymnasiesärskola
- kommunal vuxenutbildning med uppdragsutbildning och påbyggnadsutbildning
- särskild utbildning för vuxna
- utbildning i svenska för invandrare (SFI)

Centralt organiserade enheter

Centralt organiserade enheter stödjer alla basverksamheter.

Enheten för flerspråkighet

Enheten för flerspråkighet tillhandahåller modersmålsundervisning och studiehandledning. För elever i grundskolan, vilka har ett annat modersmål än svenska, organiseras och genomförs undervisning i modersmål. Studiehandledning på modersmål finns för de elever som har behov av stöd på sitt modersmål för att nå måluppfyllelse.

Barn- och elevhälsa

Barn- och elevhälsan är centralt organiserad med professionerna skolsköterska, skolkurator, skolpsykolog och skolläkare. Professionerna ingår, tillsammans med lokal specialpedagog, i förskolornas och skolornas barn- och elevhälsoteam vilka leds av rektor. Barn- och elevhälsans uppdrag är främst att vara förebyggande och hälsofrämjande samt stödja barn och elevers utveckling mot läroplanernas mål.

Utveckling

Utvecklingsteamerna är specialister med olika inriktning, till exempel IKT-utvecklare, VFU-samordnare samt specialpedagoger. De arbetar utifrån förskolors och skolors behov med stödjande och utvecklande insatser samt kompetensutveckling på organisations-, grupp- och individnivå.

Administration och ledningskontor

Utgångspunkten för arbetet är dels generella kommunala administrativa processer, dels centrala

administrativa processer inom utbildningsnämndens verksamhetsområden. Målsättning är effektiva administrativa processerna för att skapa bästa möjliga nytta för Ale kommuns invånare samt ge ett fullgott stöd till verksamheterna.

Strategiska målsättningar

Ale kommuns verksamhetsplan 2021 är ett styrdokument som aktivt följs upp genom verksamhetsdialog, där prioriteringar tydliggörs och förmågor, lärande och engagemang tillvaratas, vilket i sin tur stimulerar delaktighet, förståelse och samverkan.

Verksamhetsplanen tar fasta på samhällsutmaningar som befolkningsökning, kompetensförsörjningsbehov, organisatoriska utmaningar och hållbarhet.

Hållbarhetsperspektiven inom Agenda 2030 genomsyrar verksamheten liksom Klimat 2030.

Ale kommuns verksamhetsplan anger sex strategiska målsättningar.

- Hälsa och välbefinnande
- Kunskap och utbildning
- Sysselsättning, arbete och företagsamhet
- Hållbart samhällsbyggande
- Ett Ale
- En arbetsgivare

Det är alla nämnders ansvar att bidra till de strategiska målen. Kunskap och utbildning är det självklara målområdet för utbildningsnämnden och det bidrar också till bättre hälsa och välbefinnande och ett hållbart samhälle. Hälsa är en viktig förutsättning för elevers möjlighet att lyckas med sin utbildning.

Kunskap och utbildning

Inom ramen för God utbildning för alla görs ett avgörande arbete mot social hållbarhet. Att bli behörig till gymnasiet är för varje individ ett avgörande steg för framtiden. Alla skolformers mål är att nå så långt som möjligt i varje barns och elevs lärande, utveckling och välmående. Att utbilda för ett långsiktigt hållbart samhälle innebär att bygga en god grund med kunskap, bildning och innovation. Ale kommun behöver säkerställa en inkluderande och jämlik utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla.

Fokusområden att följa upp

- Lika möjligheter till framgångsrikt lärande
Allas lika tillgång till god utbildning, lika kvalitet på utbildningen oavsett förskola eller skola samt att lyckas kompensera för barns och elevers skilda förutsättningar.
- Hållbar kompetensförsörjning
Utbildningsverksamheterna står inför stora utmaningar avseende kompetensförsörjning. Det behövs kraftfulla strategier för att behålla, rekrytera och utveckla chefer och medarbetare men även nya arbetsorganisationer och yrkesroller.
- Förändrade samhällsstrukturer i Ale kommun
En varierad sammansättning av barn och elevgrupper gynnar alla barns och elevers

möjlighet till framgångsrikt lärande samt bidrar till integration. Att skapa förutsättningar för en mer varierad sammansättning av barn- och elevgrupper ska skapa större möjligheter för en god måluppfyllelse för alla.

- Kunskap och förmågor i hållbar utveckling
Utbildningsnämnden ska möta elevgrupper och ta del av presentationer samt delta i dialoger för att se vilka effekterna blir av det arbete som görs i förskola och skola för att utveckla förmågor i hållbar utveckling såväl bland unga som bland människor i deras närhet.
- Leverans av strategi för hur personaltäthet ska öka
Långsiktig strategi för hur relevanta personalgrupper ska kunna öka.

Hälsa och välbefinnande

Nämnden tar del av planering för att öka kontaktytorna mellan skolan och kulturskolan i syfte att kulturskolan blir mer tillgänglig samt följer upp hur sektorn verkställer förändringar i fritidshemmet utifrån läroplanen, att stärka elevernas möjligheter att ta del av förenings-, kultur- och friluftsliv.

Sysselsättning, arbete och företagsamhet

Nämnden tar del av och följer upp sektorns planering och arbete för att fånga upp de elever som riskerar att inte fullfölja sina gymnasiestudier, arbeta för att öka ungdomars möjligheter att komma i arbete, utredning av möjligheterna till samordning av verksamheterna i Ale gymnasium och Komvux samt arbetet med att skapa extratjänster inom de delar av verksamheten där möjlighet finns.

Hållbart samhällsbyggande

Vid planering av nya skolor, öppna upp skolan för samhället runtomkring. Utveckla verksamheten på fritidshem och samverka med föreningslivet kring friluftsverksamhet. Öppna upp för dialog som redskap i fler frågor.

Ett Ale

Digitalisering, innovation och teknologiska framsteg är en nyckel till att finna hållbara lösningar för ekonomiska, miljömässiga och sociala utmaningar. 2017 antog regeringen en nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet med målet att det svenska skolväsendet ska vara ledande i att använda digitaliseringens möjligheter på bästa sätt för att uppnå en hög digital kompetens samt för att främja kunskapsutvecklingen och likvärdigheten.

En arbetsgivare

Regelbunden utvärdering av den tillitsbaserade styrningen, resultat kring dialograpporter, sammanställning i jämförelse med tidigare och besvara enkät om upplevelse av kontroll.

Ramprogram för förskolans och skolans lokaler och miljöer

I utbildningsnämndens ramprogram för förskolans och skolans lokaler och miljöer finns principer för planering och byggande samt riktvärden och rekommendationer. Riktvärden gällande platskapacitet för förskolor är 150 platser och för skolor 600 platser. Vid nybyggnad av förskolor är riktvärdet för lokalarea 10–11 m² per barn och för skolor 10 m² per elev. Värdet är vägledande vid nybyggnad och ska, om möjligt, tillämpas vid tillbyggnad och anpassning av befintliga lokaler.

Lokaler och miljöer ska utformas i linje med läroplanens mål och värderingar, tillförsäkra alla en miljö som präglas av trygghet och studiero samt ha förutsättningar för att klara både dagens och morgondagens organisatoriska och pedagogiska utmaningar. Alla lokaler ska kunna användas som pedagogisk yta och bidra till att främja alla barns och elevers behov, utveckling och lärande samt en livslång lust att lära.

Bedömning av tillräckligt stor friyta för utemiljön bör ta hänsyn till både friytan per barn och den totala storleken på friytan. Ett rimligt mått kan vara 40 m² friyta per barn i förskolan och 30 m² friyta per barn i grundskolan. Forskning visar att den totala storleken på friytan bör överstiga 3 000 m². Vid beräkning av friyta för lek och utevistelse kan det i enskilda fall uppstå svårigheter med antal kvadratmeter per barn. Utredning och beslut får göras för varje enskilt projekt där hänsyn tas till kringliggande parker, allmänna lekplatser och naturområden.

Det är viktigt att minska risken för att barn utsätts för miljö- och hälsofarliga ämnen i sin vardag. Material i förskola och skola ska vara bra ur ett hälso- och miljöperspektiv. Vid produktion av förskolor och skolor och för lekredskap i utemiljön är Ale kommuns ambition att materialval ska vara klassat som giftfritt.

Riktvärdet för barngruppens storlek är 6–12 barn för åldern 1–3 år respektive 9–15 barn för åldern 4–5 år. Värdet ska relateras till faktorer såsom personalens utbildning och kompetens, personaltäthet, barngruppens sammansättning samt förskolans fysiska miljö. I skollagen står att huvudmannen är ansvarig för att barngruppen har en lämplig sammansättning och storlek samt att barnen i övrigt erbjuds en god miljö. I Ale kommuns lokaler och miljö för förskola ska det finnas möjligheter och förutsättningar för att arbeta och dela in barnen i mindre barngrupper.

För att vara en resurseffektiv kommun ska samverkan och samnyttjande i lokaler främjas. Alla lokaler ska kunna användas under hela dagen, kvällstid och helger. Hänsyn ska tas till både var lokaler placeras och hur lokaler utformas. Att integrera fler intressenter i planeringsarbetet ger förutsättningar för ett effektivt samnyttjande. Lokaler behöver utformas på ett flexibelt sätt så att det endast krävs mindre anpassningar av lokalerna vid verksamhetsförändring eller omflyttning.

Behovsanalys

Behovsanalysen är underlag till Ale kommuns lokalförsörjningsplan och beskriver behov av lokaler för utbildningsnämnden 2023–2032. En generell samlad bedömning, per verksamhetsområde, visar när behov uppstår. Den generella bedömningen är gjord utifrån att utbildningsnämndens behov har redovisats och tagits beslut om i tidigare antagna lokalförsörjningsplaner. Behovsanalys för lokaler 2023-2032 visar att behoven kvarstår.

Behovsanalysen utgår från år 2021 och redovisar genomförandeprojekt samt de anpassningar av lokaler som är kända. Projekt beslutade i lokalförsörjningsplaner har inte tagits med i beräkningarna eftersom det finns en osäkerhet i när de genomförs. En konsekvens av att beslutade projekt inte är färdigställda när behovet finns är att det uppstår behov av kortsiktiga lösningar. Konsekvensen blir att fler behov behöver skrivas fram som akuta, vilket innebär tillfälliga och dyra lösningar.

Vid uppstart av projekt behöver en utredning göras som tar fram bästa möjliga lösning för både nutid, närtid och framtid.

Lokalförsörjningsplanen är ett av underlagen till kommunens investeringsplan. I investeringsplanen finns en bedömning när projekt kan påbörjas och slutföras. Det finns tidsavvikelse mellan behovet av nya lokaler och möjligheten att färdigställa lokaler.

Utbildningsnämnden behöver ändamålsenliga lokaler, väl anpassade för verksamheten, för att kunna fullgöra sitt uppdrag utifrån gällande lagar och politiskt antagna mål. För att kunna ta det lagstadgade kommunala ansvaret och möta ett ökat behov av förskole- och elevplatser behöver kapaciteten för förskolor och skolor öka. Att leva upp till det lagstadgade ansvaret blir allt svårare och kravet på verksamheten att själva ta fram lösningar ökar.

Kommunen behöver arbeta och planera för att hålla alla byggkostnader nere. Vid ökade byggkostnader måste utbildningsnämnden hantera konsekvenserna av en ökad lokalkostnad. De ekonomiska aspekterna av utbyggnadstakten och befolkningstillväxten är stora utmaningar för utbildningsnämnden. Det finns dessutom ett eftersatt fastighetsunderhåll av befintliga verksamhetslokaler.

Med utgångspunkt i Ale kommuns planerade tillväxttakt finns det behov av att se över skolområden. Olika scenarier har tagits fram och i scenarierna har det sociala hållbarhetsperspektivet, planerade bostadsområden och Ales kommuns utveckling i stort beaktats.

Samlad bedömning förskola

Historisk är det fler barn placerade på förskolorna på våren än på hösten. Det beror på att 6-åringarna som ska börja skolan till höstterminen är i förskolans verksamhet under våren.

Utredningar

Verksamhet förskola ingår i utredningar för skolområde i Surte/Bohus, Nödinge, Älvängen och Skepplanda.

Detaljplan för Nol 2:145, Nolängens förskola pågår. I detaljplanearbetet ska det utredas hur stor förskola som det är möjligt att bygga med hänsyn tagen till en god inom- och utomhusmiljö. Ett detaljplanearbete pågår gällande bostäder i norra Nol, Tudorområdet. För år 2031 och 2032 finns det i befolkningsprognosen med 40 inflyttningsklara bostäder per år.

I Skepplanda har en förstudie för förskola påbörjats. Förstudien kommer att belysa behovet av totalt antal platser i Skepplanda. Förstudien utreder omställningen av Garnvindeskolan till en förskola.

Kapacitet

Bygglov för Byvägens och Glasblåsarens förskola kommer inte att förlängas. De tillfälliga paviljonger ska avetableras och ersättas med permanenta förskolor, färdigställda 2026. Om nya förskolor på orterna inte är på plats 2026 uppstår underkapacitet på båda orterna.

Kapaciteten på förskolorna i Nödinge och Älvängen täcker behovet fram till 2028 respektive 2028/2029. Därefter uppstår en brist på platser både för höst- och vårplaceringar. Arbete pågår med att ta fram geografisk placering, och eventuellt detaljplan, för två förskolor på respektive ort med en kapacitet för 180 barn. En av förskolorna i Älvängen ska ersätta Hövägens förskola där en statusbedömning har gjorts och den sammantagna bedömningen är att det mest ekonomiskt långsiktiga alternativet är att riva befintlig förskola och bygga en ny. Behovet av utbyggnad i Älvängen, och tidpunkten för när platser behöver utökas, är beroende av utvecklingen av antal förskoleplatser på andra orter i kommunen. Idag finns barn placerade i Älvängen, vilka bor på annan ort, och det kan medföra brist på platser i Älvängen de närmaste åren.

Placeringar

Ale kommun står inför utmaningen att säkerställa att det finns tillräckligt antal förskoleplatser i kommunen, men också en jämn fördelning av platserna mellan orterna så att barn kan erbjudas plats på en förskola, såväl inom tiden för platsgaranti som inom ett acceptabelt avstånd från barnets hem.

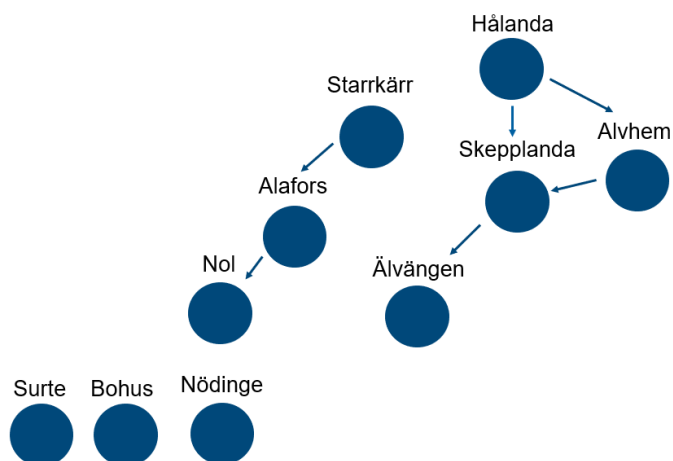
Kapaciteten på en del av förskolorna gör att det inte finns förutsättningar att placera alla barn på önskad ort. Det gäller framför allt i Starrkärr där det bara finns en förskola för ett stort geografiskt område. Barnen från Starrkärr och i viss mån Alafors kommer att erbjudas plats på annan ort när förskolorna i Starrkärr och Alafors är fullsatta. Barnen tillhör samma skolområde och målet är att barnen ska placeras så nära sitt skolområde som möjligt, vilket i dagsläget är Alafors och Nol. Det innebär en osäkerhet i planeringsarbetet avseende nyttjande av platser, omplacering mellan orter samt att vårdnadshavare väljer att avvakta och barnet står kvar i kö i väntan på en omplacering.

I Skepplanda etableras det under hösten 2021 en förskola i paviljong för 54 barn, vilket innebär att barnen i Skepplanda och Hålanda kan erbjudas plats i Skepplanda.

Placeringar görs utifrån en vattenfallseffekt, figur 4, där barn från till exempel Hålanda placeras på annan ort i avsaknad av platser på hemorten, vilket påverkar antal platser i Älvängen. Utifrån analys av platser i Älvängen verkar det som om platserna räcker för barnen i Älvängen fram till

2028/2029, men eftersom platserna påverkas av att barn från andra orter placeras i Älvängen kommer det att behövas fler platser tidigare, eller att behovet tillgodoses på annan ort.

Barn från Starrkärr placeras i Alafors så att barn från Alafors får erbjudas plats i Nol. För Hålanda, Alafors och Starrkärr finns inga behov framskrivna som kan påverka den negativa trenden. I planeringen av antal platser på andra orter måste det beaktas brist på platser i Hålanda, Alafors och Starrkärr.

Figur 4. Vattenfallseffekt

Samlad bedömning grundskola och fritidshem

Samtliga skolenheter kommer att behöva fler elevplatser under den period som behovsanalysen avser. Aroseniussskolan har redan brist på elevplatser och Surteskolan och Bohussskolan får underkapacitet 2022-2023. Därefter följer Nolskolan, Himlaskolan, Kronaskolan och Garnvindeskolan, 2024-2026. Mot slutet av perioden får Nödingeskolan, Kyrkbyskolan, Da Vinciskolan och Alboskolan underkapacitet, 2028-2031.

Lokalernas begränsningar

Lokalernas begränsningar gör det svårare för en del skolenheter att nå de pedagogiska målen och att följa med i utvecklingen av den moderna pedagogikens krav på lärandemiljöer som främjar elevernas inläring för digital undervisning. Begränsad kapacitet, och avsaknad av specialsalar, i kombination med ett ökat antal elever kommer att innebära svårigheter med att schemalägga undervisning enligt läroplanen för alla elever. Det finns också begränsningar i att anpassa för elever i behov av stöd. Lokalernas begränsningar bidrar också till negativa konsekvenser för möjligheter till utformning av pedagogiken, effektiva lösningar, resursfördelning av personal och måluppfyllelse.

Det finns skolenheter där det inte går att öka antal elever i befintliga lokaler eller skapa fler klassrum. Antal klasser som behöver hemklassrum ökar i takt med att antal elever ökar.

Ytterligare en faktor som påverkar behovet av antal klassrum är delningstalen, antal barn per årskurs och hur det påverkar antal klasser. Förutom klassrum, grupprum och specialsalar behövs mer utrymme för personal, både arbetsrum och konferenslokaler.

Med ett ökat antal elevantal på skolorna blir kapaciteten i matsalarna en begränsande faktor. Det är både den faktiska ytan och tid avsatt för servering som är begränsande. Därtill måste hänsyn tas till brandföreskrifter om hur många personer som max får vistas i lokalen.

Specialsalar

Avsaknad av specialsalar på Surteskolan, Nolskolan och Alboskolan medför att undervisning sker på annan skolenhet vilket innebär höga transportkostnader och ineffektiva undervisningsgrupper då flera pedagoger måste vara involverade i den struktur som finns idag.

Utemiljö

Utemiljön för eleverna påverkas när mer yta tas i anspråk för lokaler. Vid ett ökat elevantal ska fler elever använda samma antal kvadratmeter som dagens elever. Det finns utemiljö där ytan idag upplevs liten i förhållande till antal elever på skolan. Trafiksituationen vid en del skolenheter är redan hårt ansträngd och gynnas inte av en ökad biltrafik.

Grundsärskola

Grundsärskolan är en rättighet för de barn som bedöms tillhöra målgruppen. I takt med att elevtalen ökar så ökar också antalet elever i särskolan. Det innebär att verksamheten behöver tillgång till större och fler lokaler utformade efter särskolans behov. Alla lokaler som nyttjas av särskolan kräver anpassningar. Det kommer bland annat att behövas fler platser i specialsalar som anpassas för särskolan, till exempel bänkar som kan justeras i höjd.

Större skolenheter

Större enheter har bättre förutsättningar att arbeta inom sina ekonomiska ramar. Det skapar goda möjligheter utifrån organisatoriska vinster och ekonomiskt perspektiv. Det medför även pedagogiska förbättringar då möjligheten att erbjuda attraktiva tjänster på skolan ökar vilket underlättar rekrytering av personal.

Fritidshem

Kartläggningen av fritidshemmen visar att de allra flesta fritidshemmen delar lokaler med skolans verksamhet och att lokalerna för fritidshemmen inte är dimensionerade eller tillräckligt anpassade utifrån verksamhetens behov. Det påverkar möjligheterna att bemanna effektivt, till viss del påverkas också ändamålsenligheten vilket kan innebära ett hinder för att nå upp till läroplanens intentioner då det exempelvis inte ger samma möjlighet att behålla påbörjade projekt eller att kunna ha projekt/arbetsområden som sträcker sig över flera dagar.

De flesta fritidshem och avdelningar kan erbjuda något rum, eller utrymme, som är tänkt att kunna ge rekreativ möjligheter till eleverna, vilket är ett krav i gällande styrdokument. Det skiljer mellan fritidshemmen i vilken grad organisationen och utformningen av lärmiljön utgår från elevperspektivet. Det verkar generellt främst vara i de mindre lokalerna som eleverna direkt är med och är delaktiga av utformandet av den fysiska lärmiljön.

Skolan och fritidshemmen är samlokaliserade och verksamhetsintegrerade och samverkan mellan verksamheterna är av yttersta vikt och lokalernas kapacitet och utformning bör vara utformade

för att tillgodose både skolans och fritidshemmens behov. Då behov av skolbarnsomsorg främst finns i de lägre årskurserna bör framtida lågstadieskolor byggas utifrån dessa behov.

Akuta behov

Aroseniusskolans kapacitet är redan överskriden och underkapaciteten kommer att öka under perioden. Ett akut behov har skrivits fram till förvaltningsledningen. Lokalförsörjningsenheten behöver redovisa en tidplan för projekt Aroseniusskolan och visa hur behovet skall lösas fram till permanent lösning är på plats. Behov av antal elevplatser påverkas av ändring av skolområdena.

Enligt befolkningsprognosen kommer det att uppstå brist på elevplatser på Surteskolan, Bohusskolan samt Nolskolan, 2022-2023, och det föreligger redan nu en risk för att det behövs akuta åtgärder.

Långsiktigt perspektiv

Befintliga skolområden behöver utredas utifrån ett längre perspektiv än tio år för att se om det finns möjlighet att bygga för ett ökat antal elevplatser eller om det behöver köpas in ny mark för att tillgodose behovet. Framtagna utredningar för skolområden måste se till behov utifrån kortsiktigt och långsiktigt perspektiv, både utifrån antal elevplatser, om skolorna får plats och att det tas fram detaljplaner som medger det som behöver byggas.

Samlad bedömning gymnasieskola

Lokalerna möter inte behovet av flexibilitet med anpassningar, utifrån elevers behov, i tillräcklig hög grad. Verksamhetens behov ändras både under året och från år till år, vilket bland annat innebär förändring i behovet av möbler. Verksamheten behöver förvaringsplats för möbler samt förråd för skolmaterial och yta där elevskåp kan placeras i direkt anslutning till hemklassrummet, specialsalar, tillgång till idrottshall, utöka matsalen med fler rum eller avskilda platser för att skapa matro och ytor för rastaktiviteter samt en samlingsal/aula.

Elevunderlaget på Ale gymnasium styrs bland annat av nationella beslut. En ökning av antal elever inom grundskolan medför också en ökning av antal elever på Ale gymnasium. Det är viktigt att förekomma ökningen och ha lokaler som är anpassade för gymnasiet verksamhet. Idag finns det redan fler elever än vad skolan har kapacitet för.

Ale gymnasiums behov är nya lokaler, som kan möta behovet av antal platser, enligt kommande utredning, samlokaliserat med Komvux och andra funktioner som arbetar nära målgruppen. Prognosen för antal elever i målgruppen är att den ökar de närmaste åren. Fler elever kommer att fullfölja sin gymnasiala utbildning på Ale gymnasium och färre platser kommer att köpas av andra kommuner. Det resulterar i att det behövs fler elevplatser samt fler och större undervisningslokaler.

För att effektivisera och öka flexibilitet och målgruppsanpassat utbud för Ale gymnasium och vuxenutbildningens elever är en samverkan mellan verksamheterna en lösning. Behovet är gemensamma lokaler för verksamheterna till en lägre hyreskostnad än dagens nivå.

Det finns stora fördelar med en utbildningsverksamhet för äldre elever nära kollektivtrafik. Närhet till bra kommunikationer gör det också lättare att göra studie- och praktikbesök för att visa eleverna olika vägar framåt.

Samlad bedömning Komvux

Komvux har lokaler i Himlaskolan, Alafors. Verksamhet fastighet har bedömt att Himlaskolan behöver avvecklas inom några år på grund av byggnadernas standard, ett beslut som påverkar Komvux lokaler. Lokalerna är i behov av invändigt underhåll. Prioritering av åtgärderna behöver göras när det finns beslut på hur länge verksamheten ska vara kvar i befintliga lokaler.

Hösten 2021 kommer Komvux starta en ny yrkesutbildning, Barn- och fritid, och öka med en yrkesutgång för Vård- och omsorg samt anordna SFI-utbildning till annan kommun. I och med pandemin har vuxnas behov till fortbildning ökat och det medför att fler kommer att söka Komvux. Det innebär fler elever och ökat tryck på befintliga lokaler.

Enligt LFP 2022-2031 finns samtliga Ale kommuns lokalbehov redovisade och enligt framförda behov ska det under 2022 färdigställas lokaler för Komvux. Det är viktigt att åtminstone hela Komvux verksamhet lokaliseras till samma plats, nära bra kollektivtrafik för att elever lätt ska komma i kontakt med andra aktörer eftersom de även läser kurser i andra kommuner.

Förskola

Förskoleverksamheten är reglerad i skollag, läroplan, allmänna råd och kommunala måldokument. Förskolan har uppdraget att lägga grunden för det livslånga lärandet. Förskolan ska stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda en trygg omsorg. Leken är viktig för varje barns utveckling och lärande och ska medvetet användas för att lustfyllt stimulera fantasi, inlevelse, kommunikation och förmåga till symboliskt tänkande samt förmåga att samarbeta och lösa problem. Verksamheten ska utgå från barnens erfarenheter, intressen, motivation och drivkraft att söka kunskap och de ska därför vara delaktiga och ha inflytande över miljöns utformning och planeringen av verksamheten.

Förskola erbjuds alla barn från ett års ålder bosatta i Sverige och som inte har börjat i annan utbildning¹. Förskola kan erbjudas i olika omfattning utifrån om vårdnadshavare är förvärvsarbetande, aktivt arbetssökande, föräldraledig eller studerar. Förskola kan också erbjudas utifrån barnets eget behov. Höstterminen det år barnet fyller tre år ska barnet erbjudas förskola om minst 525 timmar per år, så kallad allmän förskola. Allmän förskola är frivillig för barnet att delta i, men tvingande för kommunen att erbjuda².

Erbjudande om omsorg

Invånarna i Ale kommun ska erbjudas kvalitet och valfrihet. Barnomsorg är en viktig utgångspunkt för att det ska vara möjligt för båda föräldrarna att förena arbetsliv med ansvar för barn och familj.

Ale kommun ansvarar för att utbildning i förskola erbjuds. Erbjudandet kan vara både i kommunal och fristående förskola³. De fristående förskolorna drivs i egen regi och ansökan om plats görs till respektive förskola.

Ale kommun erbjuder omsorg under vardagar klockan 06.00-18.00. Omsorg kan, om kommunens kriterier är uppfyllda, erbjudas på lämplig förskola eller som pedagogisk omsorg i hemmet även utanför ordinarie tider måndag till torsdag. Förskola erbjuds inte för veckoslut eller i samband med andra större helger⁴.

När vårdnadshavare har anmält önskemål om förskola med offentlig huvudman ska kommunen erbjuda barnet förskola inom fyra månader, så kallad platsgaranti⁵. Barn med behov av särskilt stöd i sin utveckling, i form av förskola, ska skyndsamt erbjudas en plats⁶.

Plats ska erbjudas så nära hemmet som möjligt inom det skolområdet där barnet bor. Samtidigt ska skälig hänsyn tas till vårdnadshavares önskemål⁷. Det innebär att kommunen ska beakta önskemål om plats så långt det är möjligt utan att annat barns rätt till en plats nära hemmet

¹ Skollagen (2010:800) 8 kap. 3 §

² Skollagen (2010:800) 8 kap. 4 §

³ Skollagen (2010:800) 8 kap. 12 §

⁴ Skollagen (2010:800) 8 kap. 3 §

⁵ Skollagen (2010:800) 8 kap. 14 §

⁶ Skollagen (2010:800) 8 kap. 14 §

⁷ Skollagen (2010:800) 8 kap. 15 §

åsidosätts eller att det uppstår betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för kommunen i och med att önskemål beaktas.

Statsbidrag

Statsbidrag för mindre barngrupper ska gå till insatser som minskar eller motverkar en ökning av barngruppernas storlek i förskolan. Barngrupp, enligt Skolverket, är den grupp som barnet ingår i på förskolan under större delen av dagen. Gruppens sammansättning ska vara densamma under större delen av dagen och över tid.

Om det finns förutsättningar i lokalerna går det att minska barngrupperna, antingen med färre inskrivna barn, eller skapa fler barngrupper med färre antal barn i gruppen. Vid skapande av fler barngrupper går det att öka det totala antalet barn på förskolan så länge den genomsnittliga storleken på barngrupperna minskar.

Inför hösten 2021 har Ale kommun ansökt om statsbidrag för mindre barngrupper för alla förskolor i kommunen, till ett sammanlagt värde av drygt 7,1 miljoner kronor. Besked om beviljat statsbidrag lämnas i juli och kan avse delar av det ansökta bidraget, per förskola.

Placering på förskolorna i Ale kommun

Det är kommunen som avgör hur många barn som får plats på varje förskola och det styrs av lokalerna, gruppernas storlek, barnens ålder och behov. Ale kommun måste stärka arbetet med att skapa förutsättningar i form av såväl personal som resurser samt lokaler för att säkerställa en kvalitativ utbildning på förskolan. Av organisatoriska och ekonomiska skäl bör mindre enheter antingen avvecklas eller byggas ut.

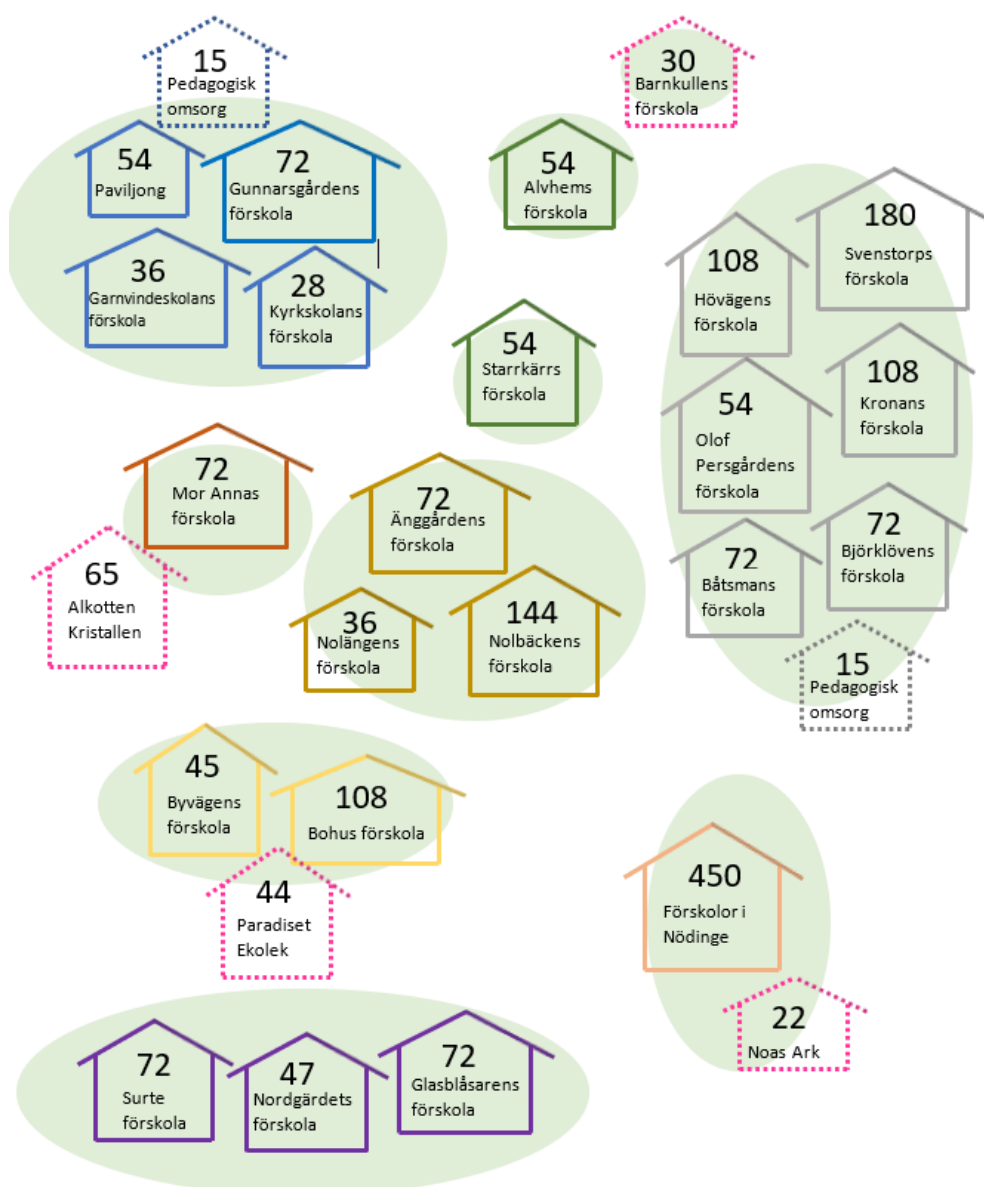
Det är stort tryck på förskolorna i Ale kommun och antal platser är begränsat. Utmaningarna är stora och det behövs ett kontinuerligt arbete med att ta fram lösningar under kommande år. Utmaningen är, förutom att ha resurser till personal för mindre barngrupper, att arbeta mot Skolverkets riktmärke kring barngruppernas storlek och samtidigt möta den stora efterfrågan på förskoleplatser inom ramen för fyramånadersgarantin. Detta ställer stora krav på arbetsorganisationen. Kommunfullmäktiges långsiktiga mål om att öka personaltätheten i förskolan kommer att stötta arbetet med mindre barngrupper.

Flera förskolor har redan utvecklat arbetet med den inre organisation för att skapa mindre grupper under större delen av dagen. Nya grupper har formats utifrån förskolornas befintliga barn- och personalantal och barns möjligheter till mindre sammanhang har på detta sätt ökat. Ändringar har möjliggjorts med hjälp av statsbidraget för mindre barngrupper.

Under 2021 kommer verksamheten att använda utemiljön och arbeta fram mobila lösningar som skapar flexibilitet i befintlig organisation. Eldrivna cyklar för mobil förskoleverksamhet, för 6–8 barn per cykel, kommer att prövas i mindre skala. Förslaget innebär på sikt att fler barn får möjlighet att befinna sig i mindre grupper och sammanhang samt att tillfälliga lösningar kan ersättas med mer flexibla, hållbara lösningar för 6–8 barn per cykel. Förslaget innebär på sikt att fler barn får möjlighet att befinna sig i mindre grupper och sammanhang samt att tillfälliga lösningar kan ersättas med mer flexibla, hållbara lösningar.

Förskoleplatser

Ale kommun har 25 förskolor år 2022 (kända uppgifter 2021) samt pedagogisk omsorg i Älvängen och Skepplanda. Inom verksamheten finns också en familjecentral med öppen förskola. Fristående förskolor i kommunen är Paradiset, Noas ark, Alkotten, Kristallen och Barnkullen. Fristående pedagogisk omsorg i Bohus är Ekolek. Figur 2 visar kommunala och fristående förskolor samt kapacitet.

Figur 2. Kommunala och fristående förskolor.

I Ale kommun finns det 2 201 platser tillsammans för kommunala förskolor, pedagogisk omsorg och fristående förskolor. 2020-11-01 var det 1 894 barn placerade i barnomsorg i Ale kommun och 2021-06-01 2 092 barn.

Analysantagande förskola

Behovsanalys 2023–2032 har tagit fram en prognos för behov av antal förskoleplatser per halvår, juli-december och januari-juni. En placeringsgrad per ort har räknats fram per första november 2020 och första juni 2021. För beräkning av placeringsgraden har antal placerade barn från respektive ort i förhållande till barn 1–5 år per 2020-12-31 använts. Placeringsgraden används för att göra en bedömning av behov av förskoleplatser i relation till befolkningsprognosen.

$$\frac{\text{Placeringsgrad 1 november 2020}}{\text{Antal placerade barn från resp ort}} = \text{Placeringsgrad}$$

Barn 1-5 år per 2020-12-31

$$\frac{\text{Placeringsgrad 1 juni 2021}}{\text{Antal placerade barn från resp ort}} = \text{Placeringsgrad}$$

Barn 1-5 år per 2020-12-31

- Bedömningen av antal platser på förskolorna är gjord utifrån samma riktvärde som vid nyproduktion av förskolor, 10 m² per barn, justerat utifrån byggnadens utformning och förutsättningar.
- Placeringar på fristående förskolor är medräknade i placeringsgraden.

Antal barn som kan placeras på förskolorna kan variera och påverkas av barnens ålder. Om det är många barn i de yngre åldrarna kan färre barn placeras på förskolorna. Det är inte alltid barnen är placerade på en förskola på den ort de bor. Analysen visar inte hur barnen är placerade idag, den visar behovet av platser per ort, uppdelat på höst och vår, om alla barn placeras på den ort de bor. I diagrammen visas även behov av platser i relation till kapaciteten på respektive ort.

Befolkningsprognos barn 1–5 år

Antalet barn i förskoleåldrarna beräknas öka under prognosperioden. Utvecklingen beräknas framför allt ske i Älvängen på kort sikt och i Nödinge på lång sikt. Det beror på att det i dessa orter finns stora andelar barnfamiljer och stora detaljplaner för bostäder. Skillnader mot tidigare prognoser är att Skepplanda och Alvhem beräknas få en ökad befolkning än vad tidigare prognoser visat.

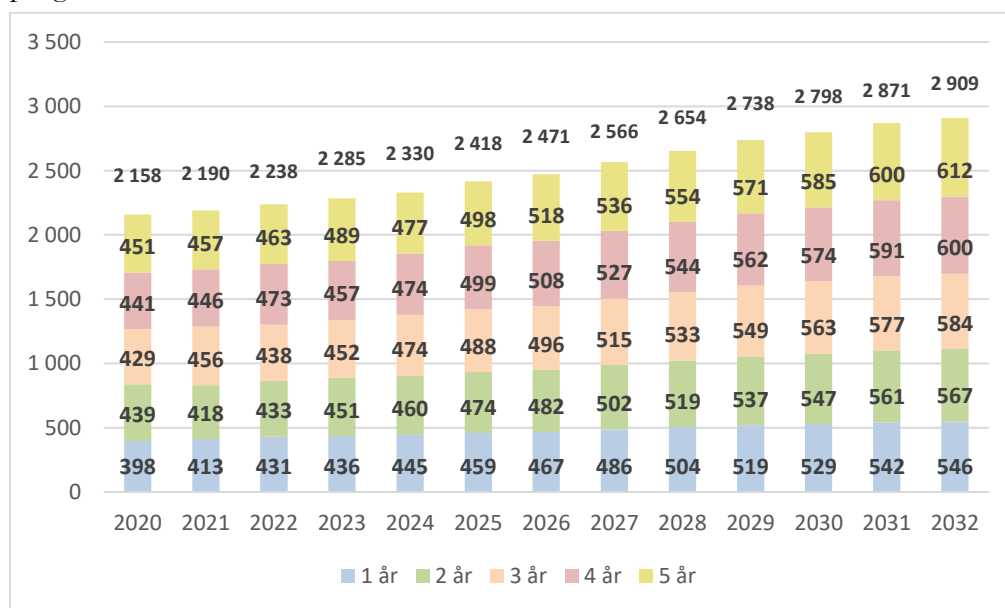

Diagram 2. Befolkningsprognos 2021–2032, barn 1–5 år

Surte

I Surte finns två permanenta förskolor, Surte förskola och Nordgårdets förskola. Utöver det finns Glasblåsarens förskola, en tillfällig förskola i paviljong. Tabell 3 visar antal platser per förskola.

Förskola	Antal platser	Kommentar
Surte förskola	72	
Nordgårdets förskola	47	
Glasblåsarens förskola	72/0	Kontraktstid tom 2022-07-31 Uppsägningstid 6 mån, förlängning 1 år Bygglov 2026-03-29
Summa förskoleplatser	191/119	

Tabell 3. Barnomsorg Surte

Behov av antal förskoleplatser har räknats fram enligt beskrivningen under rubriken Analysantagande förskola. Diagram 3 visar befolkningsprognos, antal platser samt behov av förskoleplatser per halvår, juli-december och januari-juni.

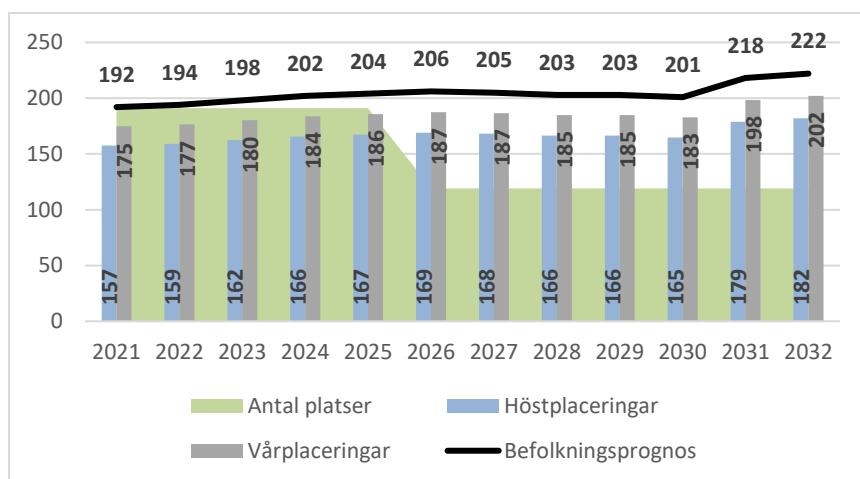

Diagram 3. Befolkningsprognos, antal platser och behov av förskoleplatser höst och vår, Surte

Bygglovet för Glasblåsarens förskola kommer inte att förlängas efter 2026-03-29. Det saknas 60-85 platser för att kapaciteten ska räcka för att placera barn boende i Surte på förskolorna i Surte under hela perioden. När Glasblåsarens förskola avetableras måste en ny förskola vara på plats. Det är beslutat att en ny förskola ska vara färdigställd 2026. Antal platser är beroende av att lokalerna på Nordgårdets och Surtes förskola håller en god standard.

Bohus

I Bohus finns en permanent förskola, Bohus förskola. Utöver det finns Byvägens förskola, en tillfällig förskola i paviljong. Tabell 4 visar antal platser per förskola. I Bohus finns en fristående förskola, Paradiset, vilken drivs av Nödinge församling. Ekolek är ett enskilt familjedaghem.

Förskola	Antal platser	Kommentar
Bohus förskola	108	Möjligt med 114 platser
Byvägen	45/0	Kontraktstid tom 2021-12-31 Uppsägningstid 6 mån, förlängning 1 år Bygglov 2026-05-17
Paradiset	37	
Ekolek	7	
Summa förskoleplatser	197/152	

Tabell 4. Barnomsorg Bohus

Behov av antal förskoleplatser har räknats fram enligt beskrivningen under rubriken Analysantagande förskola. Diagram 4 visar befolkningsprognos, antal platser samt behov av förskoleplatser per halvår, juli-december och januari-juni.

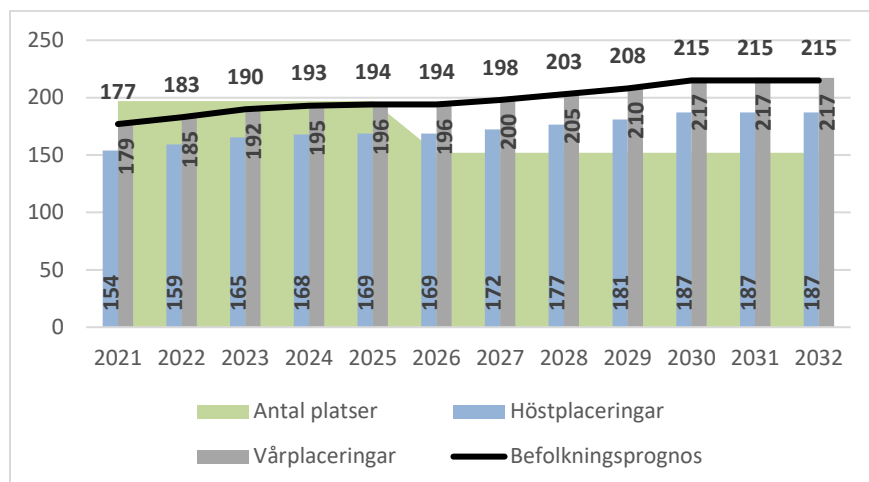

Diagram 4. Befolkningsprognos, antal platser och behov av förskoleplatser höst och vår, Bohus

Bygglov för Byvägens förskola kommer inte att förlängas efter 2026-05-17. Det saknas 35-65 platser för att kapaciteten ska räcka för att placera barn boende i Bohus på förskolorna i Bohus under hela perioden. När Byvägens förskola avetableras måste en ny förskola vara på plats. Det är beslutat att en ny förskola ska vara färdigställd 2026. Antal platser är beroende av att lokalerna på Bohus förskola håller en god standard.

Nödinge

I Nödinge påverkas befintliga förskolor dels av samhällsplaneringen, dels av byggandet av Lövängens förskola. Ett tänkbart scenario är att år 2023 finns det cirka 450 kommunala förskoleplatser. Utöver det finns en fristående förskola, Noas ark, vilken drivs av Nödinge församling. Tabell 5 visar antal platser per förskola.

Förskola	Antal platser	Kommentar
Kommunala förskolor	450	
Noas ark	22	
Summa förskoleplatser	472	

Tabell 5. Barnomsorg Nödinge

Behov av antal förskoleplatser har räknats fram enligt beskrivningen under rubriken Analysantagande förskola. Diagram 5 visar befolkningsprognos, antal platser samt behov av förskoleplatser per halvår, juli-december och januari-juni.

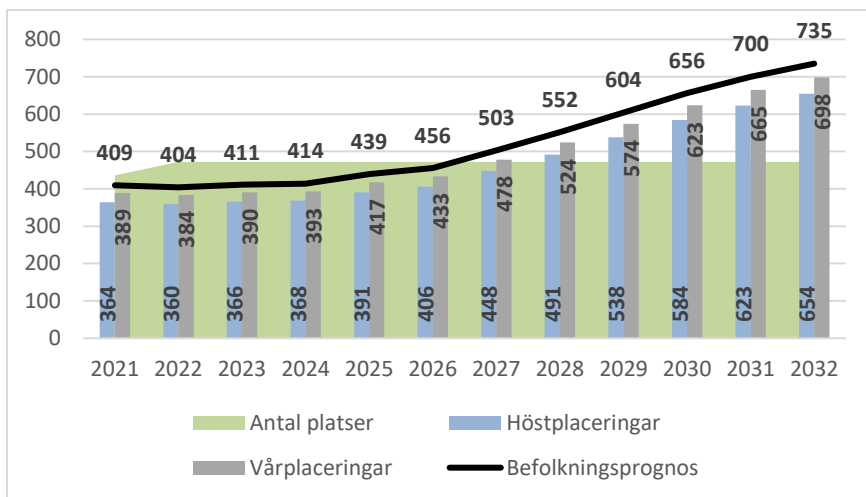

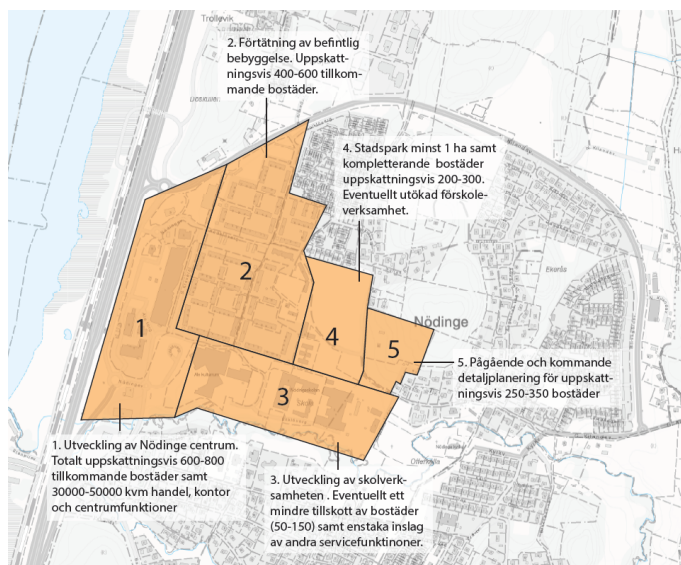
Diagram 5. Befolkningsprognos, antal platser och behov av förskoleplatser höst och vår, Nödinge

För Nödinge är antalet platser på förskolan år 2021 räknat med Äppelgårdens, Storgårdens, Vitklövergatans, Rödklövergatans och Nygårdens förskola. Från år 2022 är det i diagram 5 inlagt 450 kommunala förskoleplatser. Med 472 platser finns det kapacitet att placera barn boende i Nödinge till och med år 2027. Antal platser är beroende av att lokalerna på förskolorna i Nödinge håller en god standard. Från 2028 och perioden ut ökar behovet av antal förskoleplatser både för placeringar under hösten och våren.

Samhällsutveckling

Ale kommun har tagit fram en fördjupad översiktsplan (FÖP) som visar en ”färdplan” på hur Nödinge ska förtätas, figur 3. Detaljplan för Ale torg (område 1 på kartan) pågår och Ale kommun har ansökt om planbesked för att planlägga delar av fastigheten Nödinge 38:2 med flera, Bobollplan (område 2 och 4 på kartan). Syftet med planläggningen är bland annat att förtäta orten Nödinge med bostäder, ny förskola, bygggrätt för skola, ny tillfartsväg till Bobollplan och skolområdet samt en ny stadspark. Detaljplanen beräknas vara klar senast 2023/2024.

Med en ny förskola med 180 platser i centrala Nödinge räcker platserna till slutet av perioden. Viss brist kan uppkomma i slutet av perioden och då för vårplaceringar.

Figur 3. ”Färdplan” förtätning i Nödinge

Nol

I Nol finns tre permanenta förskolor, Nolbäckens förskola, Änggårdens förskola och Nolängens förskola. Tabell 6 visar antal platser per förskola.

Förskola	Antal platser	Kommentar
Nolbäckens förskola	144	
Änggårdens förskola	72	Alebyggen är fastighetsägare. Kontraktstid 2024-12-31. Uppsägningstid 12 mån, förlängning 3 år
Nolängens förskola	36	
Summa förskoleplatser	252	

Tabell 6. Barnomsorg Nol

Behov av antal förskoleplatser har räknats fram enligt beskrivningen under rubriken Analysantagande förskola. Diagram 6 visar befolkningsprognos, antal platser samt behov av förskoleplatser per halvår, juli-december och januari-juni.

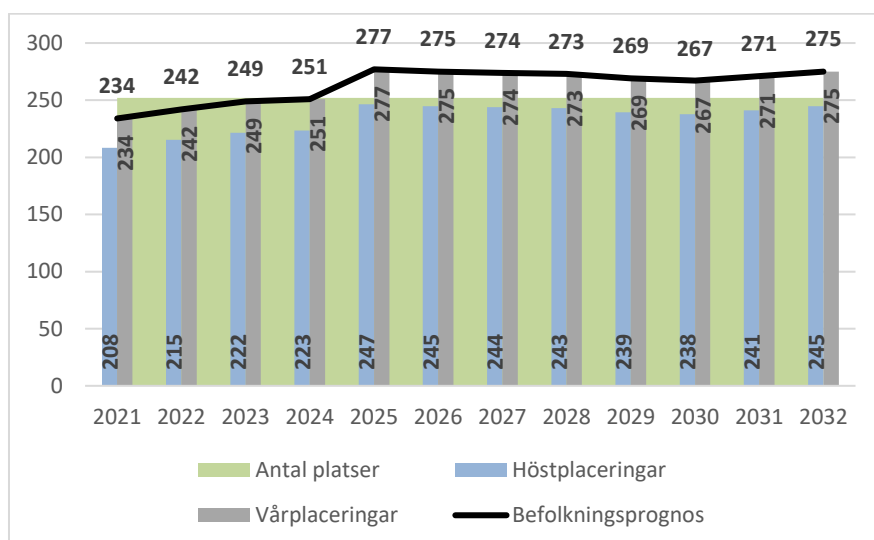

Diagram 6. Befolkningsprognos, antal platser och behov av förskoleplatser höst och vår, Nol

Med 252 platser finns det kapacitet att placera barn boende i Nol på förskolorna i Nol under hela perioden. Viss brist kan uppkomma från 2025 och perioden ut för placeringar på våren. Barn från Starrkärr kan även placeras i Nol. Antal platser är beroende av att lokalerna på Nolängens och Änggårdens förskola håller en god standard.

Alafors

I Alafors finns en permanent förskola, Mor Annas förskola. Utöver det finns två fristående förskolor, Alkotten och Kristallen. Alkotten är ett föräldrakooperativ och Kristallen är en montessoriförskola. Tabell 7 visar antal platser per förskola.

Förskola	Antal platser	Kommentar
Mor Annas förskola	72	Möjligt med 78 platser
Alkottens förskola	25	Ekonomisk förening
Kristallens förskola	40	Montessoriförskola
Summa förskoleplatser	137	

Tabell 7. Barnomsorg Alafors

Behov av antal förskoleplatser har räknats fram enligt beskrivningen under rubriken Analysantagande förskola. Diagram 7 visar befolkningsprognos, antal platser samt behov av förskoleplatser per halvår, juli-december och januari-juni.

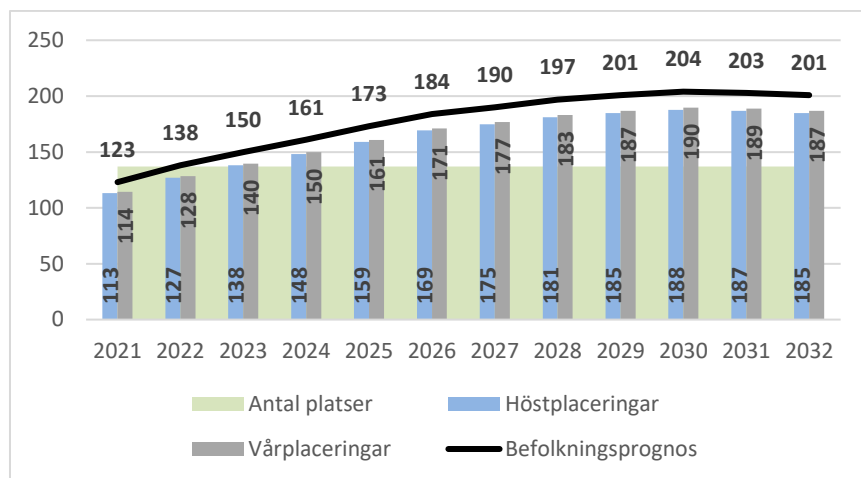

Diagram 7. Befolkningsprognos, antal platser och behov av förskoleplatser höst och vår, Alafors

Med 137 platser finns det kapacitet att placera barn boende i Alafors på förskolorna i Alafors till och med år 2023/2024. Antal platser är beroende av att lokalerna på Mor Annas förskola håller en god standard och att de fristående förskolorna fortsätter bedriva sina verksamheter i samma utsträckning som idag. Från 2024/2025 och perioden ut ökar behovet av antal förskoleplatser både för placeringar under hösten och våren. I Alafors placeras även barn från Starrkärr om det finns plats och vårdnadshavare har sökt dit.

Starrkärr, Kilanda och Ryd

I Starrkärr finns en permanent förskola, Starrkärrs förskola. Tabell 8 visar antal platser.

Förskola	Antal platser	Kommentar
Starrkärrs förskola	54	
Summa förskoleplatser	54	

Tabell 8. Barnomsorg Starrkärr

Behov av antal förskoleplatser har räknats fram enligt beskrivningen under rubriken Analysantagande förskola. Diagram 8 visar befolkningsprognos, antal platser samt behov av förskoleplatser per halvår, juli-december och januari-juni.

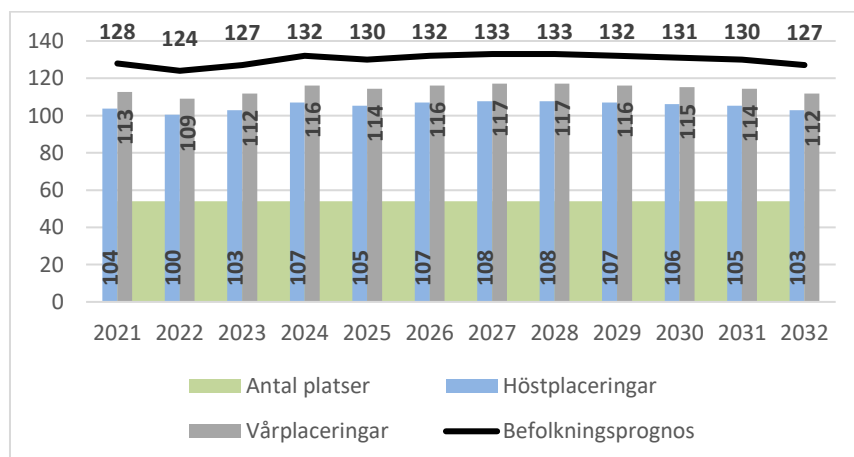

Diagram 8. Befolkningsprognos, antal platser och behov av förskoleplatser höst och vår, Starrkärr, Kilanda, Ryd

Med 54 platser finns det inte kapacitet att placera barn boende i Starrkärr, Kilanda och Ryd på Starrkärrs förskola. Det finns redan i dag en underkapacitet. Antal platser är beroende av att lokalerna på Starrkärrs förskola håller en god standard. Barn från Starrkärr placeras även i Alafors och Nol.

Älvängen

I Älvängen finns sex permanenta förskolor, Olof Persgårdens förskola, Hövägens förskola, Björklövens förskola, Båtsmans förskola, Kronans förskola och Svenstorps förskola. Utöver det finns pedagogisk omsorg. Tabell 9 visar antal platser per förskola.

Förskola	Antal platser	Kommentar
Olof Persgårdens förskola	54	Möjligt med 57 platser
Hövägens förskola	108	Möjligt med 114 platser
Björklövens förskola	72	
Båtsmans förskola	72	Möjligt med 78 platser
Kronans förskola	108	Möjligt med 114 platser
Svenstorps förskola	180	
Pedagogisk omsorg	15	
Summa förskoleplatser	609	

Tabell 9. Barnomsorg Älvängen

Behov av antal förskoleplatser har räknats fram enligt beskrivningen under rubriken Analysantagande förskola. Diagram 9 visar befolkningsprognos, antal platser samt behov av förskoleplatser per halvår, juli-december och januari-juni.

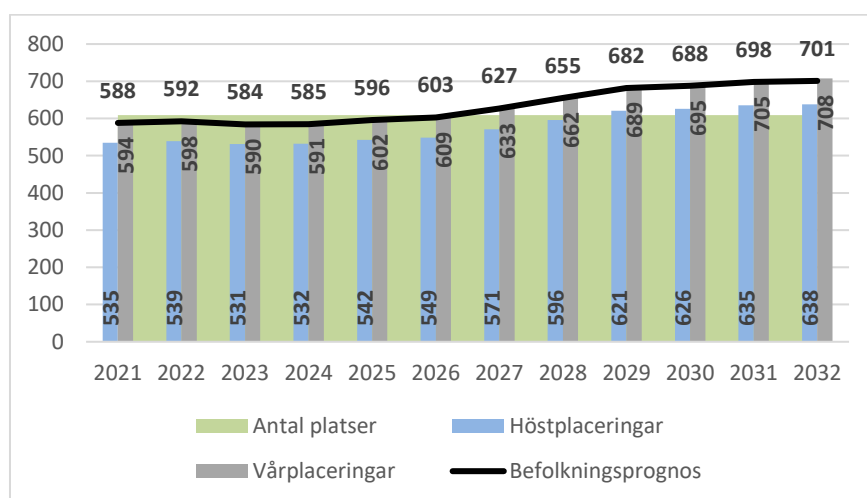

Diagram 9. Befolkningsprognos, antal platser och behov av förskoleplatser höst och vår, Älvängen

Med 609 platser finns det kapacitet att placera barn boende i Älvängen på förskolorna i Älvängen till och med år 2027/2028. Från 2028/2029 och perioden ut ökar behovet av antal förskoleplatser både för placeringar under hösten och våren. En förutsättning för att kapaciteten i Älvängen ska räcka till barnen boende i Älvängen är att barn från Skepplanda och Starrkärr placeras enligt närhetsprincip eller på annan ort än Älvängen. Antal platser är beroende av att lokalerna på Olof Persgårdens, Hövägens, Björklövens, Båtsmans och Kronans förskola håller en god standard.

Skepplanda

I Skepplanda finns tre permanenta förskolor, Garnvindeskolans förskola, Gunnarsgårdens förskola och Kyrkskolans förskola samt pedagogisk omsorg. Utöver det pågår ett arbete med en tillfällig förskola i paviljong. Tabell 10 visar antal platser per förskola.

Förskola	Antal	Kommentar
Garnvindeskolans förskola	36	
Gunnarsgårdens förskola	72	
Kyrkskolans förskola	28	
Paviljong	54	
Pedagogisk omsorg	15	
Summa förskoleplatser	205	

Tabell 10. Barnomsorg Skepplanda

Behov av antal förskoleplatser har räknats fram enligt beskrivningen under rubriken Analysantagande förskola. Diagram 10 visar befolkningsprognos, antal platser samt behov av förskoleplatser per halvår, juli-december och januari-juni.

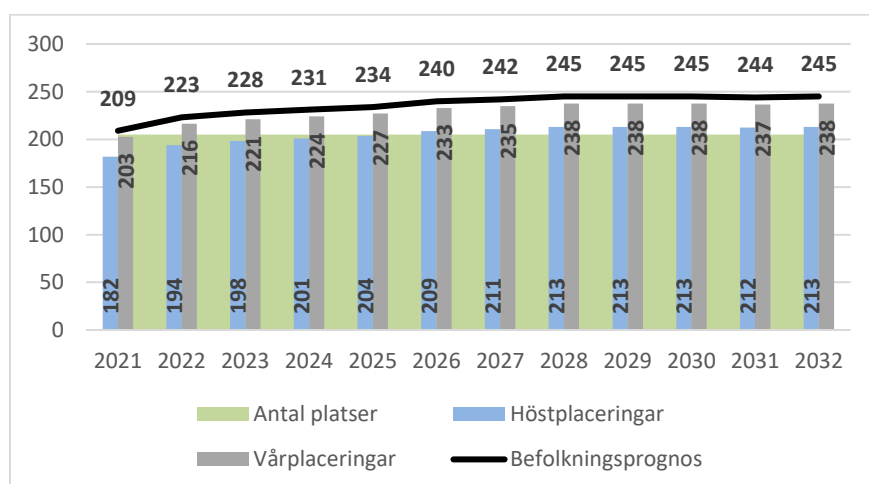

Diagram 10. Befolkningsprognos, antal platser och behov av förskoleplatser höst och vår, Skepplanda

Med 205 platser finns det kapacitet att placera barn boende i Skepplanda på förskolorna i Skepplanda under hela perioden. Generellt finns det brist för vårplaceringar under hela perioden. Det saknas några få platser för höstplaceringar från 2026 och framåt. En förutsättning för att kapaciteten i Skepplanda ska räcka till barnen boende i Skepplanda är att barn från Hålanda placeras på annan ort än Skepplanda. Antal platser är beroende av att Gunnarsgården, Kyrkskolans och Garnvindeskolans förskola håller en god standard. I Skepplanda placeras även barn från Hålanda.

Hålanda

I Hålanda finns Barnkullens förskola, en fristående förskola som drivs som ett föräldrakooperativ. Tabell 11 visar antal platser.

Förskola	Antal platser	Kommentar
Barnkullens förskola	30	
Summa förskoleplatser	30	

Tabell 11. Barnomsorg Hålanda

Behov av antal förskoleplatser har räknats fram enligt beskrivningen under rubriken Analysantagande förskola. Diagram 11 visar befolkningsprognos, antal platser samt behov av förskoleplatser per halvår, juli-december och januari-juni.

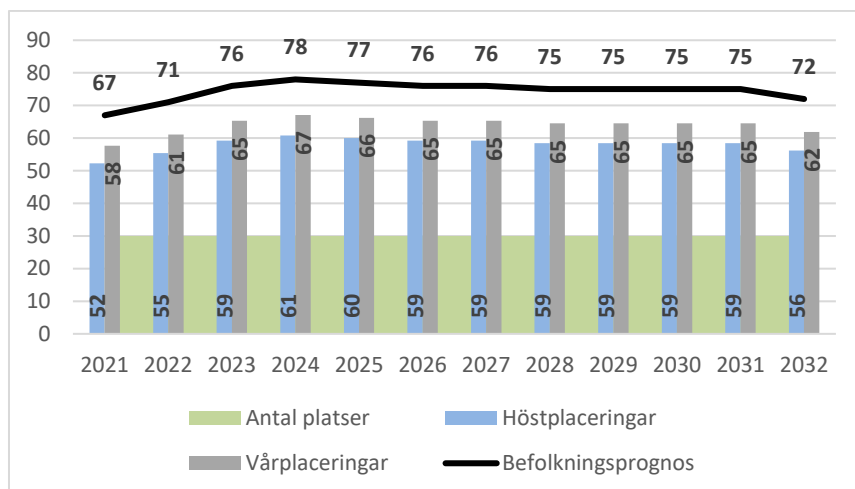

Diagram 11. Befolkningsprognos, antal platser och behov av förskoleplatser höst och vår, Hålanda

Med 30 platser finns det inte kapacitet att placera barn boende i Hålanda på förskolan i Hålanda. Barn från Hålanda placeras i Skepplanda eller Alvhem om det finns plats och vårdnadshavare har sökt dit.

Alvhem

I Alvhem finns en permanent förskola, Alvhems förskola. Tabell 12 visar antal platser.

Förskola	Antal platser	Kommentar
Alvhems förskola	54	
Summa förskoleplatser	54	

Tabell 12. Barnomsorg Alvhem

Behov av antal förskoleplatser har räknats fram enligt beskrivningen under rubriken Analysantagande förskola. Diagram 12 visar befolkningsprognos, antal platser samt behov av förskoleplatser per halvår, juli-december och januari-juni.

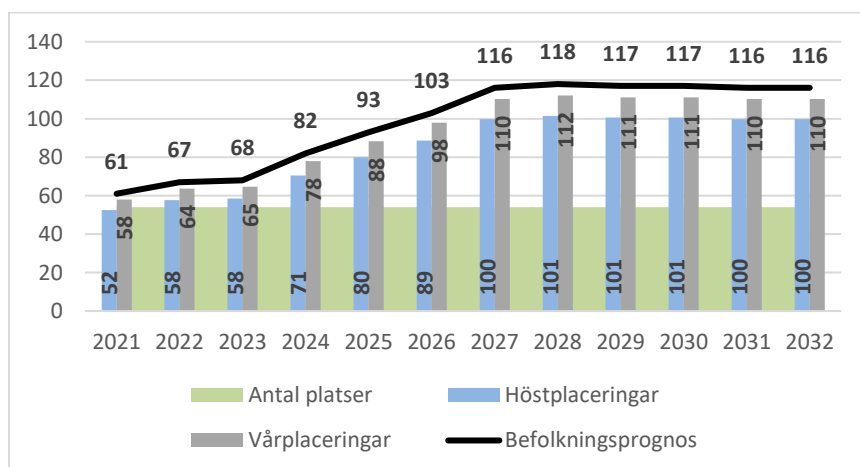

Diagram 12. Befolkningsprognos, antal platser och behov av förskoleplatser höst och vår, Alvhem

Med 54 platser kommer inte kapaciteten att räcka till behovet som finns i Alvhem. Det blir brist på platser både på höstplaceringar och vårplaceringar. Barn från Alvhem placeras i Skepplanda.

Förskoleklass, grundskola, grundsärskola och fritidshem

Den obligatoriska verksamheten inom utbildningsnämndens ansvar består av 12 registrerade skolenheter. Dessutom har utbildningsnämnden inom verksamhetsområdet ansvar för förskoleklass och fritidshemmen. Figur 5 visar skolorna och upptagningsområdena i Ale kommun.

Figur 5. Kommunala och fristående skolor

Förskoleklass och grundskola

Skolans övergripande uppdrag och därmed utbildningsnämndens uppdrag innebär att utbildningen ska vara likvärdig och att alla elever har rätt till en utbildning av hög kvalitet. Verksamheten ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Skolan ska arbeta för att kompensera för elevers olika bakgrund och förutsättningar. Eleverna ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. Skolan ska sträva efter att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden samt främja lusten att lära. Alla som arbetar i skolan ska verka för att utbildningen främjar de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling. Utbildningen syftar till att i samarbete med hemmen främja barns och elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarsfulla individer.

Den dagliga pedagogiska ledningen av skolan och lärarnas professionella ansvar är förutsättningar för att skolan utvecklas kvalitativt. Detta kräver att verksamheten ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas.

Förskoleklassens utbildning utgår ifrån en helhetssyn på eleven och ska syfta till att stimulera elevernas allsidiga utveckling och lärande. Undervisningen ska ta sin utgångspunkt i elevernas behov och intressen samt i det kunnande och de erfarenheter som eleverna tidigare har tillägnat sig, men också kontinuerligt utmana eleverna vidare genom att inspirera till nya upptäckter och kunskaper. I undervisningen ska eleverna erbjudas en variation av arbetssätt, uttrycksformer och lärmiljöer som gynnar övergången från förskola till skola och fritidshem.

Grundsärskola

Kommunens grundsärskola är belägen i Älvängen på Kronaskolan 1-6 och på Aroseniussskolan 7-9. Särskolan är en skolform som är rättighetslagstiftad, vilket innebär att det finns ett ansökningsförfarande. Vårdnadshavare ansöker om plats i särskolan och ett mottagningsteam utreder om eleven är behörig till särskolan. Grundsärskolan följer till stora delar grundskolans uppdrag, men har egna kursplaner. Möjlighet finns för målgruppen att vara individintegrerade på sin hemskola med specialpedagogiskt stöd från särskolan. Kommunen har ingen egen gymnasiesärskola utan köper platser, framför allt i Kungälv.

Fritidshem

Fritidshemmet är integrerat i skolans verksamhet och utgör både en egen verksamhet och ett komplement till skolan. Undervisningen i fritidshemmet kompletterar förskoleklassen och skolan genom att lärandet i högre grad ska vara situationsstyrt, upplevelsebaserat och grupporienterat samt utgå från elevernas behov, intressen och initiativ.

Undervisningen syftar till att främja elevernas fantasi och förmåga att lära tillsammans med andra genom lek, rörelse och skapande genom estetiska uttrycksformer samt med utforskande och praktiska arbetssätt. Fritidshemmet kompletterar utbildningen i förskoleklassen och grundskolan genom att arbeta mot målen i läroplanen för fritidshem samt syfta till att ge eleverna en meningsfull fritid.

En statlig offentlig utredning föreslår att det ska finnas riktlinjer för barngrupper och lokaler även för fritidshemmet⁸. Förslaget innebär att ett tillägg i skollagen (2010:800) kommer att behöva göras där det framgår att huvudmannen ska se till att elevgrupperna har lämplig sammansättning och storlek samt att eleverna erbjuds en god miljö och ändamålsenliga lokaler. Mot bakgrund av att fritidshemmets lokaler har stor betydelse för verksamheten anser utredningen att Skolverket ska ges i uppdrag att ta fram riktlinjer för utformning och funktionalitet av fritidshemmets lokaler.

Under våren 2021 genomförde sektor utbildning en kartläggning av lärmiljöerna på kommunens fritidshem. I kartläggningen tittade sektorn på lokaler, utomhusmiljö, kvm/elev, personal/elev, antal barn/avdelning samt schemalagd tid kontra faktisk vistelsetid på fritidshemmen. Statistiska

⁸ Stärkt kvalitet och likvärdighet i fritidshem och pedagogisk omsorg. SOU 2020:34

jämförelser mellan Ale kommun och riket i stort gjordes utifrån elevantal, gruppstorlek och personaltäthet.

Generellt visar kartläggningen av lärmiljöerna på kommunens fritidshem att de flesta fritidshemmen har en lärmiljö, inomhus och utomhus, som är medverkande till den pedagogiska kvaliteten. Många enheter har närhet till natur och idrottsplatser samt att de har tillgång till exempelvis bibliotek, idrottshall, hemkunskapssal, aula, vilket bidrar till möjligheterna att leva upp till läroplanens intentioner. När nya riktlinjer slås fast kommer förbättringar att behöva genomföras i lokalerna, bland annat avseende möjligheten till mindre barngrupper.

Skolval Ale kommun

Ale kommun ska ordna utbildning för alla som enligt skollagen har rätt att gå i Ale kommuns grundskolor. Ale kommun erbjuder en skolplacering utifrån skolområden. Vårdnadshavaren har rätt att välja skola för sitt barn och kommunen ska i första hand utgå från vårdnadshavarens önskemål⁹. Vårdnadshavarens önskemål om placering vid en viss skolenhet får inte gå ut över ett annat barns rätt till placering vid en skolenhet nära hemmet (närhetsprincipen).

Det är kommunen som avgör antal elevplatser på varje skola. Kommunen tar då hänsyn till

- antal klasser i förhållande till skolenheten.
- klasstorlek i förhållande till klassens pedagogiska och sociala förutsättningar samt de fysiska förutsättningar som finns för respektive klassrum.
- övrigt (matsalens storlek, antal specialsalar, förvaringsutrymmen).

Alla elever är garanterade en plats inom Ale kommun, men ingen elev har förtur till eller är garanterad en plats i den närmaste skolan. Om efterfrågan överstiger antalet tillgängliga platser på vald skola, tillämpas följande urvalsgrunder i angiven ordning.

1. Barn i behov av särskilt stöd av pedagogisk eller social karaktär som har behov av att placeras vid en viss skolenhet.
2. Barn som bor inom önskad skolas skolområde.
3. Barn som bor inom två kilometers gångavstånd och som har syskon som går i årskurs F-3 på den aktuella skolan det läsår barnet ska börja.
4. Barn boende inom Ale kommun men utanför önskad skolas skolområde, med hänsyn taget till relativ närhet.
5. Barn boende utanför Ale kommun.

Om eleven inte får plats i önskad skola placeras eleven i den närmaste kommunala skola som har plats.

Enligt Skollagen¹⁰ ska *”En elev som har tagits emot i en kommuns grundskola ett visst läsår har rätt att gå kvar hela läsåret, även om de förhållanden som låg till grund för mottagandet ändras under läsåret. Om det för eleven återstår endast en årskurs, har eleven också rätt att gå kvar sista årskursen”*. Eleven har rätt att gå klart alla årskurser som finns på skolenheten.

⁹ Skollagen 9 kap. §15 och 10 kap. § 30

¹⁰ Skollagen 10 kap. § 28

Analysantagande skola

I arbetet med behovsanalysen har verksamhetssamordnarna varit delaktiga utifrån följande.

- Bedömning av skolans pedagogiska kapacitet, antal elever, i befintliga lokaler.
- Bedömning av matsalens kapacitet, antal platser. Hänsyn tagen till brandföreskrifter.
- Antal klassrum och grupprum.
- Konsekvensbeskrivning för verksamheten utifrån befintliga lokaler.

Följande analysantaganden har använts.

- Befintliga skolområden.
- Ahlafors Fria skola tar emot 280 elever. Förekommer att skolan med regelbundenhet tar emot fler i mellanstadiet.
- Beräkning av behov av antal elevplatser har utgått från antal placerade elever på skolorna höstterminen 2021 och antagit att förändringen av antal barn mellan åren i befolkningsprognosen kommer att påverka antal barn på skolorna. Förändringen av antal barn i förhållande till föregående år har lagts på innevarande år.

Det finns alltid en viss osäkerhet i behovet av antal elevplatser. Eftersom förändringen av antal barn, enligt befolkningsprognosen, i förhållande till föregående år har lagts på innevarande år kan det vid redovisningen av över-/underkapacitet finnas för få/många barn från år 2022 och framåt. Det är svårt att bedöma när den prognostiserade förändringen sker under året.

Elevplatser

Ale kommun har 12 registrerade skolenheter. En fristående skola finns i Alafors, Ahlafors Fria skola. Skolorna finns på olika orter i kommunen. På Garnvindeskolan och Nödingeskolan går elever i förskoleklass till årskurs 3. Himlaskolan, Nolskolan och Surteskolan har elever i förskoleklass till årskurs 6. Kronaskolan är uppdelad i två byggnader med elever i förskoleklass till årskurs 6. Alboskolan och Kyrkbyskolan har elever i årskurs 4 till årskurs 6. Aroseniussskolan och Da Vinciskolan har elever i årskurs 7 till årskurs 9. Bohusskolan har elever från förskoleklass till årskurs 9.

Vid bedömningen av antal elevplatser för respektive skola anges elevtal utifrån den pedagogiska kapaciteten. Kapacitet per ort presenteras i tabell 13.

Ort	Kommunala skolor	Friskola
Surte	280	
Bohus	560	
Nödinge	1 410	
Nol	350	
Alafors	215	280
Älvängen	1 275	
Skepplanda	525	
	4 615	280

Tabell 13. Kapacitet per ort

Kommunala skolor och friskola har 4 895 platser. Ahlafors Fria skola drivs i egen regi och ansökan om plats görs till skolan. Ungefär 60 elever gick i grundskolan i annan kommun vårterminen 2021.

Befolkningsprognos barn 6–15 år

Befolkningsprognosen visar att trenden är att antalet barn i grundskoleåldrarna kommer att öka. I åldersgruppen 6-12 år beräknas ökningen framför allt ske i Älvängen. Det beror på att inflyttningen till Älvängen har varit hög sedan 2015 och många barnfamiljer har flyttat till orten.

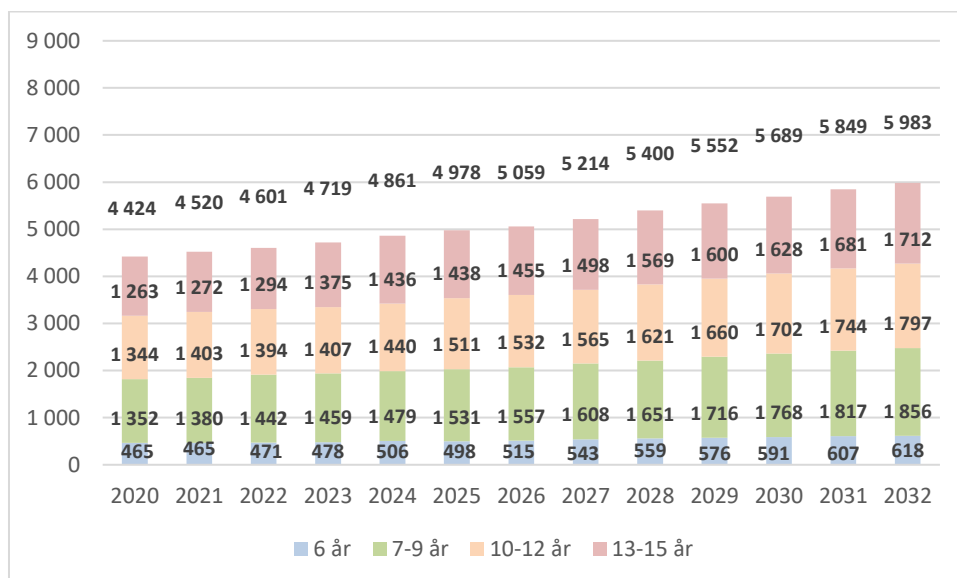

Diagram 13. Befolkningsprognos 2021–2032, barn 6–15 år

Surte

Surteskolan, en grundskola med elever från förskoleklass till årskurs 6. Eleverna går årskurs 7-9 på Bohusskolan. Skolan är uppdelad i fyra byggnader; huvudbyggnad, gymnastik och matsal, Borgen samt paviljong. Det finns 14 klassrum, 14 grupprum och två slöjdsalar. Biblioteket finns i källaren. Tabell 14 redovisar pedagogisk kapacitet.

Skola	Kapacitet	Kommentar
Surteskolan	280	Paviljong, kontraktstid tom 2022-02-28 Uppsägningstid 6 mån, förlängning 1 år Bygglov 2020-12-14. Lokalförörjningsenheten har tagit kontakt med byggenheten

Tabell 14. Surteskolan, pedagogisk kapacitet

Vid bedömning av antal elevplatser har hänsyn tagits till de begränsningar som finns i klassrummen, både utifrån planlösning och utrymmeskrävande ventilationssystem.

Lokalerna är inte ändamålsenliga för grundskola då det bland annat saknas hemkunskapsal, bildsal och NO-salar samt möjligheter att anpassa undervisningsmiljön för elever i behov av stöd. Förutsättningar för ett bra inomhusklimat, såsom ventilation, belysning och akustik behöver förbättras. Fritidsverksamheten bedrivs i matsalen på morgonen och i Borgens lokaler på eftermiddagen. Lokalerna är inte ändamålsenliga för fritidsverksamheten. De är svåra att överblicka, vilket ställer krav på ett ökat antal pedagoger och leder till en minskad kostnadseffektivitet. Fritidsverksamheten begränsar även lärmiljön.

Ytan och platserna i matsalen är begränsande. Ytan är inte optimalt planerad och blir därmed inte fullt ut ändamålsenlig. Att matsalen och köket är på plan 2 är en sådan försvårande faktor.

Utemiljön bedöms vara god för antal elever som går på skolan, men det finns en del risker. Det finns en *allmän/ offentlig* gångväg genom skolgården vilket innebär att fler än elever och personal nyttjar miljön. På eftermiddag och kvällar samlas ungdomar och vuxna runt skolan vilket får de yngre barnen på skolan att känna sig otrygga. Trafiksituationen är riskfylld då transporter passerar över skolgården.

Prognos och kapacitet

Surteskolan har utöver elever skrivna i kommunen ett visst inflöde från annan kommun. Mottagandet av elever från annan kommun har anpassats efter antal barn i årskurserna och klassrummens kapacitet. Inflödet av elever är inte redovisade i befolkningsprognosen.

Behovet av antal elevplatser har räknats fram enligt beskrivningen under rubriken Analysantagande skola. Diagram 14 visar befolkningsprognos, kapacitet, antal elever samt över- och underkapacitet av elevplatser. Antagande att elever från annan kommun är konstant.

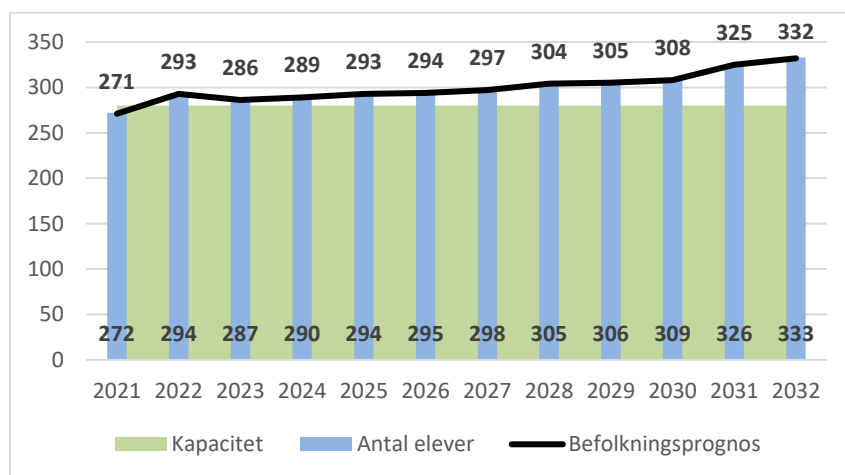

Diagram 14. Befolkningsprognos, kapacitet, antal elever samt över- och underkapacitet av elevplatser

Bohus

Bohusskolan, en grundskola med elever från förskoleklass till årskurs 9. Skolan är uppdelad i fem byggnader; huvudbyggnad, Arken, Eken, Kullen och paviljong. Det finns 24 klassrum, 20 grupperum, två slöjdsalar, en hemkunskapssal, tre NO-salar, en fullstor och en mindre idrottshall. Biblioteket finns utplacerat på flera ställen på skolan. Tabell 15 redovisar pedagogisk kapacitet.

Skola	Kapacitet	Kommentar
Bohusskolan	560	Paviljong, kontraktstid tom 2022-07-31 Uppsägningstid 6 mån, förlängning 1 år Bygglov 2022-10-10 Antal plaster beräknat exkl NO-salar

Tabell 15. Bohusskolan, pedagogisk kapacitet

Vid bedömning av antal elevplatser har hänsyn tagits till yta på skolan som försvinner till korridorer och att det finns klassrum där det på grund av planlösningen endast är lämpligt med 17–22 elever. Grupperna kan inte göras större utifrån säkerhetsaspekter och rekommenderat maxantal för klassrummen trots att det skulle vara möjligt utifrån delningstal.

Fritidsverksamheten bedrivs i huvudbyggnaden på morgonen och i Arken, Eken, Kullen och Barken på eftermiddagen.

Ytan och platserna i matsalen är begränsande. Det finns 180 platser i matsalen. Idag finns det 70 personal, exklusive måltidspersonal, vaktmästare, fastighetstekniker och övriga aktörer. Det finns drygt 555 elever på skolan som alla bör äta på 70 minuter. För att efterleva de brandföreskrifter och säkerhetsanvisningar som finns blir det lite tid per klass i matsalen. I matsalen sker ett aktivt arbete med att bibehålla en god ljudnivå.

Antal kvadratmeter för utemiljön är begränsande för antal elever på skolan. Det finns en *allmän/ offentlig* gångväg genom skolgården vilket innebär att fler än elever och personal nyttjar miljön. På eftermiddag och kvällar samlas ungdomar och vuxna runt skolan vilket får de yngre barnen på skolan att känna sig otrygga.

Prognos och kapacitet

Bohusskolan har utöver elever skrivna i kommunen ett inflöde från annan kommun. Mottagandet av elever från annan kommun har anpassats efter antal barn i årskurserna och klassrummens kapacitet. Inflödet av elever är inte redovisade i befolkningsprognosen.

Behovet av antal elevplatser har räknats fram enligt beskrivningen under rubriken Analysantagande skola. Diagram 15 visar befolkningsprognos, kapacitet, antal elever samt över- och underkapacitet av elevplatser. Antagande att elever från annan kommun är konstant.

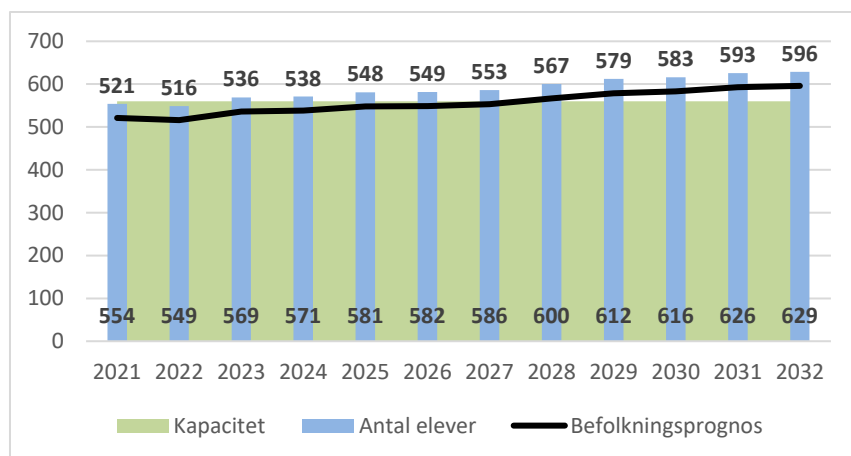

Diagram 15. Befolkningsprognos, kapacitet, antal elever samt över- och underkapacitet av elevplatser

Nödinge

Nödingeskolan

Nödingeskolan, en grundskola med elever från förskoleklass till årskurs 3. Eleverna går årskurs 4-6 på Kyrkbyskolan. Det finns 22 klassrum, 22 grupprum och ett bibliotek. Nödingeskolan och Kyrkbyskolan samnyttjar en fullstor, delbar idrottshall vilket innebär att skolorna har tillgång till en halv hall. Tabell 16 redovisar pedagogisk kapacitet.

Skola	Kapacitet
Nödingeskolan	440

Tabell 16. Nödingeskolan, pedagogisk kapacitet

Kapaciteten begränsas av ventilationen och planlösningen i klassrummen då de har en fast kapacitet på 24 respektive 20 elever. Antalet lokaler på skolan försvårar undervisning i halvklass.

Fritidsverksamheten använder klassrummen efter skoltid. Arbetsrummet för lärarna är för litet och det saknas mötesrum på skolan.

Nödingeskolan och Kyrkbyskolan samnyttjar matsalen som finns på Kyrkbyskolan. Idag serveras lunch till 700 elever mellan 10:30-13:00, i flera sittningar. Även delar av utemiljön samnyttjas med Kyrkbyskolan och den bedöms vara god för antal elever som går på skolorna.

Prognos och kapacitet

Behovet av antal elevplatser har räknats fram enligt beskrivningen under rubriken Analysantagande skola. Diagram 16 visar befolkningsprognos, kapacitet, antal elever samt över- och underkapacitet av elevplatser.

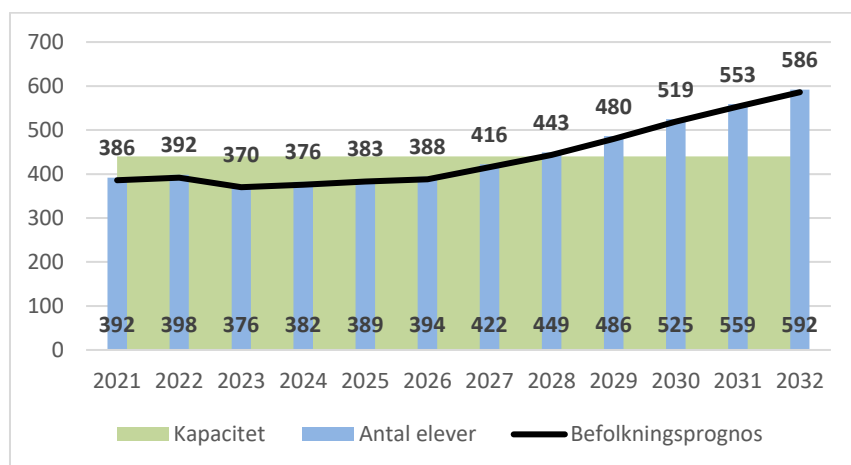

Diagram 16. Befolkningsprognos, kapacitet, antal elever samt över- och underkapacitet av elevplatser

Kyrkbyskolan

Kyrkbyskolan, en grundskola med elever från årskurs 4 till 6. Eleverna går årskurs 7-9 på Da Vinciskolan. Det finns 17 klassrum, 25 grupperum, två slöjdsalar, en hemkunskapssal, två NO-salar, två musiksalar, en bildsal och en hemkunskapssal. Kyrkbyskolan och Nödingeskolan samnyttjar en fullstor, delbar idrottshall vilket innebär att skolorna har tillgång till en halv hall. Ett av klassrummen används till bibliotek. Tabell 17 redovisar pedagogisk kapacitet.

Skola	Kapacitet
Kyrkbyskolan	400

Tabell 17. Kyrkbyskolan, pedagogisks kapacitet

Kapaciteten på skolan begränsas av ventilationen, antal kapprum, antal platser i matsalen och för få timmar i idrottshallen.

Fritidsverksamheten har egna lokaler på skolan. Enheten för flerspråkighet har sin hemvist och undervisning på Kyrkbyskolan och nyttjar delar av lokalerna.

Kyrkbyskolan och Nödingeskolan samnyttjar matsalen som finns på Kyrkbyskolan. Idag serveras lunch till 700 elever mellan 10:30-13:00, i flera sittningar. Även delar av utemiljön samnyttjas med Nödingeskolan och den bedöms vara god för antal elever som går på skolorna.

Prognos och kapacitet

Behovet av antal elevplatser har räknats fram enligt beskrivningen under rubriken Analysantagande skola. Diagram 17 visar befolkningsprognos, kapacitet, antal elever samt över- och underkapacitet av elevplatser.

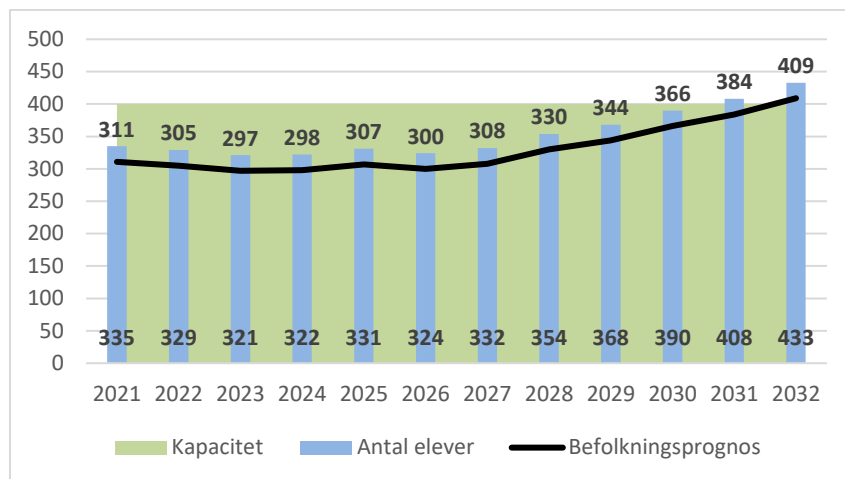

Diagram 17. Befolkningsprognos, kapacitet, antal elever samt över- och underkapacitet av elevplatser

Idag delar Nödingeskolan och Kyrkbyskolan flera lokaler; matsal, idrottshall och slöjdsalar. Med ett ökat elevantal uppstår underkapacitet. Behoven är fler klassrum för undervisning, ökad ventilation, fler platser i matsalen, möjlighet till fler undervisningstimmar i en idrottshall, fler arbetsrum och konferensrum för personal.

Behovet av matsal avser inte enbart matsalens kapacitet, alla elever måste ges möjlighet att äta i rimlig tid på dagen och under rimlig tid. Ökar elevantalet på Kyrkbyskolan är det inte möjligt att dela matsalen med Nödingeskolan i samma utsträckning.

Om elevantalet på Kyrkbyskolan kan öka till 400 elever beror på vilket behov av lokaler som särskild undervisningsgrupp har. Dessutom kommer inte enheten för flerspråkighet kunna nyttja lokalerna på skolan.

Da Vinciskolan

Da Vinciskolan, en grundskola med elever från årskurs 7 till 9. Skolområdet omfattar Nödinge, Nol, Alafors, Starrkärr, Kilanda och Ryd. I Alafors finns Ahlafors Fria skola, där en del av barnen från samma skolområde går. På Da Vinciskolan finns 17 klassrum, åtta grupprum, två slöjdsalar, två hemkunskapssalar, fyra NO-salar, en bildsal, två musiksalar och en fullstor idrottshall. I anslutning till skolan finns Ale huvudbibliotek med skolbibliotek. Tabell 18 redovisar pedagogisk kapacitet.

Skola	Kapacitet	Kommentar
Da Vinciskolan	574	Inklusive NO-salar

Tabell 18. Da Vinciskolan, pedagogisk kapacitet

Da Vinciskolan har två ytor för matsal. Orangeriet med 100 platser och restaurangtorget med 100 platser. Lunchen serveras klockan 10.50-13.00 med flera sittningar för att få spridning.

Ny skolgård färdigställdes 2020. Utemiljön ligger intill en trafikerad anslutningsväg till skolor och bostäder och varuleveranser under skoltid. En brandväg går förbi skolans nya entré, vägen är också allmänhetens gångväg.

Prognos och kapacitet

Behovet av antal elevplatser har räknats fram enligt beskrivningen under rubriken Analysantagande skola. Diagram 18 visar befolkningsprognos, kapacitet, antal elever samt över- och underkapacitet av elevplatser. Antagande att elever till Ahlafors Fria skola är konstant.

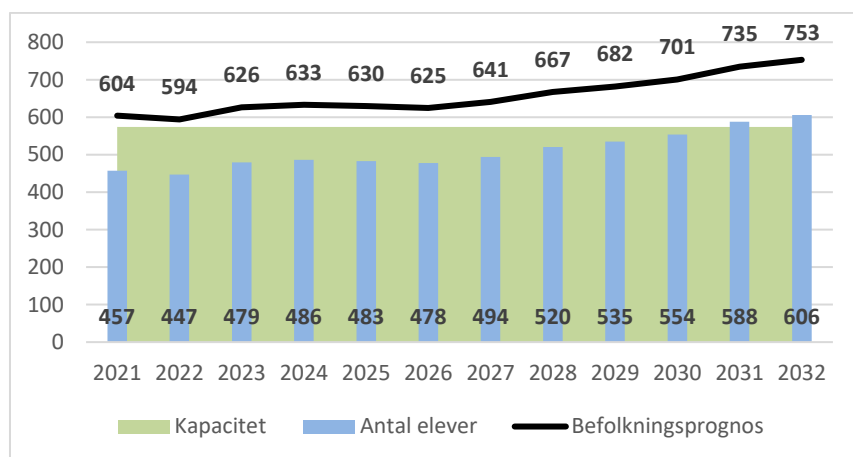

Diagram 18. Befolkningsprognos, kapacitet, antal elever samt över- och underkapacitet av elevplatser

Med ökat elevantal kan behovet av antal klassrum påverkas med anledning av delningsantalet per årskurs. Dessutom påverkas kapaciteten i specialsalar; slöjd, hemkunskap, bild, musik, idrott samt matsal. Med tillväxttakten följer ett ökat behov av grupprum, samtalsrum och mötesrum, fler och större arbetslagsrum, fler platser i matsalen. Rum för studiehandledning saknas och ett ökat antal elever kräver fler studiehandledda lektioner i avskilda rum. Personalutrymmet, vilket är tillgängligt för alla verksamheter i Ale kulturrum, kommer att behöva mer utrymme. Det trådlösa nätverket behöver bättre dimension för att minska sårbarheten i undervisningen.

Nol

Nolskolan, en grundskola med elever från förskoleklass till årskurs 6. Eleverna går årskurs 7-9 på Da Vinciskolan. Nolskolan är uppdelad i fem permanenta byggnader och har de senaste åren behövt utöka med två paviljongbyggnader. Det finns 17 klassrum, 18 grupprum, två slöjdsalar, en bildsal, en musiksalsal och en liten idrottshall. Bibliotek finns i källaren i en av huvudbyggnaderna.

Tabell 19 redovisar pedagogisk kapacitet.

Skola	Kapacitet	Kommentar
Nolskolan	350	Paviljonger, kontraktstid 2022-07-31, 2022-07-31 och 2022-02-28 Uppsägningstid 6 mån, förlängning 1 år Bygglov 2026-05-23 och 2025-01-31

Tabell 19. Nolskolan, pedagogisk kapacitet

Det krävs omfattande åtgärder för byggnaderna för att uppnå en sund inomhusmiljö i alla delar och för att byggnaderna ska ges en utökad livslängd. Det är dålig luft i vissa klassrum. För undervisning i hemkunskap och språkval hänvisas elever till andra skolor i kommunen. Även idrottshallens storlek är otillräcklig för Nolskolans behov och elever i årskurs 6 använder

Ledethallen i Alafors för idrottsundervisning. Noltorget, en av byggnaderna på skolan, har sättningsproblem.

Nolskolan har ingen egen matsal utan hyr lokaler av Folkets Hus. Matsalen är uppdelad på två plan, 210 elever kan äta vid samma tillfälle. Fritidsverksamhet bedrivs i tre byggnader; vita huset, gula huset och gröna huset.

Antal kvadratmeter utemiljö har minskat på grund av placering av paviljonger på skolgården. Trafiksituationen runt skolan är riskfylld på grund av att det är mycket biltrafik på morgnarna och det finns inte något naturligt flöde.

Prognos och kapacitet

Behovet av antal elevplatser har räknats fram enligt beskrivningen under rubriken Analysantagande skola. Diagram 19 visar befolkningsprognos, kapacitet, antal elever samt över- och underkapacitet av elevplatser. En del av eleverna från Nolskolans skolområde går på Ahlafors Fria skola.

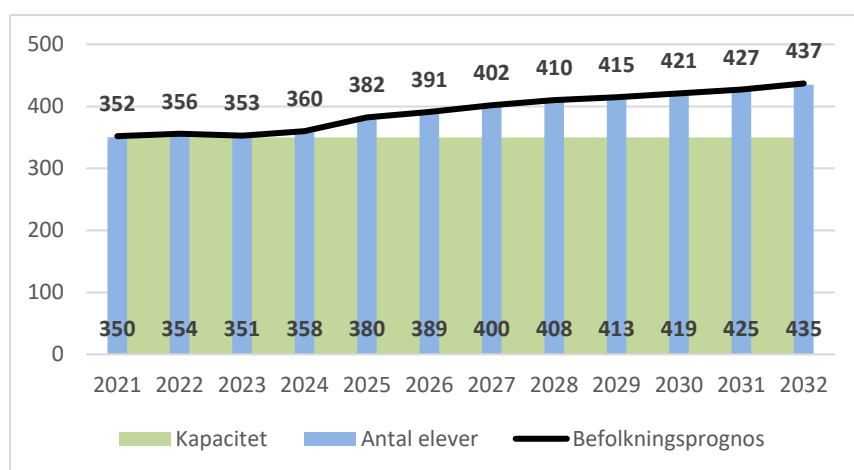

Diagram 19. Befolkningsprognos, kapacitet, antal elever samt över- och underkapacitet av elevplatser

Utan paviljonger hade Nolskolan inte klarat av att ta emot det antal elever som nu går på skolan. Ytterligare paviljonger går inte att placera på skolgården eftersom det då inte blir tillräcklig utemiljö kvar för eleverna. Det saknas yta både för skolan att växa och för utemiljö.

Alafors, Starrkärr, Kilanda och Ryd

Himlaskolan, en grundskola med elever från förskoleklass till årskurs 6. Eleverna går årskurs 7-9 på Da Vinciskolan eller Ahlafors Fria skola. Det finns 12 klassrum, nio grupprum, två slöjdsalar, ett bibliotek samt bild- och hemkunskapsal på Komvux. Eleverna har idrott i Ledethallen. Tabell 20 redovisar pedagogisk kapacitet.

Skola	Antal platser	Kommentar
Himlaskolan	215	Skolan ingår i utredningen om ny F-6 grundskola i norra Nol, Brandsbo

Tabell 20. Himlaskolan, pedagogisk kapacitet

I den statusbesiktning som utfördes i oktober 2019 konstaterades att det, för att uppnå en långsiktigt hållbar byggnad med rimlig livslängd och sunt inomhusklimat, krävs omfattande åtgärder av fasader, tak, fönster och stora delar av golvytorna. Verksamhet Fastighet har bedömt

att Himlaskolan utifrån detta behöver avvecklas på sikt på grund av byggnadernas fysiska standard. I nuläget gör fastighet bedömningen efter externt genomförda utredningar att skolan kan bedriva nuvarande verksamhet till och med 2023.

Fritidsverksamheten delar lokaler med skolan före och efter skoltid. Matsalen finns i Medborgarhuset och det får vistas 200 personer samtidigt i lokalen. Himlaskolan har en stor inhägnad skolgård, men det finns två öppningar i staketet där fordonstrafik kan kör in på skolgården vilket kan orsaka en osäker utemiljö.

Prognos och kapacitet

Behovet av antal elevplatser har räknats fram enligt beskrivningen under rubriken Analysantagande skola. Diagram 20 visar befolkningsprognos, kapacitet, antal elever samt över- och underkapacitet av elevplatser. Antagande att elever till Ahlafors Fria skola är konstant.

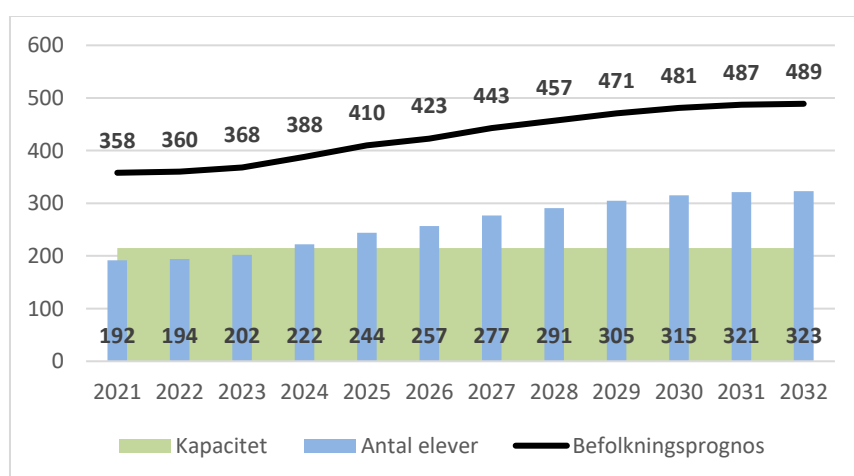

Diagram 20. Befolkningsprognos, kapacitet, antal elever samt över- och underkapacitet av elevplatser

I avvaktan på beslut var den nya skolan ska byggas har underhållet inte prioriterats och standarden på lokalerna gör att skolan kan bedriva nuvarande verksamhet till om med 2023.

Byggnaden där den gamla hemkunskapssalen finns är kvar på skolgården och bidrar till att eleverna kan gömma sig. Detta leder till att det krävs fler personella resurser när det är rast.

Ahlafors Fria skola

I Alafors finns Ahlafors Fria skola, en friskola med elever från förskoleklass till årskurs 9. Ahlafors Fria skola tar emot cirka 280 elever.

Älvängen

Kronaskolan

Kronaskolan är uppdelad i två enheter med elever från förskoleklass till årskurs 6. Förskoleklass, årskurs 1 och 2 arbetar spärvis på Madenhuset och Kronaskolan och årskurs 3-6 går i Kronaskolans lokaler. Eleverna går årskurs 7-9 på Aroseniussskolan. I Madenhuset finns tolv klassrum och 13 grupprum. På Kronaskolan finns förskola, grundskola, integrerad sarskola, träningskola och fritidshem. Skolan har 25 klassrum, varav två klassrum används av

grundskolan, 28 grupprum, varav tre används av grundskolan, två slöjdsalar, en hemkunskapssal, en NO-sal, två musiksalar, en bildsal, en fullstor idrottshall vilken kan delas av till två mindre och en liten hall i Älvängens kulturhus. Det finns bibliotek både på Kronaskolan och i Madenhuset. Tabell 21 redovisar pedagogisk kapacitet för Kronaskolan och Madenhuset.

Skola	Kapacitet	Kommentar
Kronaskolan	575	Exklusive NO- och bildsal och utrymme för grundskolan
Madenhuset	300	

Tabell 21. Kronaskolan och Madenhuset, pedagogisk kapacitet

Grundskolan använder två vanliga klassrum på Kronaskolan, vilka har en kapacitet för 25 elever. Elever på grundskolan behöver mer utrymme än elever i grundskolan och kapaciteten i klassrummen som de använder är 10-15 elever per rum. Träningsskolan använder anpassade lokaler på skolan med två klassrum, ett aktivitetsrum och fem grupprum.

I Madenhuset är det få arbetsplatser och möteslokaler för personalen. Det finns fritidsverksamhet både på Kronaskolan och Madenhuset. Fritidsverksamheten samnyttjar lokaler med skolan. Det finns 200 platser i matsalen på Kronaskolan och 120 platser i Madenhuset. Lunch serveras i flera sittningar i båda matsalarna.

Madenhuset renoverades och togs i bruk, efter stängning, höstterminen 2017. Åtgärderna som gjordes är beräknade för att det skulle bedrivas verksamhet i lokalerna i fem år. Åtgärder som bör vidtas om Madenhuset ska vara i drift längre än fem år rör takpapp, elanläggning, yttre VA och byte av fönster. För att säkerställa en långvarig drift och minskning av energiförbrukningen behövs tilläggsisolering, takkonstruktionen behöver förstärkas, riva ytter- och innerväggar, ny golvbeläggning, planera om marken runt byggnaden och isolera sockeln utvändigt.

Prognos och kapacitet

Behovet av antal elevplatser har räknats fram enligt beskrivningen under rubriken Analysantagande skola. Diagram 21 visar befolkningsprognos, kapacitet, antal elever samt över- och underkapacitet av elevplatser.

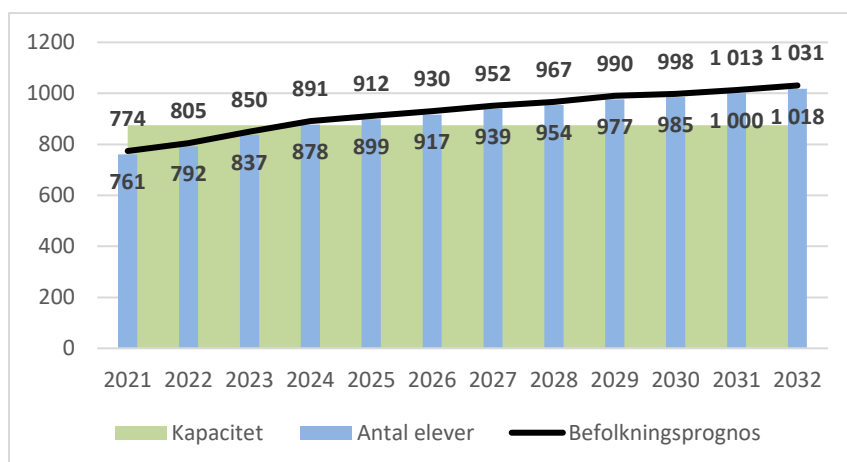

Diagram 21. Befolkningsprognos, kapacitet, antal elever samt över- och underkapacitet av elevplatser

Aroseniusskolan

Aroseniusskolan, grundskola med elever från årskurs 7 till 9. Skolområdet omfattar Älvängen, Skepplanda, Hålanda och Alvhem. På Aroseniusskolan finns både grundskola, grundsärskola och träningskola. Det finns 13 klassrum, 12 grupprum, två slöjdsalar, två hemkunskapssalar, fyra NO-salar, en bildsal, två musiksalar och på gångavstånd finns en fullstor, delbar idrottshall och en liten hall. Det finns rum på skolan som används som bibliotek.

Grundsärskolan har två klassrum, två mindre rum och två grupprum. Grundsärskolan samnyttjar slöjdsalar, hemkunskapssalar och bildsal med grundskolan.

På Aroseniusskolan finns ett elevhälsoteam med kuratorer, skolsköterska och studie- och yrkesvägledare. Tabell 22 redovisar pedagogisk kapacitet.

Skola	Kapacitet	Kommentar
Aroseniusskolan	400	Inklusive särskolan, exklusive NO-salar

Tabell 22. Aroseniusskolan, pedagogisk kapacitet

Luften på skolan upplevs, både elever och personal, som dålig.

Under vårterminen 2021 hade Aroseniusskolan 460 elever, grundskola och grundsärskola. Bristen på elevplatser har hanterats genom att använda NO-salar som hemklassrum. Lösningen skapar problem när undervisning i NO inte kan genomföras i NO-salarna på grund av att de används för andra ämnen, samt att NO-salarna inte är ändamålsenliga för annan ämnesundervisning.

Anpassningar gjordes på skolan hösten 2020, vilka bland annat har lett till att frigöra tid i slöjdsalarna. Ett litet klassrum byggdes vilket kan användas till undervisning i smågrupper i språkval, extra rum till grundsärskolan eller särskild undervisningsgrupp. En större musiksall inreddes som möjliggör undervisning i helklass i musik. I och med helklassundervisning behöver klassen inte delas och ta i anspråk annat klassrum. Anpassningen har bidragit till att frigöra tid i en del klassrum. Anpassning av arbetsrum för lärarna har löst ett behov på kort, men inte lång sikt.

Det finns 250 platser i matsalen, men det ryms inte 250 personer. Flödet behöver förbättras eftersom det är trångt både vid hämtning av mat och lämning av disk. Med ökat antal elever kommer det bli schemamässigt svårt för alla elever att äta under lunchtid.

Prognos och kapacitet

Behovet av antal elevplatser har räknats fram enligt beskrivningen under rubriken Analysantagande skola. Diagram 22 visar befolkningsprognos, kapacitet, antal elever samt över- och underkapacitet av elevplatser.

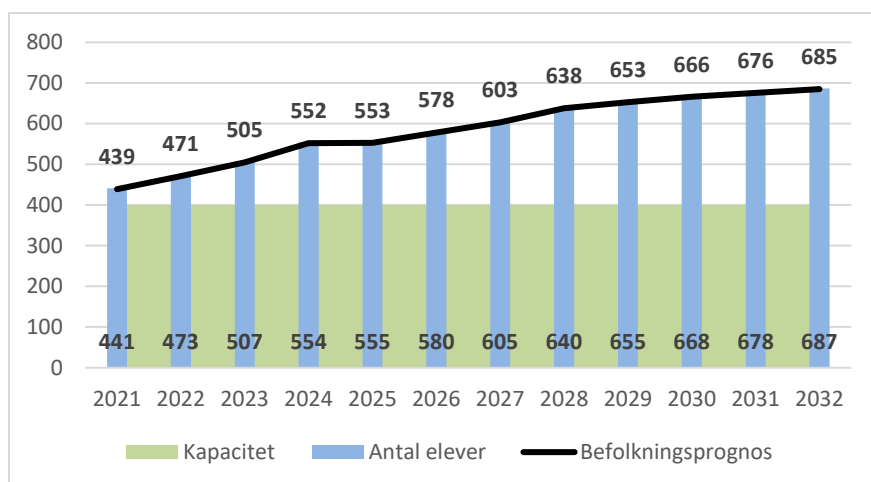

Diagram 22. Befolkningsprognos, kapacitet, antal elever samt över- och underkapacitet av elevplatser

Om Arosenius skolan fortsätter använda NO-salarna, tillfälligt, som hemklassrum läsåret 2021/2022 är det möjligt att 500 elever kan gå på skolan. Kapaciteten räcker för antal elever, men det finns inget utrymme på skolan som inte används och lokalerna är inte ändamålsenliga.

Skepplanda

Garnvindeskolan

Garnvindeskolan, en grundskola med elever från förskoleklass till årskurs 3. Eleverna går årskurs 4-6 på Alboskolan. Det finns 12 klassrum, 12 grupprum, en idrottshall och det finns bibliotek. Garnvindeskolans förskola är integrerad på skolan. Tabell 23 redovisar pedagogisk kapacitet.

Skola	Kapacitet
Garnvindeskolan	300

Tabell 23. Garnvindeskolan, pedagogisk kapacitet

Riktvärdet för lokalarea är 10 m² per elev. Om Garnvindeskolan har 300 elever blir lokalarean 7,6 m² per elev, vilket är under riktvärdet.

Ventilationen på Garnvindeskolan begränsar kapaciteten. Klassrummen på Sländan och Kardan är idag, enligt de luftflöden som folkhälsomyndigheten föreskriver, anpassade för 17–21 personer. Klassrummen på Vindan är anpassade för 22–28 personer. Garnvindeskolans kapacitet utifrån ventilationen är 224–280 elever. Sannolikt är luftflödena anpassade för den verksamhet som det projekterades för. Verksamheten har ökat sedan projekteringen och ventilationen är inte anpassad för 20–25 personer per klassrum. För att få ett ökat luftflöde som är mer anpassat för dagens verksamhet behöver ventilationen ses över.

Fritidsverksamhet finns på skolan och de använder ett klassrum och ett rum avsett för fritids. I matsalen får det vistas 150 personer. Matsalen används även av Garnvindeskolans förskola. Både skola och fritidsverksamheten har behov av större utrymmen.

Trafiksituationen runt skolan är riskfylld på grund av att det är mycket biltrafik på morgnarna, få parkeringsplatser och svårt för bilar och bussar att samnyttja det utrymme som finns. Bilar blockerar vägen för bussarna och det skapar en säkerhetsrisk. Det finns en *allmän/offentlig* gångväg genom skolgården vilket innebär att fler än elever och personal nyttjar miljön.

Prognos och kapacitet

Behovet av antal elevplatser har räknats fram enligt beskrivningen under rubriken Analysantagande skola. Diagram 23 visar befolkningsprognos, kapacitet, antal elever samt över- och underkapacitet av elevplatser.

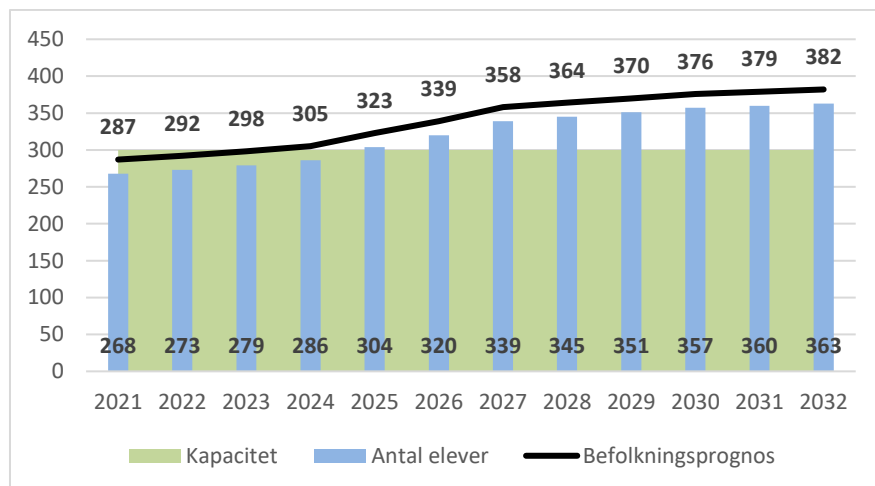

Diagram 23. Befolkningsprognos, kapacitet, antal elever samt över- och underkapacitet av elevplatser

Alboskolan

Alboskolan, en grundskola med elever från årskurs 4 till 6. Eleverna går årskurs 7-9 på Aroseniussskolan. Det finns nio klassrum, nio grupprum och två slöjdsalar. Undervisning av idrott görs i närliggande fritidsanläggning. Nära skolan finns Skepplanda bibliotek. Tabell 24 redovisar pedagogisk kapacitet.

Skola	Kapacitet
Alboskolan	225

Tabell 24. Alboskolan, pedagogisk kapacitet

Hemkunskapssal saknas och eleverna åker buss till Kronaskolan för undervisning i ämnet. Det behövs fler arbetsrum och konferensrum för personal.

I matsalen får det vistas 100 personer och lunch serveras i flera sittningar. Fritidsverksamhet finns på skolan och de använder en fritidslokal och matsalen. Planlösningen i fritidslokalerna försvårar uppsikt över hela verksamheten. En bättre planlösning ger en bättre verksamhet.

Utemiljön är inte avgränsad och det finns gång- och cykelväg över skolgården.

Prognos och kapacitet

Behovet av antal elevplatser har räknats fram enligt beskrivningen under rubriken Analysantagande skola. Diagram 24 visar befolkningsprognos, kapacitet, antal elever samt över- och underkapacitet av elevplatser.

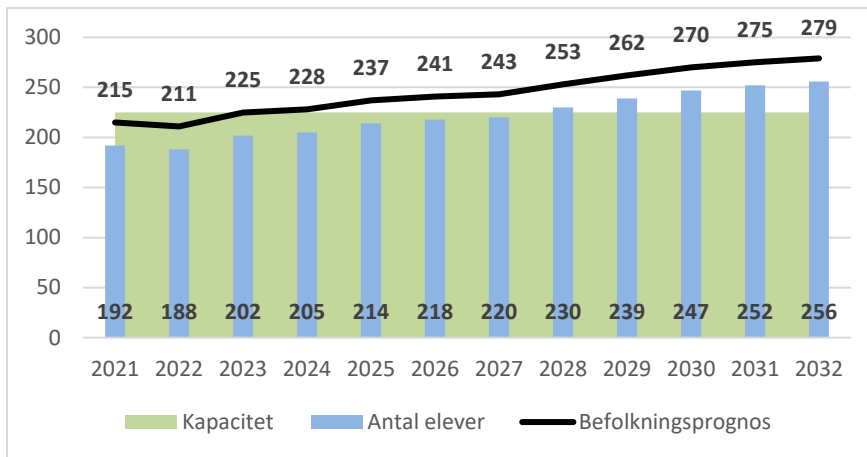

Diagram 24. Befolkningsprognos, kapacitet, antal elever samt över- och underkapacitet av elevplatser

Gymnasium

Skollagen (2010:800) slår fast att utbildningen inom gymnasieskolan syftar till att elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Undervisningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Var och en som verkar inom skolan ska också främja aktning för varje människas egenvärde och respekt för vår gemensamma miljö.

De delar inom gymnasial utbildning som Ale bedriver i egen regi är introduktionsprogrammen IMA - Individuellt alternativ, IMS - Språkintröduktion samt ett begränsat antal platser inom IMY - yrkesutgångar. All annan gymnasial utbildning på nationella program, däribland gymnasiesärskola, köper Ale sedan några år tillbaka och då främst inom Göteborgsregionen.

Kommunen har enligt skollagen ett aktivitetsansvar för ungdomar som inte går i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan och som inte fyllt 20 år. Aktivitetsansvaret innebär att kommunen har ett motivationsskapande och aktivitetskapande uppdrag med fokus på utbildning.

Ale gymnasium

Ale gymnasium finns i Älvängen. Enhet fastighet och IT hyr lokalerna av Samhällsbyggnadsbolaget och avtalet gäller till 2022-12-31. Uppsägningstiden är nio månader och avtalet förlängs med tre år. Utifrån lokalernas förutsättningar och nuvarande elevgrupp kan det gå 90 elever på skolan. I mars 2021 var det 101 elever inskrivna på Ale gymnasium.

Det finns 15 undervisningslokaler inklusive grupprum, där det kan vistas 3–18 personer. Skolan har ett litet bibliotek och bildsal, men det saknas NO-sal, hemkunskapssal och salar för trä- och textilslöjd. Det finns 40 platser i matsalen, vilket är för lite kapacitet, behovet är 55–60 platser. Idag används korridoren för extra sittplatser. Det finns behov av att skapa avskildhet då öppna lokaler inte möter behoven hos alla elever, vilket leder till att flera elever inte äter sin lunch. Ledethallen i Alafors används för undervisning i idrott och hälsa, förutom simundervisning som sker i Skepplanda.

Lokalerna är både för små och för få och det finns elever som har undervisning i elevcafé och korridorer eftersom det inte finns tillräckligt med grupprum. Det går inte att göra några anpassningar i befintliga lokaler som skapar bättre förutsättningar och problemet leder till sämre måluppfyllelse. Verksamheten har höga krav på anpassningar för enskilda elever vad gäller tider, uppgifter, arbets- och studiemiljö.

I lokalerna finns inga specialsalar, vilket innebär bristfälliga lösningar för bild, musik, hemkunskap och naturorienterande ämnen. Det saknas funktionella ytor för fysiska rastaktiviteter vilket innebär dåliga förutsättningar för eleverna att ha god återhämtning under rasterna. Skolans läge komplicerar möjligheterna till studiebesök och andra aktiviteter och det går åt mycket tid för transporter.

Ventilation och värme är de återkommande underhållsfrågorna. Underdimensionerad ventilation i delar av huset är ett problem och kalla klassrum leder till att extra värmeelement används. I delar av huset finns det slitna och skadade ytskikt som behöver åtgärdas.

Hösten 2021 startar Ale gymnasium och kommunal vuxenutbildning yrkesutbildning inom industri- och byggtekniskt område. Utbildningen kommer att bedrivas som ett yrkespaket i lärlingsliknande form inom IM och Komvux med praktiska och teoretiska kurser och läggs upp utifrån Skolverkets riktlinjer. Yrkesutbildningen förläggs inom samma fastighet som Liljas Svets & Mekaniska AB i Nol. Grundläggande moment förläggs till verkstadslokalen med yrkeslärare för att gå igenom grunder och säkerhet. Eleverna vävs in i arbetslivet genom att stor del av utbildningen består av praktiska kurser och lärande ute i produktionen/på arbetsplatsen.

Vuxenutbildning

Enligt skollagen (2010:800) är det gemensamma målet för kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare att vuxna ska stödjas och stimuleras i sitt lärande. De ska ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet samt att främja sin personliga utveckling.

Vuxenutbildningen ska enligt skollagen utformas utifrån den enskildes behov och förutsättningar. Den kan ha formen av undervisning, handledning och vägledning samt bedömning av måluppfyllelse och kunskaper. Utbildningen ska vara kursutformad för samtliga skolformer.

Vuxenutbildningen syftar till att överbrygga utbildningsklyftorna och därmed verka för ökad jämlikhet och social rättvisa. Den ska tillgodose de vuxnas individuella önskemål om vidgade utbildningsmöjligheter och ge dem tillfälle att komplettera tidigare utbildning samt att kontinuerligt skaffa sig nya kunskaper och kompetenser för ett föränderligt samhälls- och arbetsliv.

Komvux i Ale

Den kommunala vuxenutbildningen är en viktig funktion i Ale kommuns arbete med hållbarhet enligt Agenda 2030. Ansvaret består idag av den kommunala vuxenutbildningen med utbildning i grundläggande och gymnasiala kurser, svenska för invandrare, särskild utbildning för vuxna och uppdragsutbildning. Utbildningar/kurser som Ale kommun inte kan erbjuda köps in av externa aktörer och kommuner.

I Alafors, Himlaskolan, disponerar Komvux tio klassrum, tre grupprum, tio arbetsrum och två studiehallar. Utöver det finns en hemkunskapssal och musiksalsom Komvux och Himlaskolan samnyttjar. Höstterminen var det 476 elever inskrivna på Komvux. Lokalerna fungerar för dagens verksamhet även om antalet grupprum är begränsat och det saknas ett konferensrum. Det finns möjlighet till viss utökning av verksamheten avseende klassrum genom bättre utnyttjande av salar hela dagar och hela veckan.

Samverkan

Gymnasiet och vuxenutbildningen är relativt små enheter. För att effektivisera och samtidigt öka flexibilitet och målgruppsanpassat utbud för Ale gymnasium och vuxenutbildningens elever är en ökad samverkan mellan verksamheterna en lösning som bör genomföras. Det innebär möjligheter till

- yrkeskurser som går från introduktionsprogrammet till vuxenutbildningen. Skolverket ger kommuner möjlighet att söka statsbidrag för yrkesutgångar på introduktionsprogrammet, där vissa kurser kan läsas på Komvux. Det ger möjlighet för elever som har långt till gymnasieexamen att läsa in en yrkesbehörighet.
- att säkerställa kompetensbehovet av lärare.
- ett större utbud för den grupp av elever som inte kan ta sig utanför Ale och skapar också ett resurseffektivt arbete, samt ökar möjligheterna för samarbete med näringslivet i Ale.

Samverkan mellan vuxenutbildningen, gymnasiet och näringslivet i Ale möjliggör att lyckas med fler samarbeten, vilka bidrar till en hållbar kompetensförsörjning i kommunen och kan på sikt leda till minskat utanförskap.

För att öka tillgängligheten bör lokalerna ligga i anslutning till kollektivtrafik. Det finns samordningsfördelar med att vuxenutbildning, gymnasiet och Arbetsmarknadsenheten är lokaliserade till samma ort, helst i anslutning till varandra.

Avtalet för lokalen där Ale gymnasium bedriver verksamhet gäller till 2022-12-31 och ersättningslokaler till vuxenutbildningen ska finnas inför höstterminen 2023. Det är lämpligt att planera för lokaler som verksamheterna kan samverka i.

Sektor utbildning

Diarienummer:UBN.2021.124

Datum: 2021-05-26

Lokalplanerare Ulrika Ankel

Utbildningsnämnden

Uppföljning lokalförsörjningsplan 2021-2030

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden beslutar att notera informationen.

Sammanfattning

Sektor service upprättar varje år en lokalförsörjningsplan vilken redogör för kommunens lokalbehov och anger riktningen för investeringar i verksamhetslokaler under en tioårsperiod. Fastighetschef, sektor service, informerar om status för projekt i gällande och tidigare antagen lokalförsörjningsplan samt beslutade i investeringsplan. I dagsläget pågår utredningar och förstudier för olika projekt.

Åsa Ericson
Sektorchef

Ulrika Ankel
Lokalplanerare

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande 2021-05-26, Uppföljning lokalförsörjningsplan 2021-2030.

Lokalförsörjningsplan 2021-2030 Beslut § 43 Kommunfullmäktige 2020-03-02

Lokalförsörjningsplan 2022-2031 Beslut § 26 Kommunfullmäktige 2021-01-25

Ärendet

Sektor service upprättar varje år en lokalförsörjningsplan vilken redogör för kommunens lokalbehov och anger riktningen för investeringar i verksamhetslokaler under en tioårsperiod. Fastighetschef, sektor service, informerar om status för projekt i gällande och tidigare antagen lokalförsörjningsplan samt beslutade i investeringsplan.

Lokalförsörjningsplanen är ett verktyg för en hållbar och långsiktig planering av verksamhetslokaler. De behov som är genomförda, pågående och beslutade men ej påbörjade för utbildningsnämndens verksamhetsområden redovisas i följande lista/-or.

Genomförda

- Da Vinciskolan/Ale Kulturrum ombyggnad, Nödinge
- Förskola Folketshusvägen, Nolbäckens förskola, Nol
- Förskola Göteborgsvägen, Svenstorps förskola, Älvängen

Pågående

- Förstudie/lokaliseringsutredning för skola i Surte
- Förstudie/lokaliseringsutredning för skola i Bohus
- Förskola Norra Kilandavägen, Lövängens förskola, Nödinge
- Utredning skolområde, Nödinge
- Nolängens förskola, detaljplan, Nol
- F-6 skola, Nol/Alafors
- Utredning skolområde, Älvängen, inklusive utökat antal elevplatser F-6 som ersättning för Madenskolan och till-, nybyggnad grundskola årskurs 7-9, Aroseniusskolan.
- Utredning skolområde, Skepplanda, inklusive tillbyggnad Alboskolan och omställning av Garnvindeskolan till förskola.

Beslutat men ej påbörjat

- Ny förskola, ersättning av Glasblåsarens förskola, Surte
- Ny förskola, ersättning av Byvägens förskola, Bohus
- Förskola 1, Nödinge
- Förskola 2, Nödinge
- Ny förskola, ersättning av Hövägens förskola, Älvängen
- Ny förskola, Älvängen

Utredning pågår av vilka konsekvenserna blir för lokaler vid ändrade skolupptagningsområden. Utredningen påverkar möjligheten att påbörja fler förstudier.

Beslutade lokalprojekt ska stämmas av med verksamheter och en uppföljning ska göras mot befolkningsprognosen. Projekt kan komma att revideras och flyttas mellan åren om förutsättningarna ändras. I dagsläget pågår utredningar och förstudier för olika projekt.

Lokalförsörjningsplan 2021-2030

Ale kommun

Antagen av kommunfullmäktige 2020-03-02 KF § 43 Dnr: KS.2020.55

Innehåll

Lokalförsörjningsplan	4
Uppdrag till servicenämnden.....	4
Process för lokalförsörjningsplan.....	4
Koppling till andra dokument.....	5
Omvärldsfaktorer, risker och möjligheter.....	5
Hållbar utveckling.....	6
Social hållbarhet och jämlika livsvillkor	6
Ekologisk hållbarhet.....	7
Ekonomisk hållbarhet.....	7
Befolkningsprognos.....	7
Befolkningsutveckling.....	7
Kostnader och ytor	9
Behov.....	9
Strategiska behov	10
Styrdokument	10
Strategisk och taktisk planering.....	10
Ramprogram.....	10
Lokalbank.....	10
Kapacitetsutredning	10
Samtliga behov	10
Sektorernas lokaler	11
Sektor arbete, trygghet och omsorg	11
Lokalförsörjning	11
Särskilt boende för äldre	11
Bostad med särskild service för personer med funktionsnedsättning	12
Daglig verksamhet för personer med funktionsnedsättning.....	13
Korttidsvistelse och korttidstillsyn	13
IFO – Individ och familjeomsorg.....	13
Verksamhetslokaler.....	13
Arbetsmarknadsenheten (AME).....	13
IFO-huset	13

Äldreomsorg, hemtjänstens personal	14
Sektor kommunstyrelsen	14
Sektor utbildning.....	14
Förskola.....	15
Analysantagande	15
Förskoleklass, grundskola grundsärskola och fritidshem.....	15
Analysantagande	16
Gymnasieskola	16
Vuxenutbildning.....	16
Behovsbedömning.....	16
Sektor Kultur och fritid.....	17
Sektor samhällsbyggnad.....	17
Sektor internservice	18
Bilaga 1 Samtliga behov	19

Lokalförsörjningsplan 2021-2030 Ale kommun har tagits fram av beredningsgrupp lokaler. Arbetet har letts av Helena Bokvist, lokalstrateg och Tony Jönsson, fastighetschef i samarbete med medarbetare från övriga sektorer.

Lokalförsörjningsplan

Ale kommuns lokalförsörjningsplan 2021-2030 (LFP) redogör för kommunens lokalbehov och anger riktningen för investeringar i verksamhetslokaler under en tioårsperiod. Planen visar invånare, förtroendevalda, kommunala verksamheter, fastighetsbolag och exploatörer vilka behov som ingår i den långsiktiga planeringen. Lokalförsörjningsplanen beslutas av kommunfullmäktige.

Behovet av lokaler varierar över tid. Lokalplaneringsarbetet innebär att aktivt försöka förutse behovet av lokaler, anpassa lokalbeståndet till förväntat behov och undvika kostnader för outnyttjade lokaler. För att underlätta planeringen lyfter lokalförsörjningsplanen, utöver lokalbehov, även strategiska behov, funktioner som måste finnas för en hållbar planering och hållbara lokaler.

Tillväxten i Ale kommun ställer krav på en långsiktig planering för att behålla och hållbart utveckla kommunal service för bland annat äldreboende, bostäder med särskild service, förskolor, skolor, kultur och föreningsliv. God framförhållning behövs för att kunna finansiera, utveckla och leverera lokaler till invånare och medarbetare samt möta krav på förändrad service i rätt tid, på rätt plats och till rätt kostnad.

Samtliga lokalbehov för sektor arbete, trygghet och omsorg, internservice, kommunstyrelsen, kultur och fritid, samhällsbyggnad samt utbildning redovisas i lokalförsörjningsplanen.

Ale kommuns vision är Ale – Lätt att leva. Lokalplaneringsarbetet stödjer visionen och verkar för ändamålsenliga verksamhetslokaler vilka bidrar till hög produktivitet samt är tillgängliga och attraktiva. Kommunens lokaler ska användas effektivt och miljöpåverkan ska vara låg.

Uppdrag till servicenämnden

Beslutad lokalförsörjningsplan utgör tillsammans med investeringsbudget ett uppdrag från kommunfullmäktige till servicenämnden att utreda, presentera och genomföra lösningar för lokalbehoven tillsammans med verksamheterna.

Process för lokalförsörjningsplan

Lokalförsörjningsplanen hanterar de långsiktiga behoven, men inte direkta omflyttningar i befintligt bestånd. Sådana omflyttningar kan dock lösa långsiktiga behov.

Processen för lokalförsörjningsplanen startar med att sektorerna tar fram behovsanalyser för verksamheterna. Underlag för analyserna är bland annat politiska beslut, framtida behov utifrån befolkningsprognos och befintlig lokalkapacitet.

Figur 1. Process för lokalförsörjningsplan

Behovsanalyserna används som underlag när beredningsgrupp lokaler sammanställer samtliga verksamheters behov och påbörjar arbetet med lokalförsörjningsplanen. En sammanställning av samtliga lokalbehov presenteras i bilaga 1. Förvaltningsledningen granskar prioriterade lokalbehov utifrån en strategisk och kommungemensam nivå. Därefter tar kommunstyrelsen och kommunfullmäktige beslut om lokalförsörjningsplanen.

Lokalförsörjningsplanen revideras årligen i samband med investeringsbudgeten. Beredningsgrupp lokaler följer upp projektens status under året. Bevakning av beslutade lokalprojekt ska stämmas av mot verksamheter och befolkningsprognos. Projekt kan komma att revideras och flyttas mellan åren om förutsättningarna ändras.

Koppling till andra dokument

Ale kommuns verksamhetsplan med budget 2020 är det överordnande styrande dokumentet. Utöver verksamhetsplan med budget finns Mål och strategier för lokalförsörjning i Ale kommun, KF 2017 §104, och Lokalplaneringsprocess Ale kommun, KF 2017 §103.

De stödjande dokumenten som har använts som underlag vid framtagandet av lokalförsörjningsplanen är:

- Befolkningsprognos 2019-2030
- Behovsanalys för lokaler och bostäder 2021-2030 sektor arbete, trygghet och omsorg
- Behovsanalys för lokaler 2021-2030 sektor internservice
- Behovsanalys för lokaler 2021-2030 sektor kommunstyrelsen
- Behovsanalys för lokaler 2021-2030 sektor kultur och fritid
- Behovsanalys för lokaler 2021-2030 sektor samhällsbyggnad
- Behovsanalys för lokaler 2021-2030 sektor utbildning
- Alesamhällets utveckling

Omvärldsfaktorer, risker och möjligheter

Befolkningen i Västra Götalandsregionen har ökat kraftigt de senaste åren och beräknas fortsätta öka. Inflyttningen till kranskommunerna runt Göteborg har varit stor. Framförallt är det barnfamiljerna som flyttar till Ale kommun vilket ökat trycket på lokaler för kommunens verksamheter.

Bygghastigheten förutsägs minska något i framtiden. Storgöteborg förväntas ha en överhettad byggmarknad några år till. Det är kompetens- och materialbrist i alla delar inom byggbranschen. Då majoriteten av detaljplanerad mark i Ale kommun är privatägd är möjligheten till vinst avgörande om fastighetsägarna/exploatörerna bygger i Ale. Kommunen har begränsat markinnehav för att styra byggandet.

Andra faktorer som påverkar är ränteläget och lagändringar, till exempel förändring av reavinstskatten samt hög kostnadsutveckling inom byggsektorn. En sådan förändring kan starta flyttkedjor och frigöra boende med plats för fler personer.

Hållbar utveckling

Hållbar utveckling innebär att tillgodose dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjlighet att tillfredsställa sina behov. Ale kommun växer snabbt och det finns möjlighet att förändra orternas förutsättningar. Ny bebyggelse ska planeras och uppföras hållbart utifrån både ett socialt, ekologiskt och ekonomiskt perspektiv. De tre perspektiven genomsyrar målen för att skapa hållbar, inkluderande och rättvis utveckling för alla.

Alesamhällets utveckling är en beskrivning av läget i Ale och ett viktigt underlag för verksamhetsplan och budget. För att förenkla kopplingen mellan övergripande målsättningar och planering för Ale utgår beskrivningen från Agenda 2030 och de 17 målsättningarna. Mål 4 och 11 har en direkt koppling till social och ekologisk hållbarhet.

Social hållbarhet och jämlika livsvillkor

Social hållbarhet och jämlika livsvillkor samlas 2020 i Ale kommuns verksamhetsplan under de strategiska målsättningarna god utbildning för alla, full och produktiv sysselsättning, medskapande samhälle och hållbart samhälle. Att utbilda för ett långsiktigt hållbart samhälle innebär att bygga en god grund för kunskap, bildning och innovation. För att nå dit behöver två stora utmaningar adresseras – lika möjligheter till framgångsrikt lärande och hållbar kompetensförsörjning.

För att vi ska kunna uppfylla mål 4, God utbildning för alla, ska kommunen erbjuda alla barn och elever en kvalitativ och likvärdig utbildning i lokaler med stimulerande lärmiljö. Här skapar tillväxten en utmaning. Samtidigt ger den ökade utbyggnadstakten möjlighet att se över förskole- och skolorganisationen avseende skolvägar och nybyggnad för att minska segregation och skapa nya pedagogiska miljöer och arbetssätt som främjar lärandet och bidrar till att höja kvalitetsnivå och resultat.

Inom skolområdet finns det flera utmaningar för lokaler och samhällsplanering för en lokalförsörjning i balans. För att möta ett ökat behov av förskole- och elevplatser behöver antal förskolor och elevplatser öka i antal och volym, antingen med om-, till- eller nybyggnad. Ytterligare utmaningar är trafiksituationen runt flera skolor. Med mycket trafik är det fler som upplever att det är otryggt att låta barnen ta sig till skolan på egen hand och väljer därför att skjutsa sina barn. Andra utmaningar inom grundskola och gymnasieskola är krav på anpassningar för enskilda elever. Komvux behöver lätt kunna komma i kontakt med andra aktörer. Det är viktigt med bra kollektivtrafik då elever läser kurser och utbildningar i andra kommuner.

Med ett ökat antal invånare som kultur- och fritidsverksamheten ska nå såsom fritidsverksamhet, bibliotek och idrottsplatser, ställer det krav på att hitta anpassade lokaler och utbyggnad. En jämlik samhällsutveckling innebär lika rätt till kommunens rum, till exempel gator, lekplatser och kollektivtrafik.

Ekologisk hållbarhet

För att minska fortsatt negativ påverkan på klimatet måste kommunen ställa om samhället och skapa möjlighet för invånarna att leva sina liv med möjlighet till mindre klimatpåverkan. Det kan bland annat göras med att samhällsplanering, innovation och upphandling bidrar till att den globala uppvärmningen minimeras. Samhällets negativa miljöpåverkan per person behöver minska, till exempel genom att ägna särskild uppmärksamhet åt luft- och vattenkvalitet, buller samt möjlighet att nyttja kollektiva transporter.

Bostadsbristen skapar även utmaningar för personer med funktionsvariation. Den stora bristen på bostäder och svårigheterna inom kommunen med att bygga nytt, resulterar i erbjudanden om bostäder i andra kommuner vilket begränsar möjligheten att ingå i en socialt känd och trygg miljö.

Ekonomisk hållbarhet

Ale kommun ska visa på god ekonomisk hushållning där alla verksamheter tar aktivt ansvar för tilldelade ekonomiska medel. Långsiktiga investeringar genomförs för att bryta mönster och våga tänka i nya banor baserat på god ekonomisk analys.

Befolkningsprognos

Ale kommun upprättar varje år en befolkningsprognos. Lokalförsörjningsplan 2021-2030 bygger på befolkningsprognosen 2019-2030 upprättad 2019-04-08, vilken är gjord för kommunen som helhet samt för tio delområden. Prognosen utgår från Statistiska Centralbyråns befolkningsdata och ”Planerat bostadsbyggande Ale kommun 2019-2022” upprättad 2019-02-21.

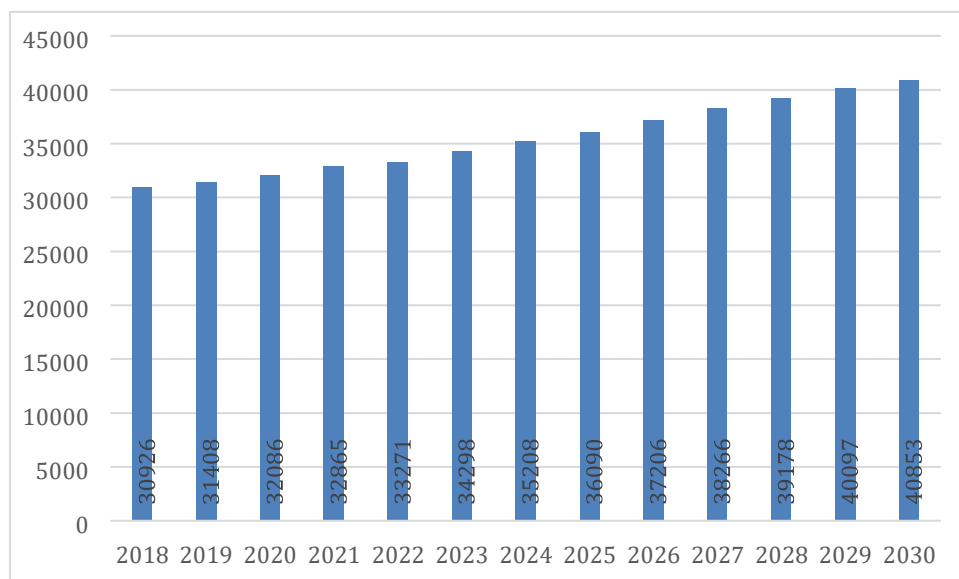
Befolkningsprognosen bygger på antagande kring fruktsamhetstal, in- och utflyttning, dödsrisiker och bostadsproduktion. Säkerheten i prognosen är mest tillförlitlig de närmaste åren.

Befolkningsutveckling

Befolkningen i Ale kommun förväntas fortsätta öka under prognosperioden, framförallt andelen barn och äldre. Det kommer att variera mellan åren beroende på nyproduktion av bostäder som tillåter inflyttning.

Befolkningsökningen består idag till största delen av inflyttning från Göteborg, både till nya bostäder och till befintliga småhus. De senaste årens stora inflyttning av framförallt barnfamiljer från Göteborg bidrar med en ökning av antalet barn.

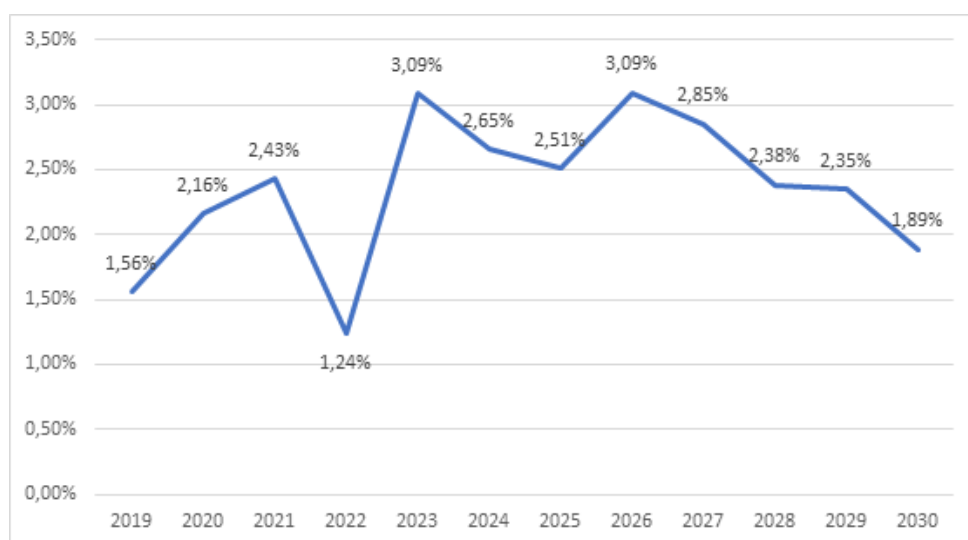
Om konjunkturen mattas av kommer troligen bostadsproduktionen att minska, liksom befolkningstillväxten. Prioritering av lokalprojekt kan komma att omvärderas.

Figur 2.

Befolkningsprognos 2019-2030. Källa: Befolkningsprognos 2019-2030, Ale kommun

Under prognosperioden beräknas en relativt hög befolkningstillväxt. Ale skiljer sig inte från riket i övrigt när det gäller vilka grupper som ökar. Det är framförallt barn och personer över 80 år som ökar under prognosperioden.

Figur 3. Procentuell befolkningsökning per år. Källa: Befolkningsprognos 2019-2030, Ale kommun

Det delområde som beräknas att växa mest är Älvängen. Anledningen är ett kraftigt bostadsbyggande med tillhörande inflyttning. De senaste fem åren har framförallt barnfamiljer flyttat in, vilket gör att även om konjunkturen mattas av och antalet nyproducerade bostäder blir färre än planerat, förväntas antalet barn fortsatt öka.

Sektorerna använder detaljerade befolkningsprognoser vid framtagandet av behovsanalyser. Prognoserna är nedbrutna på mindre geografiska och demografiska grupper. Prognoserna redovisas inte i lokalförsörjningsplanen.

Kostnader och ytor

Ale kommuns hyreskostnader för lokaler 2020 beräknas uppgå till 200 mkr. I beloppet ingår hyreskostnader för både interna och externa lokaler.

Internhyror

Sektor	Lokalhyra/år	Lokalyta kvm	Kronor/kvm
Utbildning	78 635 000	77 022	1 021
Kultur och fritid	25 027 000	38 973	642
Arbete, trygghet och omsorg	3 442 000	3 318	1 037
Förvaltningsbyggnader övriga	9 452 000	14 739	641

Externhyror

Sektor	Lokalhyra/år	Lokalyta kvm	Kronor/kvm
Utbildning	19 977 000	8 080	2 472
Kultur och fritid	1 272 000	1 116	1 140
Arbete, trygghet och omsorg	59 688 000	37 681	1 583
Förvaltningsbyggnader övriga	3 743 000	2 472	1 514

Behov

Lokalförsörjningsplan 2021-2030 beskriver, kommunicerar och visar lokalbehoven för kommunal service för perioden. Utöver lokalbehov finns det strategiska behov, funktioner som måste finnas för att på sikt få till hållbara lokaler.

Strategiska behov

Ale kommun behöver ta fram styrdokument, arbetsmetoder, program och utredningar för att få en effektiv och transparent lokalplanering samt klargöra hur lokalbehov som uppstår eller förväntas uppstå ska tillgodoses och vilka metoder som används i planeringen.

Styrdokument

Lokalplaneringsprocess Ale kommun, antagen av KF 2017, behöver omarbetas utifrån att servicenämnden har övertagit ansvaret för lokaler. Processen behöver inkludera fler verksamheter för att samtliga behov ska kunna lyftas fram i lokalförsörjningsplanen. Dialog har påbörjats och omarbetning ska genomföras under 2020.

Strategisk och taktisk planering

En taktisk planering behöver göras för att se om enskilda projekt bör tidigareläggas eller om det finns verksamheter som kan byta lokal för att lösa och genomföra andra behov. Det behövs en taktisk planering för ett flertal områden i kommunen för att få en långsiktig hållbar utveckling av lokaler.

En långsiktig planering innebär att markinköp kan göras i strategiskt hållbara lägen, alternativt att servicenämnden förbinder kommunen att köpa eller hyra lokaler av privata exploatörer.

Ramprogram

Det behöver finnas ramprogram för hur lokaler för kommunal service ska utformas. Syftet med programmen är att skapa vägledning för lokalutformning i om-, till- och nybyggnad för att stärka lokaleffektivitet och likvärdighet. Verksamheterna behöver inkluderas i arbetet med ramprogram.

Lokalbank

En lokalbank behöver upprättas för samtliga verksamhetslokaler, både internt och externt inhyrda, samt uthyrda och lediga lokaler. Lokalbanken ska bland annat innehålla information om beläggning, yta och rum, underhållsplan, gränsdragningslista, nuvarande funktion, planlösning och gällande avtal. Informationen ska användas för att underlätta både den långsiktiga planeringen och kortsiktiga förändringar samt vara transparent för verksamheterna.

Kapacitetsutredning

Tillgång och begränsande kapacitet i befintliga lokaler ska utredas. Kapacitetsutredningen ska bedöma lokalanvändning och kapacitet utifrån tekniska begränsningar och verksamhetens förutsättningar samt ge en övergripande analys över vad som behöver genomföras för optimering och förbättring.

Samtliga behov

Samtliga strategiska behov och lokalbehov som lagts fram för perioden 2021-2030 redovisas i bilaga 1. Behoven är dels uppdelade efter ortsspecifika behov, dels behov som inte behöver en specifik lokalisering.

Lokalförsörjningsplanen har tagit hänsyn till delkommunala och regionala behov vilka påverkar lokalbehov i Ale kommun. Behoven finansieras inte av Ale kommun, men de bör samordnas med kommunala verksamheter. Behoven avser lokaler för ambulans, räddningstjänst och Västtrafik.

Sektorernas lokaler

Underlaget till lokalförsörjningsplanen är sektorernas behovsanalyser. Sektor arbete, trygghet och omsorg samt sektor utbildning och sektor kultur och fritid arbetar fram behovsanalyser med befolkningsprognosen som underlag. Behovsanalyserna beslutas i respektive nämnd. Respektive ledningsgrupp för sektor kommunstyrelsen och samhällsbyggnad gör en sammanställning av vilka lokalbehov som finns för de tio kommande åren.

Utöver verksamhetslokaler finns det bostäder, utomhusanläggningar, till exempel idrottsplatser, lekplatser och driftdepåer.

Sektor arbete, trygghet och omsorg

Sektor arbete, trygghet och omsorg (ATO) ansvarar för verksamheterna funktionshinder, äldreomsorg, hälsa och sjukvård, individ- och familjeomsorg samt arbetsmarknad. Även tillsyns- och tillståndsverksamhet enligt alkohollagen, lagen om tobak och liknande produkter, kommunens uppgifter enligt skuldsaneringslagen samt flyktingmottagande ingår.

Lokalförsörjning

I lag om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (1§) anges att varje kommun ska planera bostadsförsörjningen i syfte att skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder och främja att ändamålsenliga åtgärder för bostadsförsörjning genomförs. Sektorerna har det grundläggande ansvaret för att människor med särskilda behov får goda bostäder, anpassade efter deras behov. Ansvaret är förtydligt i Socialtjänstlagen (SoL) och i Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Utöver ansvaret för bostäder ansvarar sektorn för verksamheter som behöver ändamålsenliga lokaler för att tillgodose medborgarnas behov på bästa sätt. En stor del av de lokaler som sektorn nyttjar för sina verksamheter är externt ägda. Sektorn är idag beroende av tillgången på framförallt hyresrätter i kommunen för exempelvis sociala kontrakt, flyktingfamiljer och äldre som behöver ett mer tillgängligt boende.

Särskilt boende för äldre

Särskilt boende är en boendeform för den som har stora behov av omvårdnad och som inte längre kan bo kvar i sin vanliga bostad trots omfattande hjälp, eller där behoven inte kan tillgodoses på annat sätt.

Det finns tre former av särskilda boenden:

- Demensboende för personer med demenssjukdom
- Somatiskt boende för personer med kroppslig sjukdom eller fysisk funktionsnedsättning
- Psykiatriskt boende för personer med psykisk sjukdom med komplicerad behovsbild

Det finns idag fem särskilda boenden:

- Fridhem, Surte 30 bostäder
- Backavik, Nödinge 40 bostäder
- Björkliden, Alafors 32 bostäder
- Klockareängen, Skepplanda 48 bostäder
- Ale Seniorcentrum, Älvängen 50 bostäder varav 20 är avsedda för korttidsvistelse

Tillgången till lägenheter i det ordinarie bostadsbeståndet har betydelse för hur behovet av särskilt boende utvecklas. I dagsläget bedömer dock förvaltningen att tillgången till platser inom särskilt boende täcker behovet för åren fram till 2023-2024.

Planeringen för ett nytt särskilt boende i de södra kommundelarna bör påbörjas omgående för att stå klart när behoven ökar 2023-2024 och fortsatt.

Bostad med särskild service för personer med funktionsnedsättning

Det finns två former av bostad med särskild service för personer med funktionsnedsättning, gruppboende och serviceboende. Utöver dessa boendeformer finns en insats inom LSS som benämns annan särskilt anpassad bostad.

Gruppboende är ett bostadsalternativ för personer som har ett omfattande tillsyns- och omvårdnadsbehov där mer eller mindre kontinuerlig närvaro av personal är nödvändig. Följande gruppboenden finns:

- Krokstorp, Älvängen 11 platser
- Björklövsvägen, Älvängen 6 platser
- Klöverstigen, Nödinge 6 platser
- Byvägen, Nol 4 platser barnboende

Serviceboende är ett boendebestånd för personer som har ett stort behov av närhet till personal men till viss del klarar ett enskilt boende. Följande serviceboenden finns:

- Fyrklövergatan, Nödinge 10 platser
- Klockarevägen, Nödinge 13 platser (varav 2 sambo)
- Kontakten, Älvängen 10 platser
- Änggatan, Älvängen 20 platser
- Skepplandavillan, Skepplanda 2 platser

Utöver det som redan finns beslutat i lokalförsörjningsplan 2020-2029, bedömer verksamheten att det under planperioden 2021-2030, kommer behövas ytterligare 16 lägenheter. Som ett alternativ till nybyggnation skulle insatsen Bostad med särskild service kunna verkställas genom att kommunen får tillgång till fler samlade lägenheter i det normala bostadsbeståndet.

Verksamhet funktionshinder har även behov av 5 lägenheter till Ale kommuns motsvarighet till Göteborgs F100 som finns planer på att inrätta.

Daglig verksamhet för personer med funktionsnedsättning

Insatsen daglig verksamhet är en av LSS-lagens tio insatser och riktar sig till personer som omfattas av personkrets 1 och 2 enligt 1§ LSS, är 18-67 år och som inte arbetar eller studerar. Syftet med LSS är att personer med omfattande funktionsnedsättningar ska kunna leva som andra och tillsammans med andra. Detta gäller inte minst inom området arbete och sysselsättning. Om beslut inte kan verkställas om daglig verksamhet i egen regi måste insatsen köpas externt. En köpt plats innebär normalt en merkostnad för kommunen.

Korttidsvistelse och korttidstillsyn

På korttidsverksamheten finns det möjlighet för barn och ungdomar med funktionsnedsättning att få korttidstillsyn, korttids- och lägervistelser. Insatsen kan erbjudas både som social träning och miljöombyte eller som avlastning för anhöriga. Korttidsverksamheten finns på Korttidshemmet i Nödinge samt på Korttidshemmet i Älvängen.

På ett till fem års sikt kommer verksamheten behöva ytterligare utrymme och lokaler eftersom den målgruppen växer.

IFO – Individ och familjeomsorg

Inom IFO möter verksamheten behov av bostäder för olika målgrupper, ensamkommande barn som uppnått ålder 18 till 21 år, vuxna nyanlända som anvisas kommunen enligt bostättningslagen, personer som är i behov av akut skydd och eller jourboende, bostadslösa som är i behov av akutboende samt personer som av olika anledningar, exempelvis missbruk, har behov av sektorns stöd för att kunna återgå till eget boende från bostadslöshet.

Idag disponerar IFO jourlägenheter, referenslägenheter, lägenheter för sociala kontrakt samt lägenheter för utslussning av ensamkommande barn från verksamhetens Hem för vård och boende.

Verksamhetslokaler

Arbetsmarknadsenheten (AME)

Arbetsträning och arbetsförmågebedömning bedrivs idag i lokaler som tidigare nyttjats av Konferens Alafors Fabriker. Förslag finns att konferenslokalen åter ska nyttjas för konferenser, i sådant fall behövs ersättningslokaler för arbetsträning och arbetsförmågebedömning.

IFO-huset

I IFO-huset i Nödinge finns kontor, mötesrum, samtalsrum och personalutrymmen.

Verksamheterna har länge varit trångbodda och har hittills löst fler arbetsplatser genom att dela av rum. Lokalerna är inte heller helt verksamhetsanpassade. Sammanträdesrum har gjorts om till kontor och personalrum har gjorts om till sammanträdesrum. Trots vidtagna åtgärder får inte alla medarbetare plats. Under 2018 har Biståndsenheten, BIE, organisatoriskt tillförts verksamheten vilket innebär ytterligare behov av arbetsplatser vid IFO-huset.

Äldreomsorg, hemtjänstens personal

Antal personer med hemtjänstbeslut har ökat i jämförelse med förra året. Även antalet beviljade timmar har ökat och hållit sig kvar på en hög nivå jämfört med tidigare år. Om man utgår från befolkningsprognosen så kommer äldre över 80 år att fortsätta öka och därmed sannolikt att även hemtjänsten kommer att öka. Detta ställer krav på personallokaler och en kontinuerlig översyn behövs årligen för att säkerställa att personallokaler är anpassade efter behoven i Ale hemtjänst.

Sektor kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen är kommunens ledande förvaltningsorgan. Av kommunallagen framgår kommunstyrelsens ansvar för ledning och samordning av kommunens angelägenheter samt skyldighet att ha uppsikt över verksamhet som bedrivs av nämnder, kommunala bolag och kommunalförbund vilka kommunen är medlem i.

Kommunstyrelsen ska vid utövandet av sin ledningsfunktion särskilt leda utvecklingen av den kommunala demokratin och medborgarinflytandet, samordna och leda arbetet med utformningen av nämndövergripande mål, riktlinjer och ramar för styrningen av hela den kommunala verksamheten samt göra framställningar till kommunfullmäktige i målfrågor som inte är förbehållna annan nämnd.

Till kommunstyrelsen hör avdelningarna mark- och exploatering, HR, IT, administration, ekonomi, kommunikation, näringsliv, utveckling och chefer KS.

Sektor kommunstyrelsen har inget behov som i dagsläget eller i nära framtid inte går att hantera inom befintligt bestånd. Det nya kommunhuset i Nödinge förväntas fylla kommunstyrelsens framtida behov. Att etablera ett nytt kommunhus är angeläget givet flera faktorer såsom interkommunal samverkan, personalens trivsel, möjligheterna att rekrytera med flera. Vidare finns behov i ett nytt kommunhus av bättre sammanträdeslokaler, arkiv och närarkiv med mera, än vad som finns i befintligt bestånd.

Sektor utbildning

Utbildningsnämnden ansvarar för förskola, skolbarnomsorg, grundskola, gymnasieskola och vuxenutbildning. Nämndens verksamhet regleras bland annat av skollagen, läroplaner och Skolverkets författningssamling.

Enligt Kommunfullmäktiges Verksamhetsplan med budget 2020 finns ett antal strategiska målsättningar. Fokusområdena knyter an till Agenda 2030 och ett område är ”god utbildning för alla”, mål 4. Mål 4 innebär att säkerställa en inkluderande och jämlik utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande. Det arbetet kommer att få stort fokus genom de tre aspekterna lika tillgång, lika kvalitet samt kompensera för skilda förutsättningar. En god utbildningsnivå är en framgångsfaktor för ett socialt hållbart samhälle. Alla skolformer ska nå så hög måluppfyllelse som möjligt för varje barns och elevs lärande, utveckling och välmående. Ett viktigt mått är behörighet till gymnasiet och är för varje individ ett avgörande steg för framtiden. Att utbilda för ett långsiktigt hållbart samhälle innebär att bygga en god grund med kunskap, bildning och innovation.

Förskola

Förskolan har uppdraget att lägga grunden för ett livslångt lärande. Förskolan ska stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda en trygg omsorg. Leken är viktig för varje barns utveckling och lärande och ska därför medvetet användas för att lustfyllt stimulera fantasi, inlevelse, kommunikation och förmåga till symboliskt tänkande samt förmåga att samarbeta och lösa problem. Verksamheten ska utgå från barnens erfarenheter, intressen, motivation och drivkraft att söka kunskap och de ska därför vara delaktiga och ha inflytande över miljöns utformning och planering av verksamheten.

Analysantagande

Vid framtagande av behovsanalysen har följande antaganden använts

- 18 platser per hemvist. Bedömningen är samma riktvärde som vid nyproduktion av förskolor.
- Behov av platser utifrån tre scenarier
 1. Samtliga barn på orten, enligt befolkningsprognosen, placeras på förskolan.
 2. Beläggningsgrad per ort. Andel placerade barn i förhållande till befolkningsprognosen utifrån att de placerats på sin hemort, enligt närhetsprincipen.
 3. Antal placerade barn per 2019-11-30, per ort, uppräknat med ett procentuellt antagande om kö. Inte tagit hänsyn till närhetsprincipen.

Scenarierna åskådliggör hur stor kapacitet av förskoleplatser kommunen har ställt i relation till hur många barn som kan tänkas behöva plats i förskolan. Det svarar på frågan hur det hade sett ut med platserna i förskola om samtliga barn enligt befolkningsprognosen ska placeras i förskolan, om samtliga barn enligt beläggningsgrad per ort placeras på sin hemort ställt i relation till hur barnen placeras idag. Jämförelsen visar var det i realiteten saknas platser ställt i relation till var det ser ut som att det saknas platser.

Det visar om en ort har överkapacitet i relation till hur många barn som bor på orten eller om orten har fler barn som önskar förskola än det finns platser i förskola att erbjuda. För att kunna möta lagkravet att först och främst placera barnen så nära hemmet som möjligt måste behovet visas där det verkligen finns.

Förskoleklass, grundskola grundsärskola och fritidshem

Skolans övergripande uppdrag innebär att utbildningen ska vara likvärdig och att alla elever har rätt till en utbildning av hög kvalitet. Verksamheten ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Skolan ska dessutom arbeta för att kompensera för elevers olika bakgrund och förutsättningar. Eleverna ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. Det innebär att skolan ska sträva efter att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden samt främja lusten att lära. Alla som arbetar i skolan ska verka för att utbildningen främjar de mänskliga rättigheterna och motverka alla former av kränkande behandling. Utbildningen syftar till att i samarbete med hemmen främja barns och elevers allsidiga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarsfulla individer.

Analysantagande

Vid framtagande av behovsanalysen har följande antaganden använts

- Befintliga upptagningsområden.
- Ahlafors fria skola tar emot 280 elever.
- Beräkning av behov av antal elevplatser har utgått från antal elever på skolorna höstterminen 2019 och antagit att förändringen av antal barn mellan åren i befolkningsprognosen kommer att påverka antal barn på skolorna. Förändringen av antal barn i förhållande till föregående år har lagts på innevarande år.

Det finns en osäkerhet i behovet av antal elevplatser. Eftersom förändringen av antal barn, enligt befolkningsprognosen, i förhållande till föregående år har lagts på innevarande år kan det vid redovisningen av över-/underkapacitet finnas för få/många barn år 2019. Det är svårt att bedöma när den prognostiserade förändringen sker under året.

Gymnasieskola

De delar inom gymnasial utbildning som Ale bedriver i egen regi är introduktionsprogrammen Individuellt alternativ och Språkintrödn. Övrig gymnasial utbildning, däribland gymnasiesärskola, köper Ale sedan några år tillbaka och då främst inom Göteborgsregionen.

Ale gymnasium finns i Älvängen. Kommunen hyr lokalerna av Samhällsbyggnadsbolaget och avtalet gäller till 2022-12-31. För idrott och hälsa används Ledethallen i Alafors och simundervisning sker i Skepplanda.

Lokalerna möter inte behovet av flexibilitet med anpassningar utifrån elevers behov i tillräckligt hög grad.

Vuxenutbildning

I dagsläget disponerar Komvux lokaler i Himlaskolan. Det är viktigt med en bra kollektivtrafik eftersom eleverna på Komvux enkelt behöver komma i kontakt med andra aktörer såsom Arbetsförmedlingen, Arbetsmarknadsenheten samt kurser och utbildningar i andra kommuner.

Behovsbedömning

Exploateringstakten ökar behovet av barnomsorgs- och elevplatser fortare än den tillgång kommunen kan tillskapa. Kravet på verksamheten att lösa platser ökar och tar fokus från kärnverksamheten. Att leva upp till det lagstadgade kommunala ansvaret blir svårare.

Befolkningsökningen innebär att kommunen behöver öka investeringstakten för lokaler för kommunal service. För att klara av det lagstadgade kommunala ansvaret och möta ett ökat behov av förskole- och elevplatser behöver förskolor öka i antal och volym och elevplatserna behöver öka i antal antingen med om-, till- eller nybyggnad.

De ekonomiska aspekterna av utbyggnadstakten och befolkningstillväxten är stora utmaningar att hantera för sektorn. Kommunen behöver arbeta och planera för att hålla alla byggkostnader nere

och sektor utbildning måste hantera konsekvenserna av en ökad lokalkostnad. Det finns ett kraftigt eftersatt underhåll av befintliga verksamhetslokaler, vilket medför att nödvändig om-, till- och nybyggnad konkurrerar med underhållskostnader om samma investeringsmedel.

Avdelning utveckling på kommunstyrelsen leder arbetet med att se över befintliga skolupptagningsområden. En förändring av upptagningsområdena ska ta hänsyn till ett socialt hållbarhetsperspektiv, planerade bostadsområden och framtida exploatering.

För att nämnden ska kunna fullgöra sitt uppdrag enligt gällande lagar och politiskt antagna mål behövs ändamålsenliga lokaler, väl anpassade för verksamheten.

Behovsanalys för lokaler 2021-2030 sektor utbildning har utgått från att prioriterade beslut i antagen Lokalförsörjningsplan 2020-2029 genomförs. Om projekten inte genomförs i tid kan det föranleda behov som måste lösas kortsiktigt.

Behov för sektor utbildning redovisas i bilaga 1.

Sektor Kultur och fritid

Kultur- och fritidsverksamheten ansvarar bland annat för Kulturskolan och öppen ungdomsverksamhet, folkbibliotek, allmänskultur, kulturminnesvård och museiverksamhet, fördelning av bidrag till föreningar och organisationer, kommunens konstsamling samt förvaltning av idrotts- och fritidsanläggningar som inte sköts av någon förening.

Föreningslivet spelar en stor roll för samvaro, folkbildning och fysisk aktivitet. Ett fortsatt starkt föreningsliv är därför viktigt ur ett folkhälsoperspektiv. När kommunala investeringar och bidragsnivåer beslutas är jämställdhet, jämlikhet och integration prioriterade områden. I samband med en ökande befolkning och satsningar på lokaler ser kultur- och fritid både ett ökat behov och samverkan i lokaler.

Behoven för kultur och fritid presenteras i bilaga 1.

Sektor samhällsbyggnad

Sektor samhällsbyggnad fullgör förvaltningens uppgifter för större delen av samhällsplaneringen; detaljplanering, bygglovgivning, miljöärenden, renhållning, vatten- och avlopp samt gata-park, bostadsanpassnings- och färdtjänstbeslut. De flesta beslut är på delegation av samhällsbyggnadsnämnden, några går till kommunstyrelsen.

Behoven för sektor samhällsbyggnad presenteras i bilaga 1 och visar vilka åtgärder som behöver beaktas. Tjänstemän bör samlokaliseras i ett nytt kommunhus. Utomhusverksamheterna bör på sikt utgå från två strategiskt utplacerade driftdepåer, eventuellt samlokaliserade med andra verksamheter, till exempel omklädningsrum och maskinparker.

Sektor internservice

Bedömningen är att sektorn som helhet har balans mellan tillgång och behov av lokaler. Internservice kommer att genomföra vissa förändringar men då de flesta handlar om intern förflyttning kommer detta inte innebära ett förändrat behov.

Bemanningsenheten kommer att förläggas ute i verksamheterna vilket på sikt innebär ett förändrat behov för internservice på järnkontoret. Oklar tidplan men någon gång under 2020.

Interna förändringar kan på sikt göra att behovet att se över placeringar inom internservice lokaler kan vara aktuellt.

Bilaga 1 Samtliga behov

Kommunövergripande

Sektor	Verksamhet	Behov	Klar	1-5 år	6-10 år	Lokalisering	Kommentar
ATO	Funktionshinder	Daglig verksamhet		X	X		30 platser år 1-5 30 platser år 6-10
ATO	Funktionshinder	Korttidsvistelse, tillsyn	2021-2025	X		Centralt	10 platser år 1-5
ATO	Funktionshinder	Lägerverksamhet	2021-2025	X		Centralt	10 platser år 1-5
ATO	Funktionshinder	Bostad med särskild service, LSS	2021-2030	X	X		102 lägenheter under de kommande 10 åren
ATO	AME	Arbets träning		X			Lokal för 15 personer. Akut behov
ATO	IFO	Lägenheter för utslussning av ensamkommande som uppnår myndighetsålder	2021-2025	X			25 lägenheter år 1-5
ATO	IFO	Lägenheter för familjer (anknytningsinvandring)	2021-2025	X			25 lägenheter år 1-5
ATO	IFO	Lägenheter för ensamhushåll, vuxna nyanlända	2021-2025	X			50 lägenheter år 1-5
ATO	IFO	Lägenheter till Bostad 1 (B1)	2021-2025	X			15-25 lägenheter år 1-5
ATO	IFO	Lägenheter för jourboende	2021-2025	X			15 lägenheter år 1-5
ATO	IFO	Lägenheter till referenslägenheter	2021-2025	X			15 lägenheter år 1-5
ATO	Äldreomsorg	Bostäder					Att kommunen centralt fortsätter att stimulera byggandet av tillgängliga, väl anpassade bostäder i centrumnära lägen
ATO	Särskilda boenden och hemsjukvård	Särskilt boende	2023-2024	X		Södra kommundelarna	40-50 platser
SB	Teknik	Uppställningsplats för renhållningsfordon					
SB	Teknik	Driftsförråd					Samlokalisering med andra sektorer
	Samtliga sektorer	Kontorsplatser	2024	X		Kommunhus	På längre sikt kommer verksamheterna att flytta till nytt kommunhus i Nödinge. Arbetet med detaljplanen pågår och preliminärt kommer huset att placeras vid den nuvarande pendeltågsstationen. Det nya kommunhuset kommer att vara en del av utbyggnaden av det framtida Nödinge.

KF	Kultur och fritid	Ny simhall		X	X		Förberedande för ny simhall bör påbörjas senast 2023
U	Förskola	Utreda tillbyggnad av befintliga förskolor	2021				
U	Gymnasium	Ersättningslokaler	2022	X			I samverkan med vuxenutbildningen, nära bra kollektivtrafik
I	Projekt	Strategiska styrdokument					
I	Projekt	Ramprogram					Standarder för lokaler
I	Projekt	Lokalbank					Information om Ale kommuns verksamhetslokaler
I	Projekt	Kapacitetsutredning					Kapacitetsutredning för Ale kommuns lokaler

Surte

Sektor	Verksamhet	Behov	Klar	1-5 år	610 år	Lokalisering	Kommentar
U	Förskola	Byta ventilation	2021	X		Surte	Surte förskola
U	Förskola	Ersättning för Glasblåsarens förskola	2026		X	Surte	Eventuellt gemensam förskola med Bohus
U	Skola	Underhåll		X		Surteskolan	Förstudie/lokalplaceringsutredning

Bohus

Sektor	Verksamhet	Behov	Klar	1-5 år	610 år	Lokalisering	Kommentar
U	Förskola	Ersättning för Byvägens förskola	2026		X	Bohus	Eventuellt gemensam förskola med Surte
U	Grundskola	Utreda om-, till- och nybyggnation	2021	X		Bohusskolan	Förutsättningar för utbyggnad av grundskolan
U	Grundskola	Matsal	2020	X		Bohusskolan	Utökning av elevplatser i matsal
KF	Kultur och fritid	Omlädningsrum Jennylund		X		Bohus	Utredning pågår under 2020

Nödinge

Sektor	Verksamhet	Behov	Klar	1-5 år	610 år	Lokalisering	Kommentar
SB	Plan	Garage för mätbilar	2024			Nödinge	
KF	Kultur och fritid	Lokal för fritidsbanken		X		Nödinge	Utredning påbörjas 2020

KF	Kultur och fritid	Anpassade lokaler för kampsport och gymnastik	2021	X		Nödinge	
KF	Kultur och fritid	Ändamålsenliga lokaler för Kulturskolan	2020	X		Nödinge	
KF	Kultur och fritid	Utställningshall		X		Nödinge	Utredning påbörjas 2020
U	Förskola		2024/2025	X		Nödinge	Nyproduktion
U	Förskola		2029/2030		X	Nödinge	Nyproduktion
U	Skola	Elevplatser och matsal	2026		X	Nödinge	
U	Skola	Utreda om-, till- och nybyggnation		X		Skolorråde	Förutsättningar för utbyggnad av grundskolan i befintligt skolorråde
U	Skola	Utreda kapacitet		X		Grundskola	Utredning av idrottshall, specialsolor och matsal för befintliga grundskolor utifrån befolkningsprognos
U	Skola	Elevplatser, årskurs F-6	2025	X		Grundskola	Utökning med 180 elevplatser på befintliga grundskolor

Nol

Sektor	Verksamhet	Behov	Klar	15 år	610 år	Lokalisering	Kommentar
KF	Kultur och fritid	En fullstor idrottshall i ny skola Nol/Alafors	2024	X		Nol/Alafors	
U	Förskola	Folketshusvägen	2021				Förskola 144 platser, pågår
U	Förskola	Förskola	2024-2026	X	X	Nol	Nyproduktion eller tillbyggnad på befintlig förskola
U	Skola	Nol och Himlaskolan elevplatser	2024	X		Nol eller Alafors	
VGR/ Räddningstj.							Ambulansstation

Älvängen

Sektor	Verksamhet	Behov	Klar	15 år	610 år	Lokalisering	Kommentar
KF	Kultur och fritid	Lokal för Älvängens meröppna bibliotek	2023	X		Älvängen	
KF	Kultur och fritid/öppen ungdomsverksamhet	Lokaler för kvällsverksamhet		X		Älvängen/Bohus	En fördjupad behovsanalys bör tas fram

U	Förskola	2021	2021	X		Älvängen	Ersätta Hövängens förskola alternativt nyproduktion. Marken behövs för utbyggnad av skolan.
U	Förskola	Förskola	2024	X		Älvängen	Nyproduktion eller ersätta Hövängens förskola
U	Förskola	Förskoleplatser	2021	X		Älvängen	Kortsiktig lösning för fler förskoleplatser
U	Skola	Elevplatser åk F-6	2021	X		Älvängen	Kortsiktig lösning i avvaktan på ersättning för Madenskolan
U	Skola	Elevplatser åk 7-9	2021	X		Älvängen	Lösning för drygt 250 platser för hela perioden, eller kortsiktig lösning
U	Skola	Madenskolan behöver ersättas	2022	X		Älvängen	Ersättning Madenskolan

Skepplanda

Sektor	Verksamhet	Behov	Klar	15 år	610 år	Lokalisering	Kommentar
U	Förskola	Förskoleplatser	2021-2023	X		Skepplanda	Under förutsättning att omställning av Garnvindeskolan sker enligt beslut i LFP
U	Grundskola	Utreda tillbyggnad av Alboskolan	2022	X		Alboskolan	Tillbyggnad Alboskolan för att möjliggöra F-6
U	Förskola	Förskola	2023	X		Garnvindeskolan	Omställning av Garnvindeskolan från skola till förskola

Lokalförsörjningsplan 2022-2031

Ale kommun

Antagen av kommunfullmäktige 2021-01-25 KF § 26 Dnr: KS.2020.434

Innehåll

Lokalförjärningsplan 2022-2031	1
Ale kommun.....	1
1 Lokalförjärningsplan Ale kommun	4
1.1 Strategier för lokalförjärningsplan	4
1.2 Uppdrag till servicenämnden.	4
1.3 Process för lokalförjärningsplan.....	5
1.4 Koppling till andra dokument	6
2 Planerat bostadsbyggande	7
3 Befolkningsprognos	9
4 Lokalbestånd	11
5 Strategiska behov	13
5.1 Lokalplaneringsprocess.....	13
5.2 Strategisk och taktisk planering	13
5.3 Ramprogram.....	13
5.4 Lokalbank.....	13
5.5 Kapacitetsutredning.....	13
6 Sektorernas behov	14
6.1 Sektor arbete, trygghet och omsorg.....	14
6.1.1 Särskilt boende för äldre	14
.....	16
6.1.2 Bostad med särskild service för personer med funktionsnedsättning	16
6.1.3 Daglig verksamhet för personer med funktionsnedsättning.....	17
6.1.4 Korttidsvistelse och korttidstillsyn.....	17
6.1.4 Träffpunkt och boendestöd.....	18
6.1.5 IFO – individ och familjeomsorg	18
6.1.6 Verksamhetslokaler.....	19
6.1.6.1 Arbetsmarknads- och förjärningsstödsenheten.....	19
6.1.6.2 IFO-huset.....	19
6.1.6.3 Äldreomsorg, hemtjänstens personal	19
6.2 Sektor Kultur- och fritid.....	20
6.2.1 Ale fritid	20
6.2.2 Kulturverksamhet	21
6.2.3 Bibliotek	22
6.2.4 Öppen ungdomsverksamhet	23

6.3 Sektor utbildning.....	24
6.3.1 Förskola.....	24
6.3.1.1 Förskoleplatser	26
6.3.2 Förskoleklass, grundskola, grundsärskola och fritidshem.....	28
6.3.2.1 Behov grundskoleplatser	29
6.3.2.2 Grundsärskola	30
6.3.2.3 Fritidshem	30
6.3.3 Gymnasium	30
6.3.4 Vuxenutbildning.....	30
6.4 Sektor kommunstyrelsen	31
6.5 Sektor samhällsbyggnad.....	31
6.6 Sektor service	32
7 Uppföljning lokalförsörjningsplan	33
Bilaga 1 Samtliga behov	34

Lokalförsörjningsplan 2022-2031 Ale kommun har tagits fram av beredningsgrupp lokaler. Arbetet har letts av Helena Bokvist, lokalstrateg, och Tony Jönsson, fastighetschef, i samarbete med medarbetare från övriga sektorer.

Samtliga foton är hämtade från Ale kommuns bildbank.

1 Lokalförsörjningsplan Ale kommun

Ale kommuns lokalförsörjningsplan 2022-2031 (LFP) redogör för kommunens lokalbehov och anger riktningen för investeringar i verksamhetslokaler under en tioårsperiod. Planen visar vilka behov som ingår i den långsiktiga planeringen. Lokalförsörjningsplanen beslutas av kommunfullmäktige.

Behovet av lokaler varierar över tid. Lokalplaneringsarbetet innebär att aktivt försöka förutse behovet av lokaler, anpassa lokalbeståndet till förväntat behov och undvika kostnader för outnyttjade lokaler. För att underlätta planeringen lyfter lokalförsörjningsplanen, utöver lokalbehov, även strategiska behov, funktioner som måste finnas för en hållbar planering och hållbara lokaler.

Tillväxten i Ale kommun ställer krav på en långsiktig planering för att behålla och hållbart utveckla kommunal service för bland annat äldreboende, bostäder med särskild service, förskolor, skolor, kultur och föreningsliv. God framförhållning behövs för att kunna finansiera, utveckla och leverera lokaler till invånare och medarbetare samt möta krav på förändrad service i rätt tid, på rätt plats och till rätt kostnad.

Samtliga lokalbehov för sektor arbete, trygghet och omsorg (ATO), service (S), kommunstyrelsen (KS), kultur och fritid (KoF), samhällsbyggnad (SB,) samt utbildning (U), redovisas i lokalförsörjningsplanen.

Ale kommuns vision Lätt att leva innebär bland annat att i Ale är det nära till skola, arbete och sköna naturupplevelser. Tillsammans ska kommunen förenkla människors vardag. Lokalplaneringsarbetet stödjer visionen och verkar för ändamålsenliga verksamhetslokaler vilka bidrar till hög produktivitet samt är tillgängliga och attraktiva. Kommunens lokaler ska användas effektivt och miljöpåverkan ska vara låg.

1.1 Strategier för lokalförsörjning

Kommunfullmäktige antog 2017 (Dnr KS.2017.181) mål och strategier för lokalförsörjning i Ale kommun. I denna framförs bland annat flexibla lösningar för att möta demografiska variationer, kommunens nybyggda lokaler ska ha minst två möjliga användningsområden, tidig planering med detaljplan och projektering för att möta förväntad exploateringstakt i kommunen, avveckling av lokaler som på sikt är för dyra att renovera och driva liksom ett långsiktigt perspektiv på hållbarhet när ställning tas till om en lokal ska renoveras eller om nybyggnad är ett bättre alternativ.

1.2 Uppdrag till servicenämnden.

Antagen lokalförsörjningsplan utgör tillsammans med beslutad investeringsbudget ett uppdrag från kommunfullmäktige till servicenämnden att utreda, presentera och genomföra lösningar för lokalbehoven tillsammans med verksamheterna.

1.3 Process för lokalförsörjningsplan

Processen för lokalförsörjningsplanen startar med att sektorerna tar fram behovsanalyser för verksamheterna. Underlag för analyserna är bland annat politiska beslut, framtida behov utifrån planerat bostadsbyggande, befolkningsprognos och befintlig lokalkapacitet. Behovsanalyserna används som underlag när beredningsgrupp lokaler sammanställer samtliga verksamheters behov och påbörjar arbetet med lokalförsörjningsplanen. En sammanställning av samtliga lokalbehov presenteras i bilaga 1.

Förvaltningsledningen, lokalstyrgruppen, granskar samtliga lokalbehov utifrån en strategisk och kommungemensam nivå. Därefter godkänner servicenämnden lokalförsörjningsplanen som skickas vidare till kommunstyrelsen och därefter kommunfullmäktige för beslut.

Efter att lokalförsörjningsplanen antagits av kommunfullmäktige återgår den till sektor service verksamhet fastighet för en konsekvens- och rimlighetsanalys av de olika behoven. Därefter sker en prioritering i beredningsgrupp lokaler och därefter lokalstyrgruppen för vidare remittering till respektive nämnd. Servicenämnden godkänner prioriteringarna vilka utgör underlag för den investeringsbudget som beslutas i KS och KF och utgör beställning till sektor service.

Lokalförsörjningsplanen revideras årligen.

1.4 Koppling till andra dokument

Ale kommuns verksamhetsplan med budget 2020 är det överordnade styrande dokumentet. I denna pekas följande fokusområden som knyter an till till Agenda 2030 ut:

- Hälsa och välbefinnande (Agenda mål 3)
- God utbildning för alla (Agenda mål 4)
- Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt (Agenda mål 8)
- Hållbara städer och samhällen (Agenda mål 11)
- Bekämpa klimatförändringar (Agenda mål 13)

Samt även genomförande och globalt partnerskap (Agenda mål 17) som stöd i genomförandet.

Utöver detta finns Mål och strategier för lokalförsörjning i Ale kommun, KF 2017 §104 och Lokalförsörjningsprocess Ale kommun, KF 2017 §103. De två senare ingår i sektor service utvecklingsuppdrag att se över.

De stödjande dokumenten som har använts som underlag vid framtagandet av lokalförsörjningsplanen är Planerat bostadsbyggande Ale kommun 2020-2024, Befolkningsprognos 2020-2031 och Behovsanalyser för lokaler för sektorerna ATO, KoF, S, KS, SB samt U.

Foto: scandinav_J1x2

2 Planerat bostadsbyggande

Mark- och exploateringsavdelningen har tagit fram ”Planerat bostadsbyggande Ale kommun 2020-2024” upprättad 2020-02-21. Underlaget ligger till grund för Ale kommuns befolkningsprognos.

Planerat bostadsbyggande redovisar en möjlig utbyggnadsvolym om 1 125 bostäder under planeringsperioden 2020-2024. Det innebär en möjlig utbyggnad med, i snitt, 225 bostäder per år. Till småhus räknas både enfamiljshus, parhus och radhus. Siffrorna inkluderar styckebyggnation för respektive delområde.

Delområde	2020		2021		2022		2023		2024		Per delområde
	s	f	s	f	s	f	s	f	s	f	
Surte	2		2		2		2		2		10
Bohus	2		2		2		2		2		10
Nödinge	4		4		4		4	125	4	145	290
Nol	23		5	58	2	22	2		2		114
Alafors	7	8	3	12	3	25	3	25	3	25	114
Älvängen	67		36		5	98	5	90	5	147	453
Skepplanda	5	22	5	4	5		5		5		51
Alvhem	11		9		9		7		7		43
Starrkärr Kilanda Ryd	5		5		5		5		5		25
Hålanda	3		3		3		3		3		15
Småhus/flerbostadshus	129	30	74	74	40	145	38	240	38	317	1125
Totalt beräknat byggande	159		148		185		278		355		

Planerat bostadsbyggande i antal bostäder för respektive delområde och år. Källa: Planerat bostadsbyggande Ale kommun 2020-2024, Ale kommun.

För tidsperioden 2020-2031 planeras för 3 824 bostäder.

2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
159	148	185	278	355	402	473	430	428	268	353	345

Planerat bostadsbyggande i antal bostäder för respektive delområde och år. Källa: Planerat bostadsbyggande Ale kommun 2020-2024, Ale kommun.

Antalet bostäder som ingår i planerat bostadsbyggande är säkrast de närmaste fem åren. Därefter är det många osäkerheter kring byggande samt konjunkturen, vilket påverkar prognosens osäkerhet på lång sikt. Inför framtagandet av befolkningsprognosen har planerat bostadsbyggande reviderats. Det är främst för att få ett realistiskt underlag att utgå från. Det är framförallt antaganden om styckebyggnation, tillfälliga bostäder och osäkerhet i de fördjupade översiktsplanerna för Nödinge och Älvängen som påverkar de första fem åren i prognosen. På

längre sikt är prognosförutsättningarna sänkta i förhållande till planerat bostadsbyggande. Anledningen är att det ska ge en säkrare prognos, men fortfarande ha ett säkerhetsspann för planering. De prognosförutsättningar som använts visas i nedanstående tabell.

Prognosförutsättning – bostadsbyggnation 2020												
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Flerbostadshus (≤ 3rok)	35	79	120	205	277	298	351	315	315	185	175	187
Småhus (≥ 4 rok)	125	74	63	70	48	79	98	100	93	63	158	138
Summa	160	153	183	275	325	377	449	415	408	248	333	325

Prognosförutsättning - bostadsbyggnation, 2020-2031. Källa: Befolkningsprognos 2020-2031, Ale kommun.

Skillnaden mellan planerat bostadsbyggande och prognosförutsättning för bostadsbyggnation är under perioden 173 bostäder. Det planerade byggandet i senaste prognoser är betydligt lägre än tidigare prognoser. Antal bostäder som planeras byggas beräknas sjunka de kommande tio åren. Det beror främst på rådande konjunkturläge och de planerade byggprojektet som exploatörerna uppger att det har för avsikt att genomföra. Enligt Konjunkturinstitutet fanns indikatorer på att Sverige var på väg in i en konjunkturavmattning innan den globala pandemin. I vilken utsträckning pandemin kommer att påverka konjunktur och bostadsbyggnation är ännu osäkert. Dock har befolkningstillväxten i kommunen avstannat under våren, men ligger i slutet av september på likande nivåer som tidigare år.

Foto: Josefine Engström/Scandinav

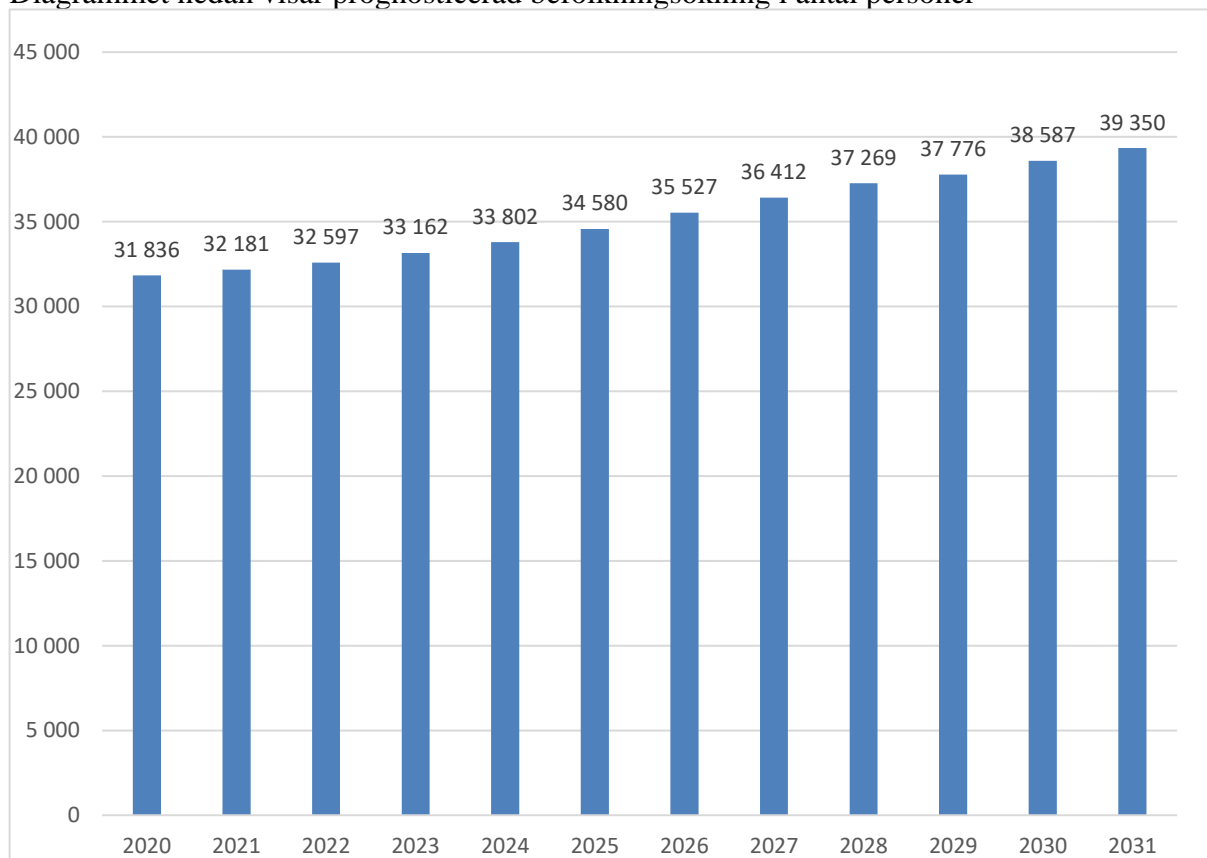
3 Befolkningsprognos

Ale kommun upprättar varje år en befolkningsprognos. I prognosen används inflyttnings- och utflyttningsrisker, fruktsamhetstal samt dödsrisker som sammanställs av Statistiska Centralbyrån (SCB) och bygger på in- och utflyttning samt födelsetal och dödsfall under tidigare år. Utöver det tillkommer antagande om inflyttning i nyproducerade bostäder. De risker som använts är bestämda utifrån Ale kommuns förutsättningar och har beräknats på faktiska och genomsnittliga data från de senaste fem åren. I prognosmodellen används dödsrisker för riket, vilka sedan indexberäknats för kommunen. Anledningen är att få ett så stort antal observationer och säkra tal att använda som möjligt.

Prognosantagande

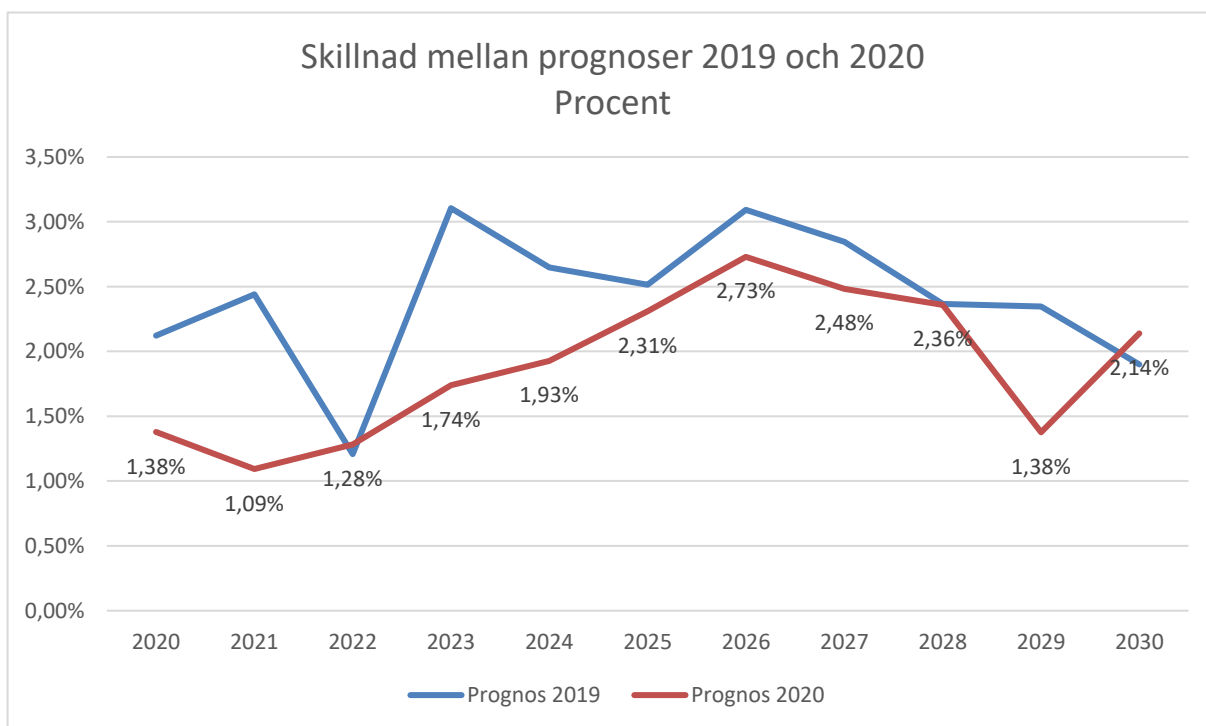
- Antal personer som flyttar in i småhus och flerbostadshus följer övriga pendlingskommuner nära storstad.
- Planerad byggnation inom de närmaste fem åren är mycket trolig att det blir färdigställt.
- Försiktighet kring planerad byggnation och inflyttning efter 2026.
- Alla nyproducerade bostäder fylls under året de blir färdigställda.

Diagrammet nedan visar prognosticerad befolkningsökning i antal personer

Befolkningsprognos 2020-2031. Källa: Befolkningsprognos 2020-2031, Ale kommun.

Befolkningen i Ale kommun beräknas öka under prognosperioden. Ökningen varierar mellan åren framförallt beroende på nyproduktion av bostäder som tillåter inflyttning.

Procentuell befolkningsökning per år. Källa: Befolkningsprognos 2020-2031, Ale kommun.

4 Lokalbestånd

Totalt disponerar Ale kommuns verksamheter cirka 185 000 kvadratmeter lokalyta varav cirka 75% ägs av kommunen. Resterande 25% hyrs in från externa fastighetsägare.

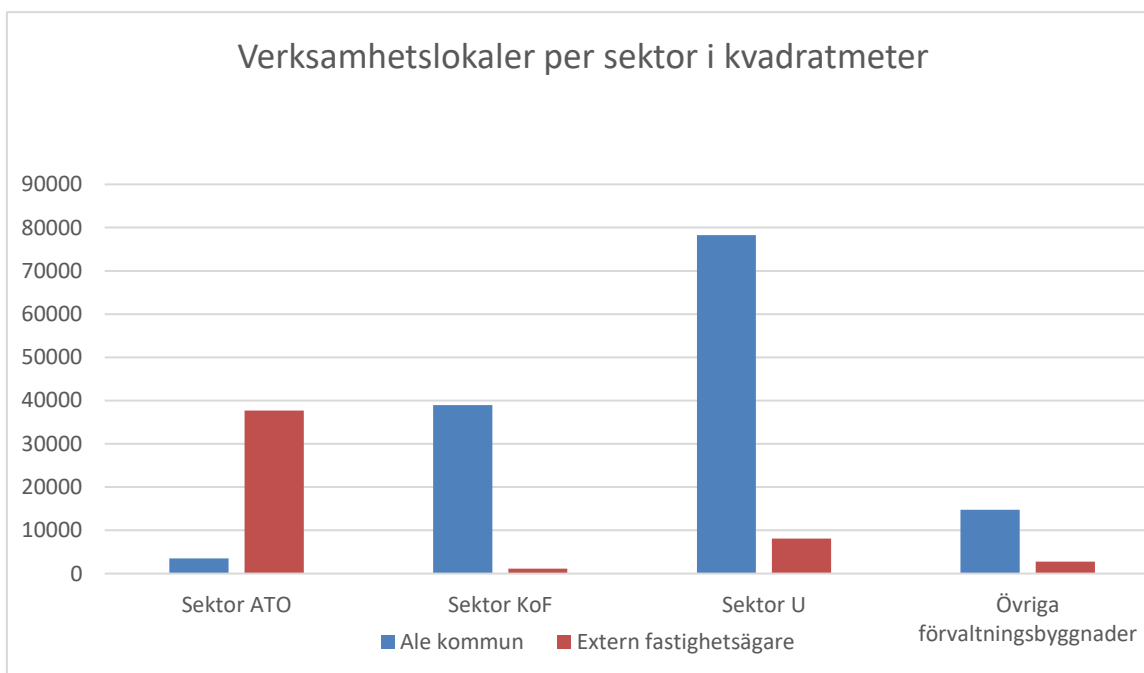

Diagram som visar fördelningen mellan kommunägda lokaler och externt inhyrda. Diagrammet baseras på uppgifter från Ale kommuns verksamhet fastighet (2020).

Sektor ATO hyr drygt 41 000 kvm, fördelade över drygt 40 objekt. Drygt 90% av lokalbeståndet har en extern fastighetsägare och utgör 94% av sektorns årliga hyreskostnader om drygt 65 miljoner kronor. Den genomsnittliga hyreskostnaden för lokalerna är 1 582 kronor/kvm och år.

Sektor KoF hyr cirka 41 000 kvm, fördelade över cirka 35 objekt. 3% av lokalbeståndet har en extern fastighetsägare och utgör drygt 5% av sektorns årliga hyreskostnader om knappa 25 miljoner kronor. Den genomsnittliga hyreskostnaden för lokalerna är 613 kronor/kvm och år.

Sektor U hyr drygt 86 000 kvm, fördelade över cirka 60 objekt. Knappt 1% av lokalbeståndet har en extern fastighetsägare och utgör knappa 22% av sektorns årliga hyreskostnader om drygt 98 miljoner kronor. Den genomsnittliga hyreskostnaden för lokalerna är 1 141 kronor/kvm och år.

Övriga förvaltningsbyggnader lokaler för sektor S, SB och KS som hyr drygt 17 000 kvm. I ytan ingår även drygt 5 000 kvm tomställda lokaler. Knappt 16% av lokalbeståndet har en extern fastighetsägare och utgör drygt 29% av sektorernas årliga hyreskostnader om drygt 13 miljoner kronor. Den genomsnittliga hyreskostnaden för lokalerna är 778 kronor/kvm och år.

Ale kommuns totala hyreskostnad för verksamhetslokaler och anläggning uppgår till 202 miljoner kronor 2020.

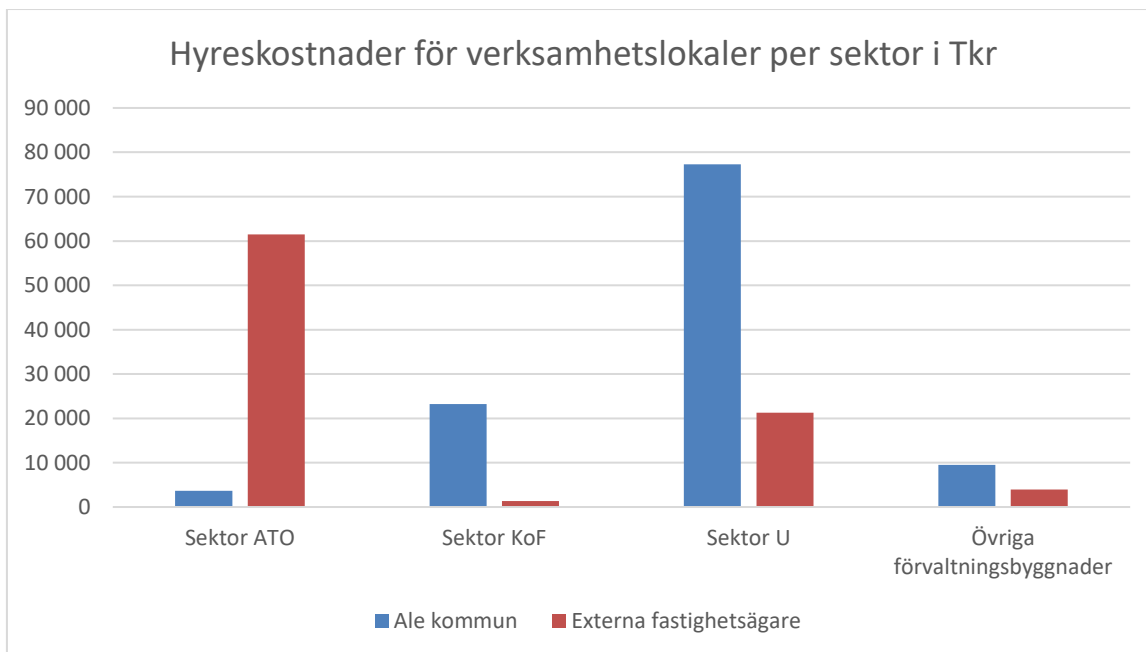

Diagram som illustrerar hyreskostnad och kostnadsfördelning för verksamhetslokaler. Diagrammet baseras på uppgifter från sektor Service verksamhet fastighet (2020).

Foto: Roland Magnusson/Mostphotos

5 Strategiska behov

Ale kommun behöver uppdatera och i de fall det saknas ta fram styrdokument, arbetsmetoder, program och utredningar för att få en effektiv och transparent lokalplanering samt klargöra hur lokalbehov som uppstår eller förväntas uppstå ska tillgodoses och vilka metoder som används i planeringen.

5.1 Lokalplaneringsprocess

Lokalplaneringsprocess Ale kommun, antagen av KF 2017, behöver omarbetas utifrån att servicenämnden har övertagit ansvaret för lokaler. Processen behöver inkludera fler verksamheter för att samtliga behov ska kunna lyftas fram i lokalförsljningsplanen. Omarbetning ingår i sektor service utvecklingsuppdrag och har påbörjats av verksamhet fastighet under 2020.

5.2 Strategisk och taktisk planering

En taktisk planering behöver göras för att se om enskilda projekt bör tidigareläggas eller om det finns verksamheter som kan byta lokal för att lösa och genomföra andra behov. Det behövs en taktisk planering för ett flertal områden i kommunen för att få en långsiktig hållbar utveckling av lokaler. En långsiktig planering innebär att markinköp kan göras i strategiskt hållbara lägen, alternativt att servicenämnden förbinder kommunen att köpa eller hyra lokaler av privata exploatörer.

5.3 Ramprogram

Det behöver finnas ramprogram för hur lokaler för kommunal service ska utformas. Syftet med programmen är att skapa vägledning för lokalutformning i om-, till- och nybyggnad för att stärka lokaleffektivitet och likvärdighet. Sektor utbildning har under 2020 tagit fram ramprogram för förskola och skola som antagits av utbildningsnämnden.

5.4 Lokalbank

En lokalbank är under uppbyggnad för samtliga verksamhetslokaler, både internt och externt inhyrda, samt uthyrda och lediga lokaler. Lokalbanken ska bland annat innehålla information om beläggning, yta och rum, underhållsplan, gränsdragningslista, nuvarande funktion, planlösning och gällande avtal. Informationen ska användas för att underlätta både den långsiktiga planeringen och kortsiktiga förändringar samt vara transparent för verksamheterna.

5.5 Kapacitetsutredning

Tillgång och begränsande kapacitet i befintliga lokaler ska utredas. Kapacitetsutredningen ska bedöma lokalanvändning och kapacitet utifrån tekniska begränsningar och verksamhetens förutsättningar samt ge en övergripande analys över vad som behöver genomföras för optimering och förbättring. Arbetet har påbörjats under 2020.

6 Sektorernas behov

Samtliga strategiska behov och lokalbehov som lagts fram för perioden 2021-2030 redovisas i bilaga 1. Behoven är dels uppdelade efter ortsspecifika behov, dels behov som inte behöver en specifik lokalisering.

Lokalförsörjningsplanen har tagit hänsyn till delkommunala och regionala behov vilka påverkar lokalbehov i Ale kommun. Behoven finansieras inte av Ale kommun, men de bör samordnas med kommunala verksamheter. Behoven avser lokaler för ambulans, räddningstjänst och Västtrafik.

Underlaget till lokalförsörjningsplanen är sektorernas behovsanalyser. Utöver verksamhetslokaler finns det bostäder, utomhusanläggningar, lekplatser och driftdepåer.

6.1 Sektor arbete, trygghet och omsorg

Omsorgs- och arbetsmarknadsnämnden ansvarar för verksamheterna funktionshinder, äldreomsorg, särskilda boenden, hälsa och sjukvård samt individ- och familjeomsorg. I nämndens ansvar ingår också kommunens tillsyn och tillståndsverksamhet enligt alkohollagen, lagen om tobak och liknande produkter, kommunens uppgifter enligt skuldsaneringslagen samt flyktingmottagande.

I lag om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (1§) anges att varje kommun ska planera bostadsförsörjningen i syfte att skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder och för att främja att ändamålsenliga åtgärder för bostadsförsörjning genomförs.

Utöver ansvaret för bostäder ansvarar nämnden för verksamhet som behöver ändamålsenliga lokaler för att kunna tillgodose medborgarnas behov på bästa sätt och för att tillförsäkra medarbetare en god arbetsmiljö. Till största del är de lokaler som omsorgs- och arbetsmarknadsnämnden nyttjar för sina verksamheter externt ägda lokaler. Rikshem AB är den största fastighetsägaren, men även AB Alebyggen, Fastighets AB Balder samt Svenska Stenhus äger några av nämndens verksamhetslokaler och boenden. Nämnden är även beroende av tillgången på framförallt hyresrätter i kommunen för exempelvis sociala kontrakt, nyanlända och äldre som behöver ett mer tillgängligt boende.

6.1.1 Särskilt boende för äldre

Särskilt boende är en boendeform för den som har stora behov av omvårdnad och som inte längre kan bo kvar i sin vanliga bostad trots omfattande hjälp eller där behoven inte kan tillgodoses på annat sätt. Det finns tre former av särskilda boenden i Ale kommun:

- Demensboende som är till för personer med demenssjukdom.
- Somatiskt boende som är till för personer med kroppslig sjukdom eller fysisk funktionsnedsättning.

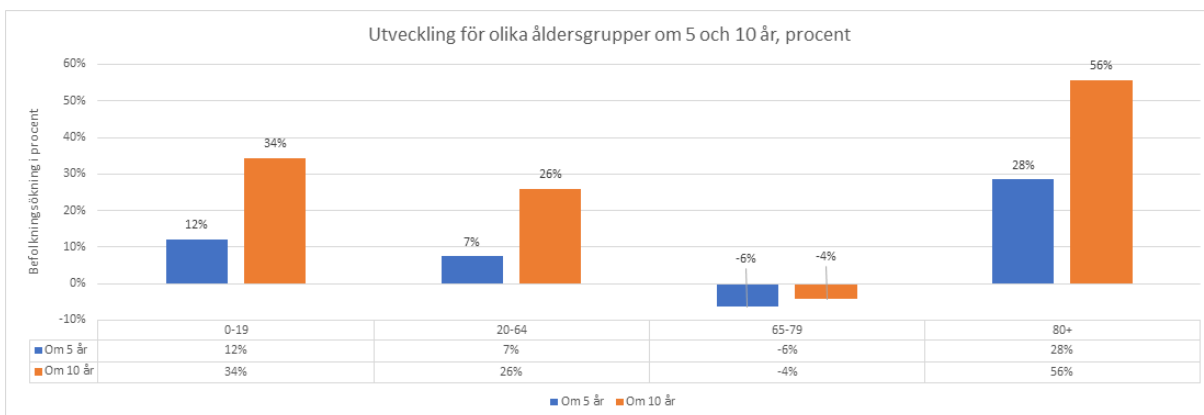
- Psykiatriiskt boende som är till för personer med psykisk sjukdom med komplicerad behovsbild

I särskilt boende ges tillsyn och omvårdnad dygnet runt. Den boende står själv för hyreskontrakt, betalar hyra samt har en egen hemförsäkring. Dessutom betalar den boende en avgift för kost och omvårdnad.

I kommunen finns idag fem särskilda boenden:

- Fridhem, Surte, 30 bostäder
- Backavik, Nödinge, 40 bostäder
- Björkliden, Alafors, 32 bostäder
- Klockareängen, Skepplanda, 48 bostäder
- Ale Seniorcentrum, Älvängen 50 bostäder varav 20 är avsedda för korttidsvistelse

Ale har en relativt ung befolkning men antalet äldre kommer att öka framgent. Under de närmaste åren är det framför allt den äldre gruppen, 80+ år, som ökar. Den yngre pensionärsgruppen, 65-79 år, förväntas minska de närmaste åren för att sedan öka igen. Då Ale har en förhållandevis stor andel yngre äldre som har beslut om särskilt boende är det viktigt att följa utvecklingen av båda åldersgrupperna.

Utveckling för olika åldersgrupper. Källa: Utmaningar/möjligheter respektive nämnd inför budget 2021, Förvaltningsledning, Ale kommun.

Behovet av särskilt boende för åldersgruppen 80+ är direkt kopplat till förekomsten av demensdiagnoser i de högre åldrarna. Demensdiagnoserna ger sådana behov som är svåra eller omöjliga att tillgodose i fortsatt kvarboende i egna hemmet.

Planeringsarbetet för ett nytt särskilt boende i de södra kommundelarna bör påbörjas omgående för att stå klart när behoven ökar 2023-2024.

Foto: scandinav_y6ov

6.1.2 Bostad med särskild service för personer med funktionsnedsättning

Det finns två former av bostad med särskild service för personer med funktionsnedsättning; gruppboende och serviceboende. Utöver dessa boendeformer finns en insats inom LSS som benämns annan särskilt anpassad bostad.

Gruppboende är ett bostadsalternativ för personer som har ett så omfattande tillsyns- och omvårdnadsbehov att mer eller mindre kontinuerlig närvaro av personal är nödvändig. Syftet med gruppboendet är att vuxna personer med funktionsnedsättning som inte klarar eget boende eller boende i serviceboende ändå ska ha möjlighet att lämna föräldrahemmet och skapa sig ett eget hem. Gruppboendet består av ett litet antal lägenheter som är grupperade kring gemensamma utrymmen, där service och omvårdnad kan ges alla tider på dygnet.

Serviceboende är ett boendevalternativ för personer som har stort behov av närhet till personal men till viss del klarar ett enskilt boende. En serviceboende består av ett antal lägenheter som har tillgång till gemensam service och fast anställd personal. Lägenheterna är ofta anpassade efter den enskildes behov och ligger samlade i samma hus eller kringliggande hus. Där det finns flera serviceboendestäder ska det också finnas gemensamma utrymmen för service och gemenskap. I en serviceboende kan det bo fler personer än i en gruppboende.

I kommunen finns idag följande gruppboenden:
Krokstorp, Älvängen, 11 platser fördelade på tre hus
Björklövsvägen, Älvängen, 6 platser
Klöverstigen, Nödinge, 6 platser
Byvägen, Nol, 4 platser barnboende

Dessutom finns dessa servicebostäder:
Fyrklövergatan, Nödinge, 10 platser
Klockarevägen, Nödinge, 13 platser (varav 2 sambo)
Kontakten, Älvängen, 10 platser
Surtehöjd, Surte, 8 platser
Änggatan i Älvängen, vån ett 7 platser (SoL), vån två 11 platser (LSS), samt några ordinära lägenheter för personer som klarar ett mer självständigt boende.
Skepplandavillan med 2 SoL platser.

Verksamhet funktionshinder ser ett behov av 105 nya boendeplatser/lägenheter de kommande 10 åren.

Verksamheten planerar även för att årligen avsätta ett antal lägenheter särskilt för dess behov.

Byggnationen av nya boenden gör att kostnaderna för köpta platser kommer att minska.

6.1.3 Daglig verksamhet för personer med funktionsnedsättning

Insatsen daglig verksamhet är en av LSS-lagens tio insatser och riktar sig till personer som omfattas av personkrets 1 och 2 enligt 1§ LSS, är 18-67 år och som inte redan arbetar eller studerar. Syftet med LSS är att personer med omfattande funktionsnedsättningar ska kunna leva som andra och tillsammans med andra, detta gäller inte minst inom området arbete och sysselsättning.

Om beslut inte kan verkställas om daglig verksamhet i egen regi måste insatsen köpas externt. En köpt plats innebär normalt en merkostnad för kommunen. Verksamheten ser ett behov av ytterligare 60 platser de kommande 10 åren.

6.1.4 Korttidsvistelse och korttidstillsyn

På korttidsverksamheten inom Ale kommun finns det möjlighet för barn och ungdomar med funktionshinder att få beslut om korttidstillsyn och korttidsvistelse verkställd. Insatsen kan erbjudas både som social träning och miljöombyte eller som avlastning för anhöriga. Syftet med vistelsen är att barnen/ungdomarna ska ges möjlighet till socialt umgänge samt att familjen ska ges avlastning. Korttidsverksamheten finns på Korttidshemmet i Nödinge samt på Korttidshemmet i Älvängen.

Precis som för övriga delar av verksamheten så blir konsekvensen av att inte kunna verkställa beslut i egen regi att insatsen måste köpas från extern part vilket både får en negativ inverkan ekonomiskt och kvalitetsmässigt.

Verksamheten ser ett behov av ytterligare 20 platser de kommande 10 åren.

6.1.4 Träffpunkt och boendestöd

Treklövers träffpunkt för Alebor med psykisk ohälsa har idag lokaler i Nol, som av många upplevs svårt att ta sig till. För att öka tillgängligheten till verksamheten skulle en lokalisering i Älvängen eller Nödinge vara bättre.

Boendestödet har idag en lokal inom Ale Seniorcentrum i Älvängen, som inte räcker till för att täcka behovet av personal som idag uppgår till tio personer. Personalantalet väntas dessutom öka de kommande åren.

I syfte att effektivisera dessa två verksamheter skulle de med fördel kunna samlokaliseras.

6.1.5 IFO – individ och familjeomsorg

Inom IFO möter verksamheten behov av bostäder för olika målgrupper; ensamkommande barn som uppnått ålder 18 till 21 år, vuxna nyanlända som anvisas kommunen enligt bostättningslagen, personer som av olika anledningar är i behov av akut skydd och/eller jourboende (t.ex. på grund av våld i nära relation), bostadslösa som är i behov av akutboende (s.k. tak över huvudet) samt personer som av olika anledningar så som exempelvis missbruk, har behov av nämndens stöd för att kunna återgå till eget boende från bostadslöshet.

Idag disponerar IFO jourlägenheter, referenslägenheter, lägenheter för sociala kontrakt och ser ett framtida behov enligt följande:

- Lägenheter för utslussning av ensamkommande som uppnår myndighetsålder, 5 lägenheter / år de närmaste 5 åren
- Lägenheter för familjer (anknytningsinvandring), 5 stora lägenheter / år de närmaste 5 åren
- Lägenheter för ensamhushåll, vuxna nyanlända, 10 små lägenheter / år de närmaste 5 åren
- Bostad 1, 3-5 lägenheter / år de närmaste 5 åren
- Jourboende, 3 lägenheter / år de närmaste 5 åren
- Referenslägenhet, 3 lägenheter / år de närmaste 5 åren

6.1.6 Verksamhetslokaler

6.1.6.1 Arbetsmarknads- och försörjningsstödsenheten

Nu bedrivs arbetsträning och arbetsförmågebedömning i lokaler som tidigare nyttjats för konferens Alafors Fabriker. Då Konferens Alafors fabriker har avslutats och sektorn sagt upp lokalen behöver verksamheten nya lokaler.

6.1.6.2 IFO-huset

I IFO-huset i Nödinge finns kontorsplatser, mötesrum, samtalsrum och personalutrymmen. Verksamheterna är sedan länge trångbodda och har hittills löst fler arbetsplatser genom att dela av rum vilket inte är en optimal lösning.

Intentionen är att hela IFO-huset ska inrymmas i det nya kommunhuset men fram till att det kan stå färdigt behövs en helhetslösning för medarbetarna i IFO-huset tas fram.

6.1.6.3 Äldreomsorg, hemtjänstens personal

Antal personer med hemtjänst har ökat de senaste åren och fortsätter att öka, även om prognoser visar på en svagare ökning de kommande åren. Samtidigt bor de äldre kvar hemma längre innan de flyttar till särskilt boende och har därmed ett ökat behov.

Lokalerna för hemtjänstens personal behöver vara anpassade efter verksamhetens behov av kontorsplatser, omklädningsrum med dusch, tvättstuga samt personalrum. Då personalgrupperna ökar och personalbehovet ser ut att fortsätta öka, behöver lokalerna ses över regelbundet.

6.2 Sektor Kultur- och fritid

Kultur- och fritidsverksamheten består till stor del av icke lagstadgad verksamhet. Verksamheten fyller en viktig funktion för invånarna i Ale kommun genom att bland annat erbjuda allmänskultur, bibliotek, ungdoms- och idrottsverksamhet.

Ändamålsenliga lokaler, väl anpassade för verksamheten, måste finnas för att nämnden ska kunna fullgöra sitt uppdrag enligt gällande lagar och politiskt antagna mål.

Kultur- och fritidsnämnden ansvarar enligt reglementet för:

- Fast egendom såsom kommunens idrottsplatser och kulturhistoriska replikor exempelvis Vikingagårdens långhus
- Kultur- och fritidsverksamhet allmänt
- Folkbibliotek, nämnden fullgör också kommunens uppgifter enligt bibliotekslagen
- Museiverksamhet
- Kulturarv och kulturminnesvård
- Kulturskolan
- Öppen ungdomsverksamhet och fältverksamhet
- Idrotts-, fritid- och kulturanläggningar
- Samlingslokaler
- Uppgifter enligt spellagen
- Konstnärlig utsmyckning och kommunens konstsamling
- Fördela samtliga bidrag till föreningar och organisationer (enligt fullmäktiges fastställda riktlinjer) i samråd med respektive sektor inom vilken föreningen/organisationen bedriver sin verksamhet
- Utdelning av kulturstipendium och ungdomsstipendium
- Fatta beslut om tillsyns- och driftavtal med ideell förening avseende kommunal idrotts-, fritids- eller kulturanläggning

Basverksamheten för kultur och fritid är:

- Ale fritid
- Öppen ungdomsverksamhet
- Bibliotek
- Allmänskultur/kulturskola

6.2.1 Ale fritid

I samband med att utredningen görs inom utbildningsnämndens ansvarsområde för en ny skola i Nol/Alafors måste även kultur- och fritidsnämndens verksamhetsområden vägas in. En

ökande befolkning i Nol/Alafors i kombination med en större skola leder till ett ökat behov av en fullstor idrottshall.

Under 2019 byttes reningsverket i Skepplanda simhall vilket har lett till en något förbättrad kapacitet samt en förlängd livslängd på 10–15 år. En förberedande planering för en ny simhall bör påbörjas senast 2023.

I kommunens investeringsbudget 2021 finns avsatta medel för att utveckla omklädningsrum på Jennylund. Dialog med olika aktörer pågår för att skapa en framtida vision för området och denna bör färdigställas innan investeringen av omklädningsrum genomförs.

Det finns ett behov av anpassade lokaler för kampsport och gymnastik i kommunen. Föreningarna ser ett ökat antal utövare, ung som gammal, i de verksamheter som bedrivs i kommunen idag och befintliga lokaler ger inte utrymme för en expansion av nämnda verksamheter.

Fritidsbanken är en relativt nystartad verksamhet som lånar ut utrustning för en aktiv fritid till Ale kommuns medborgare. Målsättningen är att alla ska ha samma möjlighet att prova på olika idrotter på ett hållbart sätt. Fritidsbanken är också en verksamhet som erbjuder arbetsträning och praktik för nyanlända, ungdomar, långtidsarbetslösa samt personer inom dagliga verksamheten. Fritidsbanken hyr idag lokaler i Älvängen.

Sektor kultur- och fritid ansvarar sedan maj 2020 för verksamheten i Fritidsbanken. Lokalen i Älvängen är ändamålsenlig för verksamheten – lokalen samnyttjas med ATO och är därav starkt beroende av ATO:s beslut kring lokalisering av verksamhet.

6.2.2 Kulturverksamhet

Ombyggnaden och upprustningen av Ale kulturrum och Da Vinciskolan är i stort sett genomförd. Trots att ombyggnaden har skett med grundskolans behov som utgångspunkt har kulturskolan i hög grad fått sina lokalbehov tillgodogjorda i Nödinge. Dock saknas anpassade lokaler för teaterundervisning.

Fortsatt ökad dialog och samverkan med skolorna i kommunen är en framgångsfaktor i att resursoptimera våra gemensamma lokaler. Inte minst i Skepplanda där kulturskolan inte har någon verksamhet idag.

Med anledning av kommunens prognostiserade tillväxt är det ytterst viktigt att kulturverksamheten deltar i nyprojekteringar. Ale kommun är också i stort behov av en utställningshall, inte minst som ett led i att skapa levande mötesplatser med olika kulturyttringar i fokus.

6.2.3 Bibliotek

Lokalerna för huvudbiblioteket i Ale Kulturrum är inte optimala för ett modernt och framåtsiktande bibliotek. När biblioteket byggdes 1995 var helhetstanken kring ett gymnasium med kulturprofil och kulturhustanken bärande. Den situationen har förändrats sedan det istället blev en högstadieskola. Den digitala utvecklingen har också i grunden förändrat biblioteksverksamheten, med ett stort utbud av e-tjänster och hög grad av automatisering. De nya lösningarna begränsar både användarnas upplevelse och medarbetarnas arbetsmiljö.

Foto: Allan Karlsson

Om biblioteket integrerades i ett nytt kommunhus kan behoven projekteras in från början. Dessutom skulle kommunen, såväl förvaltning som politisk nivå, få en naturlig mötesplats med allmänheten i en tid då vikten av kontakt och dialog med medborgarna betonas. Här skulle bibliotekets demokratiska roll jämte det kulturella uppdraget förstärkas.

Älvängens meröppna bibliotek finns idag i Resecentrum i Älvängen. Lokalen tillhör Västtrafik och avtalet gäller till 2023-11-30. I arbetet med FÖP Älvängen bör bibliotekets placering tas i beaktande i ortens fortsatta utveckling. Redan idag är bibliotekets yta (180 kvm) för liten för lokalsamhällets behov. Kan jämföras med Skepplanda bibliotek som har ca 375 kvm.

6.2.4 Öppen ungdomsverksamhet

För att klargöra behov som ger den öppna ungdomsverksamheten förutsättningar att bedriva en kvalitativ, inspirerande och modern verksamhet behövs fördjupade behovsanalyser, framförallt i Bohus och Älvängen. Ungdomar behöver ha relativ närhet till sin mötesplats. Utifrån attraktivitet och tillgänglighet bör lokalerna etableras utanför högstadieskolorna. Bakgrunden är bland annat att verksamheten riktar sig även till gymnasieelever som finner sin gamla högstadieskola oattraktiv som mötesplats samt att en del ungdomar drar sig för att gå tillbaka till sin skola på sin fritid.

Utöver de befintliga mötesplatserna finns ungdomsinitiativ kommunicerade till sektorn vad avser behov av en motorgård i kommunen. Initiativet kommer från motorburna ungdomar som efterfrågar en mötesplats för att gemensamt kunna mecka med sina A-traktorer/mopeder. Detta initiativ ingår som del i den fördjupade lokalanalys som genomförs.

6.3 Sektor utbildning

Utbildning utgör en av de viktigaste grundpelarna för att bygga ett demokratiskt samhälle. Förskola och skola ska ge barn och elever förutsättningar att utveckla förmågor, kunskaper och färdigheter och i samarbete med hemmen främja den harmoniska utvecklingen till ansvarskännande samhällsmedlemmar.

Utbildningsnämndens verksamhet regleras bland annat av skollagen, läroplaner och Skolverkets författningssamling.

Nämnden ansvarar för:

- Förskola
- Pedagogisk omsorg
- Fritidshem
- Förskoleklass
- Grundskola
- Grundsärskola
- Gymnasieskola
- Gymnasiesärskola
- Kommunal vuxenutbildning med uppdragsutbildning och påbyggnadsutbildning
- Särskild utbildning för vuxna
- Utbildning i svenska för invandrare (SFI)

Gemensamma funktioner för sektorn är:

- Modersmål och studiehandledning
- Elevhälsa
- Utveckling
- Administration och ledningskontor

Utbildningsnämnden behöver ändamålsenliga lokaler, väl anpassade för verksamheten, för att kunna fullgöra sitt uppdrag utifrån gällande lagar och politiskt antagna mål. För att kunna ta det lagstadgade kommunala ansvaret och möta ett ökat behov av förskole- och elevplatser behöver kapaciteten för förskolor och skolor öka. Att leva upp till det lagstadgade ansvaret blir allt svårare. Behoven för sektor utbildning redovisas utan hänsyn taget till prioriterade och beslutade projekt. Genomförandeprojekt har tagits med vid behovsbedömningen.

6.3.1 Förskola

Förskoleverksamheten är reglerad i skollag, läroplan, allmänna råd och kommunala måldokument. Förskolan har i uppdrag att lägga grunden för ett livslångt lärande. Förskolan ska stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda en trygg omsorg.

Förskola ska erbjudas alla barn från ett års ålder bosatta i Sverige och som inte har börjat i annan utbildning.

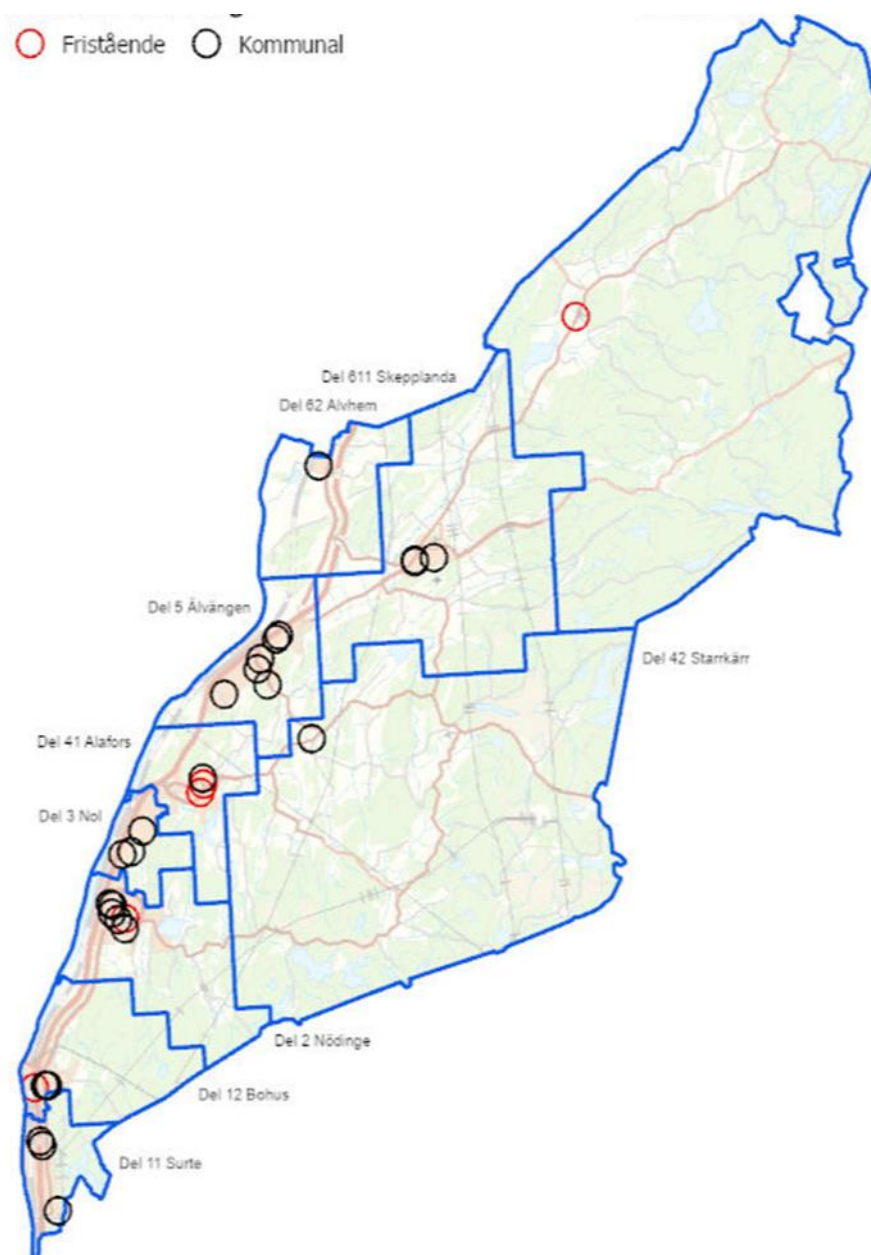
Kapaciteten inom förskolan styrs av lokalerna, gruppernas storlek, barnens ålder och behov samt personalens kompetens. Ale kommun måste stärka arbetet med att skapa förutsättningar i form av såväl personal som resurser samt lokaler för att säkerställa en kvalitativ utbildning på förskolan. Av organisatoriska och ekonomiska skäl bör mindre enheter antingen avvecklas eller byggas ut.

Svenstorps förskola i Älvängen stod klar våren 2020. Foto: DSCO167

6.3.1.1 Förskoleplatser

Ale kommun har 25 förskolor (2020-12-31) samt pedagogisk omsorg i Nol, Älvängen och Skepplanda. Inom verksamheten finns också en familjecentral med Öppen förskola. Kartan visar förskolornas geografiska lägen. Svarta cirklar visar kommunala förskolor och röda cirklar fristående förskolor. De fristående förskolorna är Paradiset, Ekolek, Noas ark, Alkotten, Kristallen och Barnkullen.

Kommunala och fristående förskolor

Ort	Antal platser 2031	Relativ kapacitet 2031 (år då underkapaciteten börjar uppstå)	
		Nuvarande förfarande	Närhetsprincipen
Surte	191	-78 (2025)	-70 (2030)
Bohus	197	-58 (2020)	-5 (2031)
Nödinge	539	-255 (2026)	-129 (2028)
Nol	262	35	29
Alafors	137	-71 (2020)	19
S/K/R	54	-2 (2027)	-60 (2020)
Älvängen	632	-64 (2026)	23
Skepplanda	156	-27 (2020)	-92 (2020)
Hålanda	30	-2 (2021)	
Alvhem	54	2	13

Källa: behovsanalys för lokaler 2022-2031, Sektor utbildning

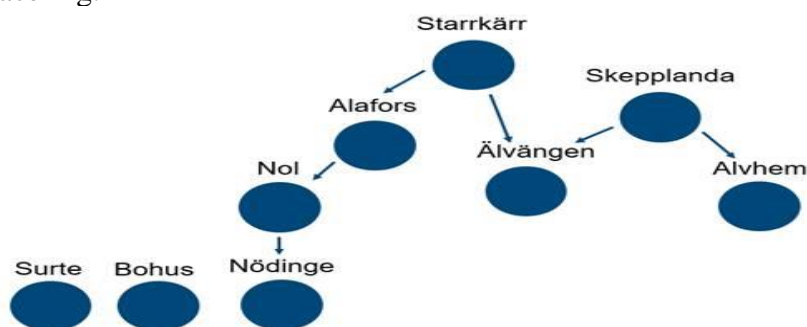
Tabellen visar relativ kapacitet, kapacitet i förhållande till behov, utifrån antalet platser 2031, både utifrån nuvarande förfarande och närhetsprincipen. Inom parentes anges det år då underkapaciteten börjar uppstå.

Nuvarande förfarande. Beläggningsgrad uträknad utifrån antal placerade barn i förhållande till befolkningsprognosen 2020. Ingen hänsyn tagen till närhetsprincipen.

Närhetsprincipen. Uträkning av antal barn som skulle varit placerade på ortens förskolor om det funnits tillräckligt antal förskoleplatser.

En konsekvens av att det inte finns en jämn fördelning av antal förskoleplatser mellan orterna är att kapaciteten på en del av förskolorna gör att det inte finns förutsättningar att placera alla barn på önskad ort. Barn från Hålanda, Nol, Alafors, Starrkärr och Skepplanda placeras på annan ort i avsaknad av platser på hemorten. Det innebär en osäkerhet i planeringsarbetet avseende nyttjande av platser, omplacering mellan orter samt att vårdnadshavare väljer att avvakta och barnet står kvar i kö i väntan på en omplacering.

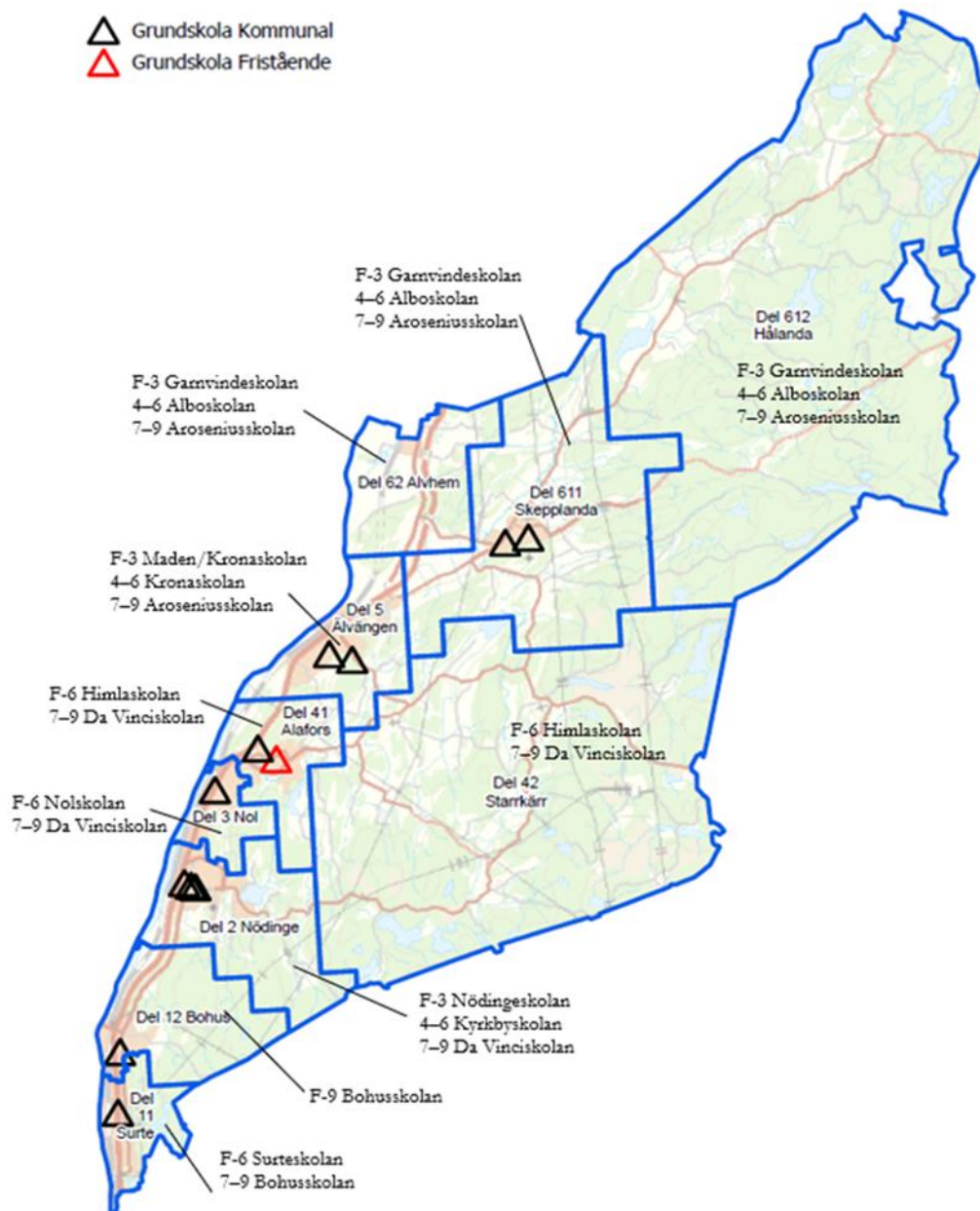
Placeringar görs utifrån en vattenfallseffekt där barn från till exempel Starrkärr placeras i Alafors så att barn från Alafors får erbjudas plats i Nol. Barn från Nol erbjuds i sin tur plats i Nödinge. För Alafors, Starrkärr och Skepplanda finns inga åtgärder som kan påverka den negativa trenden. I Nol står en ny förskola klar 2021, vilket ger andra förutsättningar för placering.

Vattenfallseffekt

6.3.2 Förskoleklass, grundskola, grundsärskola och fritidshem

Den obligatoriska verksamheten inom nämndens ansvar består av 12 registrerade skolenheter. Dessutom har nämnden inom detta verksamhetsområde ansvar för förskoleklass och skolbarnomsorg. Kartan visar skolornas geografiska lägen och skolområden.

Skolans övergripande uppdrag och därmed utbildningsnämndens uppdrag, innebär att utbildningen ska vara likvärdig och att alla elever har rätt till en utbildning av hög kvalitet. Verksamheten ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Skolan ska arbeta för att kompensera för elevers olika bakgrund och förutsättningar. Eleverna ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. Skolan ska sträva efter att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden samt främja lusten att lära. Alla som arbetar i skolan ska verka för att utbildningen främjar de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling. Utbildningen syftar till att i samarbete med hemmen främja barns och elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarsfulla individer.

6.3.2.1 Behov grundskoleplatser

I arbetet med att ta fram behov av grundskoleplatser har följande beaktats:

- bedömning av skolans pedagogiska kapacitet, antal elever, i befintliga lokaler.
- bedömning av matsalens kapacitet, antal platser. Hänsyn tagen till brandföreskrifter.
- antal klassrum och grupprum.
- antal elever från annan kommun.
- konsekvensbeskrivning för verksamheten utifrån befintliga lokaler.

Tabellen visar relativ kapacitet, kapacitet i förhållande till behov, utifrån antal platser 2031 samt det år då underkapaciteten börjar uppstå.

Ort	Skola	Antal platser 2031	Relativ kapacitet 2031	År då underkapaciteten börjar uppstå
Surte	Surteskolan	280	-98	2024
Bohus	Bohusskolan	555	-132	2023
Nödinge	Nödingeskolan	420	-132	2027
	Kyrkbyskolan	400	14	
	Da Vinciskolan	574	-9	2031
Nol	Nolskolan	350	-48	2022
Alafors	Himlaskolan		-308	2024
Älvängen	Krona/Madenskolan	825	-142	2024
	Aroseniussskolan	400	-267	2020
Skepplanda	Garnvindeskolan	300	39	
	Alboskolan	225	21	

Behov av antal platser 2031 skola. Källa: Behovsanalys för lokaler 2022-2031, Sektor utbildning.

6.3.2.2 Grundsärskola

Särskolans och utbildningsnämndens uppdrag överensstämmer med uppdraget för skolan. Grundsärskola finns på Kronaskolan, årskurs 1–6, och på Aroseniussskolan, årskurs 7-9. Ett antal elever går individintegrerade på sin hemskola med specialpedagogiskt stöd från särskolan. Kommunen har ingen egen gymnasiesärskola utan köper platser, framförallt i Kungälv.

6.3.2.3 Fritidshem

Undervisningen i fritidshemmet kompletterar förskoleklassen och skolan genom att lärandet i högre grad ska vara situationsstyrt, upplevelsebaserat och grupporienterat samt utgå från elevernas behov, intressen och initiativ.

6.3.3 Gymnasium

De delar inom gymnasial utbildning som Ale bedriver i egen regi är introduktionsprogrammen Individuellt alternativ och Språkintröduktion. Övrig gymnasial utbildning, däribland gymnasiesärskola, köper Ale sedan några år tillbaka och då främst inom Göteborgsregionen. Ett arbete har påbörjats, tillsammans med Komvux, med att bygga ut introduktionsprogram yrkesutgång.

Kommunen har enligt skollagen ett aktivitetsansvar för ungdomar som inte går i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan och som inte fyllt 20 år. Aktivitetsansvaret innebär att kommunen har ett motivationsskapande och aktivitetskapande uppdrag.

Ale gymnasium finns i Älvängen. Lokalerna hyrs av Samhällsbyggnadsbolaget och avtalet gäller till 2022-12-31. Med nuvarande elevgrupp och de anpassningar som krävs klarar lokalerna av 90 elever. Höstterminen 2020 fanns det 87 elever på Ale gymnasium.

Det är svårt att prognosticera elevunderlaget på lång sikt eftersom det bland annat styrs av nationella beslut. Verksamheten har höga krav på anpassningar för enskilda elever vad gäller tider, uppgifter, arbets- och studiemiljö. Elevhälsan och det förebyggande hälsoarbetet har en central roll på skolan. Lokalerna möter inte behovet av flexibilitet med anpassningar, utifrån elevers behov, i tillräcklig grad.

6.3.4 Vuxenutbildning

Den kommunala vuxenutbildningen är en viktig funktion i Ale kommuns arbete med hållbarhet enligt Agenda 2030. Ansvaret består idag av den kommunala vuxenutbildningen med uppdrags- och påbyggnadsutbildningar, utbildning i svenska för invandrare och särskild utbildning för vuxna. Vissa utbildningar som Ale kommun inte kan erbjuda köps in av externa aktörer och kommuner.

Komvux har lokaler i Himlaskolan, Alafors. Komvux disponerar nio klassrum, två grupprum,

tio arbetsrum och två studiehallar. Utöver det finns en hemkunskapssal som Komvux och Himlaskolan samnyttjar. Det finns behov av att ställa om en NO-sal till vanligt klassrum. Idag är det cirka 300 elever inskrivna, exklusive de som läser på Hermods, via distans.

Komvux lokaler fungerar för dagens verksamhet även om antalet grupprum är begränsat. Det finns möjlighet till viss utökning av verksamheten avseende klassrum genom bättre utnyttjande av salar hela dagar och hela veckan. Lokalerna är i behov av invändigt underhåll. Prioritering av åtgärderna behöver göras när det finns beslut på hur länge verksamheten ska vara kvar i befintliga lokaler.

För att effektivisera och öka flexibilitet och målgruppsanpassat utbud för Ale gymnasium och vuxenutbildningens elever är en samverkan mellan verksamheterna en lösning. Behovet är gemensamma lokaler för verksamheterna till en lägre hyreskostnad än dagens nivå. Tillgängligheten ökar om lokalerna ligger i anslutning till kollektivtrafik.

6.4 Sektor kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen är kommunens ledande förvaltningsorgan. Av kommunallagen framgår kommunstyrelsens ansvar för ledning och samordning av kommunens angelägenheter samt skyldighet att ha uppsikt över verksamhet som bedrivs av nämnder, kommunala bolag och kommunalförbund vilka kommunen är medlem i.

Till kommunstyrelsen hör avdelningarna ekonomi, kansli och säkerhet, HR samt strategi och uppföljning.

Sektor kommunstyrelsen har inget behov som i dagsläget eller i nära framtid inte går att hantera inom befintligt bestånd. Det nya kommunhuset i Nödinge förväntas fylla kommunstyrelsens framtida behov. Att etablera ett nytt kommunhus är angeläget givet flera faktorer såsom interkommunal samverkan, personalens trivsel, möjligheterna att rekrytera med flera. Vidare finns behov i ett nytt kommunhus av bättre sammanträdeslokaler, arkiv och närarkiv med mera, än vad som finns i befintligt bestånd.

6.5 Sektor samhällsbyggnad

Sektor samhällsbyggnad fullgör förvaltningens uppgifter för större delen av samhällsplaneringen; mark- och exploatering, detaljplanering, bygglovgivning, miljöärende, renhållning, vatten- och avlopp samt gata-park, bostadsanpassnings- och färdtjänstbeslut. De flesta beslut är på delegation av samhällsbyggnadsnämnden, några går till kommunstyrelsen.

Tjänstemän bör samlokaliseras i ett nytt kommunhus. Utomhusverksamheterna bör på sikt utgå från två strategiskt utplacerade driftdepåer, eventuellt samlokaliserade med andra verksamheter, till exempel omklädningsrum och maskinparker.

6.6 Sektor service

I sektor service ingår: verksamhet kost med tre enheter uppdelade på områden; verksamhet fastighet & IT med enheterna IT, drift & underhåll samt lokalförsörjning; samt en verksamhet vars namn inte är bestämt vid skrivande stund med enheterna lokalvård (två stycken), verksamhetservice samt stab.

Bedömningen är att sektorn som helhet har balans mellan tillgång och behov av lokaler. Sektorn kommer att genomföra vissa förändringar men då de flesta handlar om intern förflyttning kommer detta inte innebära ett förändrat behov.

Ett framtida kommunens hus beräknas fylla sektorns framtida behov.

7 Uppföljning lokalförsörjningsplan

Redovisning status LFP 2020-2029 augusti 2020			
Övergripande:			
Kommunens hus			
Parkeringshus Nödinge			
ATO:			
Nya Boenden FH (Skepplanda)			
6 lägenheter i gruppbostad 3 boenden			
Gruppbostad Surte			
Lokaler för yttre hemtjänst – behovet har utgått			
Gruppbostad Nol			
Korttidstillsyn			
Särskilt boende södra kommundelarna 40-50 platser			
KoF:			
Jennylund ridanläggning			
Omlädningsrum Jennylund			
Planering av ny simhall			
Lägerverksamhet			
U:			
Surteskolan kapacitetsutredning			
Ny förskola Surte			
Bohusskolan utredning ny- om- och tillbyggnad			
Ersättning av Byvägens förskola Bohus			
Skolområdesutredning Nödinge			
Förskola Norra Kilandavägen Nödinge			
Förskola 1 och 2 Nödinge			
F-6 skola utbyggnad 1 och 2 Nödinge			
Da Vinci/Ale kulturrum ombyggnad			
Förskola Norra Nol			
Ny förskola Folketshusvägen Nol			
Nolängens förskola			
F-6 skola Nol/Alafors			
Ny förskola Svenstorp			
Utredning skolområde Älvängen/Skepplanda			
Ersätta Madenskolan Älvängen			
Ersätta Hövägens förskola Älvängen			
Ny förskola 1 Älvängen			
Aroseniussskolan Älvängen			
Tillbyggnad Alboskolan Skepplanda			
Omställning Garnvindeskolan Skepplanda			
SB + S			
Driftsförråd gemensamt			
Grönt = projektledare utsedd och projektet pågår	Gult = projektledare utsedd och projektet är i uppstartsfas	Blått = projekt avslutat	Vitt = ej påbörjat

Bilaga 1 Samtliga behov

Kommunövergripande

Sektor	Verksamhet	Behov	Färdigställande	Lokalisering	Kommentar
ATO	Funktionshinder	Daglig verksamhet	2022-2031		30 platser år 1-5 30 platser år 6-10
ATO	Funktionshinder	Korttidsvistelse	2022-2031	Centralt	10 platser år 1-5
ATO	Funktionshinder	Korttidstillsyn	2022-2031	Centralt	10 platser år 1-5
ATO	Funktionshinder	Bostad med särskild service, LSS	2022-2031		105 lägenheter under de kommande 10 åren.
ATO	IFO	Lägenheter för utslussning av ensamkommande som uppnår myndighetsålder	2022-2031		25 lägenheter år 1-5
ATO	IFO	Lägenheter för familjer (anknytningsinvandring)	2022-2031		25 lägenheter år 1-5
ATO	IFO	Lägenheter för ensamhushåll, vuxna nyanlända	2022-2031		50 lägenheter år 1-5
ATO	IFO	Lägenheter till Bostad 1 (B1)	2022-2031		15-25 lägenheter år 1-5
ATO	IFO	Lägenheter för jourboende	2022-2031		15 lägenheter år 1-5
ATO	IFO	Lägenheter till referenslägenheter	2022-2024		15 lägenheter år 1-5
ATO	Äldreomsorg	Bostäder			Kommunen centralt fortsätter att stimulera byggandet av tillgängliga, väl anpassade bostäder i centrumnära läge.
KoF	Fritidsverksamhet	Ny simhall			Förberedande utredning bör starta senast 2023
U	Förskola	Utreda tillbyggnad av befintliga förskolor			
U	Gymnasium och Komvux	Ersättningslokaler	2022		I samverkan nära bra kollektivtrafik
SB	Teknik	Driftsförråd			Samlokalisering med andra sektorer
S	Projekt	Strategiska styrdokument			
S	Projekt	Ramprogram			Standarder för lokaler i samverkan med verksamheterna

S	Projekt	Lokalbank			Information om Ale kommuns tomställda lokaler
S	Projekt	Kapacitetsutredning för Ale kommuns lokaler			

Surte

Sektor	Verksamhet	Behov	Färdigställande	Lokalisering	Kommentar
ATO	Särskilt boende och hemsjukvård	Särskilt boende	2023-2024	Surte/Bohus	40-50 platser
U	Förskola	Ny förskola	2026	Surte	144 platser
U	Skola	F-6 skola		Surte	Enligt investeringsplan byggstart 2023

Bohus

Sektor	Verksamhet	Behov	Färdigställande	Lokalisering	Kommentar
ATO	Särskilt boende och hemsjukvård	Särskilt boende	2023-2024	Surte/Bohus	40-50 platser
KoF	Öppen ungdomsverksamhet	Lokaler för kvällsverksamhet	2022	Bohus	Fördjupad behovsanalys behöver tas fram
KoF	Kultur och fritid	Omlädningsrum Jennylund		Bohus	Visionsarbete pågår och ska slutföras innan byggnation
U	Förskola	Ersättning för Byvägens förskola	2026	Bohus	144 platser
U	Skola	F-9 skola		Bohus	Enligt investeringsplan byggstart 2023

Nödinge

Sektor	Verksamhet	Behov	Färdigställande	Lokalisering	Kommentar
ATO	Funktionshinder	Träffpunkt och boendestöd	2022-2031	Nödinge	Lokal för träffpunktsverksamhet och kontor för 10-15 personal
KoF	Kulturverksamhet	Utställningslokal		Nödinge	Kommunens hus
KoF	Bibliotek	Nytt huvudbibliotek		Nödinge	Kommunens hus
KoF	Fritidsverksamhet	Lokaler för kampsport och gymnastik	2021-2022	Nödinge	
KoF	Fritidsverksamhet	Lokal för Fritidsbanken	2021	Nödinge	Ändamålsenlig lokal om samlokalisering med ATO i Älvängen upphör

U	Förskola	Ny förskola	2024-2025	Nödinge	
U	Förskola	Ny förskola	2029-2030	Nödinge	
U	Skola	Kyrkbyskolan Elevplatser, matsal och idrottshall	2026	Nödinge	
U	Skola	Utreda om- till- och nybyggnation		Skolområde	Förutsättningar för utbyggnad av grundskolan i befintligt skolområde
U	Skola	Kapacitet		Grundskola	Utredning av idrottshall, specialskolor och matsal för befintliga grundskolor utifrån befolkningsprognos
U	Skola	Elevplatser, F-6	2025	Grundskola	Utökning med 180 elevplatser på befintliga grundskolor
ATO, KoF, U, KS, SB, S		Kommunhus	2026-2026	Nödinge	Kommunens hus

Nol

Sektor	Verksamhet	Behov	Färdigställande	Lokalisering	Kommentar
KoF	Kultur och fritid	Fullstor idrottshall i ny skola Nol eller Alafors		Nol eller Alafors	
U	Förskola	Förskola	2024-2026	Nol	Nyproduktion eller tillbyggnad befintlig förskola
U	Skola	Ny skola F-6		Nol/Alafors	Ersätter Nol- och Himlaskolans elevplatser
VGR Räddn. tjänst					Ambulansstation

Alafors

Sektor	Verksamhet	Behov	Färdigställande	Lokalisering	Kommentar
KoF	Fritidsverksamhet	Fullstor idrottshall		Nol eller Alafors	Vid byggnation av ny skola i Nol eller Alafors
U	Skola	Ny skola F-6		Nol/Alafors	Ersätter Nol- och Himlaskolans elevplatser

Älvängen

Sektor	Verksamhet	Behov	Färdigställande	Lokalisering	Kommentar
ATO	Funktionshinder	Träffpunkt och boendestöd	2022-2031	Älvängen	Lokal för träffpunktsverksamhet
KoF	Bibliotek	Lokal för Älvängens meröppna bibliotek	2023-2024	Älvängen	
KoF	Öppen ungdomsverksamhet	Lokaler för kvällsverksamhet	2022	Älvängen	Fördjupad behovsanalys behöver tas fram
U	Förskola	Ersätta Hövängens förskola	2024	Älvängen	Enligt investeringsplan 2021-2024 byggstart 2022
U	Förskola	Ny förskola	2026	Älvängen	180 platser
U	Skola	Elevplatser F-6 Madenskolan och Kronaskolan + 150 elevplatser		Älvängen	Skolområdesutredning tidigt skede pågår.
U	Skola	Elevplatser 7-9		Älvängen	Skolområdesutredning tidigt skede pågår

Skepplanda

Sektor	Verksamhet	Behov	Färdigställande	Lokalisering	Kommentar
U	Förskola	Omställning av Garnvindeskolan till förskola	Snarast	Skepplanda	Skolområdesutredning tidigt skede pågår. 180 platser
U	Skola	Tillbyggnad av Alboskolan till F-6	2024	Skepplanda	Skolområdesutredning tidigt skede pågår